ئۇيغۇر شېئىرىيتىدىكى 100 پارچە مەشھۇر شېئىر

2008

ئۇيغۇرشېئىرىيتىدىكى 100 پارچەمەشھۇرشېئىر

paykar

www.berqi.com

2008-9-20

ئۇيغۇر شېئىرىيتىدىكى100پارچەمەشھۇر شېئىر

كىتابقا تەييارلىغۇچى:ئابدۇرىشىت سۇلايمان(جاللات)

كىتابقا ئالغۇچى:ئەزىمەت ئەيسا(پەيكار)

www. berqi. com

ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى 100 پارچە نادىر شېئىرنىڭ تىزىملىكى

نۇرگۇلچىدىن

ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى 100 نادىر شېئىرنى تۇرغۇزۇش ئەمگىكى جاپالىق ۋە زىددىيەتلىك ئەمگەك. ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ جەۋھەرلىرىنى تاللاش مۇساپىسىدە، شېئىرىيەتنىڭ سىرلىرى، كىتاپخانلارنىڭ ئىستېتىك ئېھتىياجىنى نەزەردە تۇتۇپ ئىزدىنىشكە توغرا كەلدى. 2004-يىلى دەسلاپقى نامزاتلار ئۈستىدە ئىزدىنىۋاتقاندا سەھرى كۆچى قويۇق بولغان شېئىرىيەتنىڭ قىزغىن ئىشتىراكچىلىرى، شېئىرىيەت تەتقىقاتچىلىرى، بىلىم قۇرۇلمىسى پەرىقلىق بولغان كىتاپخانلار بىلەن سوھبەتلىشىش ئارقىلىق زىددىيەت ئىچىدە گاڭگىراش، ئۈمىدسىزلىنىش، خۇرسەن بولۇش سىزىملىرى بىرلىشىپ كەتكەن تەپەككۇرۇمدا ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ 1949-يىلدىن كېيىنكى ئومۇمى ئەھۋالى بىلەن تونۇشۇپ چىقتىم. «شېئىرىيەتتىكى مۇھاكىمىلەر»نى ئەتىرالىق تەھلىل قىلىش ئارقىلىق شېئىرىيەتتىن ھوزۇرلىنىشنىڭ پەرىقلىق بولىدىغانلىقىنى، ئاۋامدىكى ئېستېتىك مۇددىئانىڭ ئاممىباپ شېئىرلارغا كۆپرەك يۈزلەنگەنلىكىنى بىلدىم. مېنىڭ قىزىقىشىم ۋە ئەسلى مەقسەت ئازاتلىقتىن كېيىنكى ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ ئومۇمى ئەھۋالىنى يۈزەكى بولسىمۇ تونۇشتۇرۇش بولسىمۇ شېئىرىيەت كىتاپخانلىرىدىكى ئىدراكى رامكا گۈزەللىكنىڭ تاشقى شەكلىگە كۆپرەك ئېتىبار بىلەن قارىغانلىقى سەۋەپلىك ھاياتلىقنىڭ ئىچكى ماھىيىتىگە ئېستېتىكلىق ۋاستىلەرنىڭ ياردىمى ئىچكىرلەپ كىرگەن تىل مۇناسىۋەتلىرىدە شېئىرى مەنا سەپىرىگە ئاتلانغان ھەقىقى ئەنئەنە ئىزناچىلىرىنىڭ بىر قىسىم شېئىرلىرىنى قالدۇرۇۋېتىشكە توغرا كەلدى.

شېئىرىيەتتىكى گۈزەل ئىبارىلەر، سەھرى كۆچى چوڭقۇرلاشقان شېئىرىيىتىمىزدىكى بايقاشنىڭ جەۋھىرى. شېئىرىيەت كۈزەتچىلىرى، نەشرىيات خادىملىرى. خەلق قەلبىنى ئوقۇغۇچىلار ئوتتۇرىسىدا شېئىرىيەت جەۋھەرلىرى توغرۇلۇق ئېلىپ بارغان مۇھاكىمىلەردە «بىر شائىرنىڭ ئىجادىيىتىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان، ئىجادىيىتىنىڭ يۇقىرى پەللىسىدىن بىشارەت بېرەلەيدىغان پەقەت بىر پارچە نادىر شېئىرنى بايقاش» تەكلىۋى بىلەن ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدە ئىزچىل ئالقىشلىنىپ كېلىۋاتقان بىر شائىرنىڭ بىر قانچە شېئىرلىرى ئىچىدىن بىر پارچە ئەسىرنى تاللاش ئارقىلىق بۇرۇنقى نامزات ئەسەرلەرنىڭ قالدۇرۇلىۋېتىشىگە چۈشەنچە بېرىشنى لايىق كۆردۈم. پاكىتتا بولغان قانائەتلىنەرلىك جاۋاپ ئىچىدە بايان قىلىش زۆرۈرىيىتى تۇغۇلغان جاۋاپ شۇكى - بۈگۈنكى زامان شېئىرىيىتىمىزدىكى ئىلگىرلەش قەدىمى پۇختا ۋە چوڭقۇر بولۇشقا قاراپ يۈزلەنگەندەك قىلىدۇ. كېيىنكى مۇھاكىمىلەردە كىتاپخانلارنىڭ تەنقىدى پىكىرلىرىنى ئايىماسلىقىنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئابدۇرېشىت سۇلايمان.

1- ئىز ئابدىرېھىم   ئوتكۈر
2- تۇرغۇن ئالماس   تەنلىرىم ياپراق
3-سەككىز سۈرىتىم   تۇرسۇنبەگ ئىبراھىم
4-ئۇلار شۇنداق ئاتىلار ئىدى   ئابدىرېھىم ئابدۇللا
5-تۈگمەس ناخشا   تىيىپجان ئىلىيوۋ
11-ئەركەكلەر قىنى سلەر ---------------ئادىل تۇنىياز
12-ئانا----------------------بۇغدا ئابدۇللا
13-ھەيكەل------------------ئابدىكېرىم خوجا
14-ئوبۇلقاسىمنىڭ يەرلىرى ------------ئاسىمجان ئوبۇلقاسىم .
15-ئات جۇۋازدا، كالا مەپىدە-----------------مامۇت زايىت
16-سەن يوق----------------- -مۇھەممەتجان راشىدىن
17-رۇبائىلار---------------------   سەيپىدىن ئەزىزى
18-ۋەتەن ۋە ئىمان------------------ - ئابدىقادىر جالالىدىن
19-چالا تەگكەن ئوق-------------------- - مەمتىلى زۇنۇن
20-ئايىسىز- ئايدىڭ----------------------- باتۇر روزى
21-يارلانغان كىيىك------------------ ئابلىكىم ھەسەن
22-ئەرنىڭ ئىپپىتى--------------- غوجىمۇھەممەد مۇھەممەد
23-رۇبائىياتلار-------------- ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن
24-ئۆزۈمگە سەپەر-------------------- جېلىل خلىل
25-كۈيشۋاتقان بۇغداي----------------- پەرھات تۇرسۇن
26-ياز بىر سۇيقەست.------------- تاھىر ھامۇت

27-رىۋايەت------------------- --------- ئەزىزى
28-ئانا   ------ ----------   ئابدىباست ئابدۇراھمان
29-خوتەندە قالغان تۆت ناخشا------- مۇتەللىپ مەنسۇر ئۇۋچى
30-ئاتەش رىۋايەتلىرى------- --------مۇھەممەت خىۋىر
31-رۇبائىيلار ---------------------ئابدۇللا تالىپ
32-ئامانىنساخان ------------------ئىمىن تۇرسۇن
33-بىر قارا ----------------پولات ھېۋىززۇللا
34-قەشقەرلىق ئايال -------------ئادالەت ئابدۇرىھىم
35-باغرىم داغ ------------ئەھمەد زىيائى
36-نۇزۇگۇم قوشىقى ---------تۇرسۇنئاي ھۇسەيىن
37-تەكلىماكان -----------------دىلمۇرات تەلئەت
38-شەيتان بار ....ئابدۇللا سۇلايمان
39-كۆتۈش ....پەرھات ئىلىياس
40-قايتۇرمىغىن رايىمنى دۇنيا ....بەگمەت يۇسۇپ
41-دەريا بىلەن سۆھبەت ....ئىمىن ئەخمىدى
42-كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن ....راھمانجان ئاۋۇت
43-يىلان ....ئەركىن نۇر
45-چىمەنىستان ....چىمەنگۈل ئاۋۇت
46-مۇھەببەت كارىدورى ....ئومەر مۇھەممەتئىمىن
47-زىلالنامە ....ياسىن زىلال
48-ئوت ئىزاھى ....شاھىپ ئابدۇسالام نۇربەگ
49-باياۋان ....ئابدۇلئەھەت ئابدۇرېشىت بەرقى
50-ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،ھەققى ئايال ....ئايىسىمە ئىدرىس
51-تەنها قىيىق ....مۇختەر مەخسۇت "
52-قەشقەردە كەچ ....ئەبەيدۇللا ئىبراھىم
53-بىلىم ئىشقىدا ....نىمشېھىت
54-پەرۋازنامە ------------------ئەكبەر نىياز پەتتارى
55-ئالقاندىكى يول ....ۋارىسجان قاسىم
56-تىنىمگە سەپەر ....ئوسمانجان مۇھەممەت پاسىئان
57-بىر ئائىلىنىڭ تەزكىرىسى ....جاسارەت تاش
58-ئانامغا مەرسىيە ....ئالاھىدىن ئابدۇرېشىت
59-شۇنداق دۇنيا بۇ ------------------ئەزىم ناسىر
60-خوجا جاھان ئەرشى ---------------ئابابەكرى توختى
61-مەن جەسەت -------------------تەلئەت قادىرى
62-قۇمۇلنىڭ ئارخىپى -------------------ئوسمان زاھىر
63-ئاھ !!كۆچۈم --------------مەمتىمىن توخنىياز (سۇزۇك)
64-يوشۇرۇن ئاچلىق ئىلان قىلىش ---------------قەيسەر تۇرسۇن
65-ئاشىق نەي چالار ،ئاتەش نەپەستە------------ۋاھىتجان ئوسمان
66-كۆزۈمدە قەترە ياش،ئىزدىدىم سېنى....................ئەكبەر داۋۇت (تانھا)
67-بىۋاپا ---------------ئابدۇللا ياقۇپ
68-تەكلىماكان ،خوراز ،ئۈرۈمچى -----------ھەبىبۇللا توختى
69-   قىشتىكى ھەمراھ   ....زاماندىن پاكزات
70-شەرىق باياۋىنى -----------------ئەكبەر سالىھ

71- بار مەندە پەقەت ....ئەسقەر ياسن
72-ئادەم ------------------ئايگۇل ھەمدۇللا
73-ئاچا يول ----------------مۇسا ئەھەت `
74-جىمجىت ئاۋاز -----------ئىلھامجان ئابلىز
75-قىينىلىش -----------------مۇختەر سۇپۇرگى
76-يەتتە قىزلىرىم -----------------مۇتەللىپ جۇماخۇن
77- ئاتىلارنىڭ كۇنلىرى-------------مۇتەللىپ سەيدۇللا
78- مۇھەببەتنىڭ بەلگىسى----------------مۇختەر بۇغرا
79-مۇشۇ يەردە بىر ئىز بار -------------غەنى رەشدى
80-كېچىدىكى زېمىن ---------------پەرھات كازىمى
81-ھازىرقى زامان مەڭگۇ تىشى -------------ئەلى غوجاخۇن ,
82-غەزەللەر ---------------ئابلىز ئوسمان

ئىز

ئۆتكۈر ئابدۇرېھىم

ياش ئىدۇق ئۇزۇن سەپەرگە ئاتلىنىپ چىققاندا بىز،

ئەمدى ئاتقا مىنگۇدەك بوپ قالدى ئەينا نەۋرىمىز.

ئاز ئىدۇق مۇشكۈل سەپەرگە ئاتلىنىپ چىققاندا بىز،
ئەمدى چوڭ كارۋان ئاتالدۇق قالدۇرۇپ چۆللەردە ئىز

قالدى ئىز چۆللەر ئارا،گاھى داۋانلاردا يەنە،
قالدى نى-نى ئارسلانلار دەشتى-چۆلدە قەبرىسىز.

قەبرىسىز قالدى دېمەڭ،يولغۇن قىزارغان دالادا،
گۈل - چېچەككە پۈركىنۈر تاڭنا باھاردا قەبرىمىز.:

قالدى ئىز،قالدى مەنزىل،قالدى ئۇزاقتا ھەممىسى،
چىقسا بوران،كۆچسە قۇملار ھەم كۆمۈلمەس ئىزىمىز.

توختىماس كارۋان يولىدىن گەرچە ئاتلار بەك ئۇرۇق،
تاپقۇسى ھېچ بولمىسا،بۇ ئىزنى بىر كۈن نەۋرىمىز،
يا ئەۋرىمىز.

تەنلىرىم ياپراق

تۇرغۇن ئالماس

تەنلىرىم ياپراق ، تىترەپ توختىدى ،

يۇرۇكۇم دەرتلىك ، ئەركىن سوقمىدى .

چۈنكى ئەي يارىم سېنىڭ ھالىڭنى ،

كۆردۇم پىغاندا غۇنچە چاغىڭنى .

ئاستىلاپ بېسىپ ، ئۇن بەشكە كىردىم ،

يەنىمۇ دەھشەت باستى پەلەكنى .

دۈشمەننى بىلمەي ،دوستۇم دەپ يۇرۇپ ،

بىر زالىم ئۇنسۇر ئەزدى يۇرەكنى .

ئويغان ئەي يارىم رەقىپلەر يامان ،

گەر ئويغانمىساڭ يىغلا تۇر زامان .

مېنىڭ چىرايىم سارغايدى سامان ،

ئەمدى مەن كەتتىم سەن قالدىڭ تامام .

قەدىرلىك يارىم سۆيگەن ئامرىقىم ،

ئەمدى مەن كەتتىم سەن قالغىن ئامان .

سەككىز سۇرىتىم

تۇرسۇنبەگ ئىبرايىم

(ساتىرىك داستان)

تاشلاش ئۆچۈن كۆنگەن شۇ ئىللىتىمنى،
بىر كۆرستەي يېرىپ يۈرەك قېتىمنى.
سورىماڭلار لېكىن نامۇ - ئىېتىمنى،
تەقدىم قىلدىم بۇ سەككىز سۆرىتىمنى،!
مەن ئەشۇنداق كۆنۈپ قالغان ئۇخشايمەن.

1

ئېسى- يادىم ھوقۇقۇمنى ساقلاشتا،.
چىك تۇرىمەن شۇڭا چوڭنى يوقلاشتا.
كۆنۈم ئۆتەر تەزىم بىلەن ماختاشتا،
ئۇ ئاقمىسا داستىخاندا باپلاشتا،
ئىش توغرىلاپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن..
ھوقۇق ئۆچۈن مەن ھەممىنى گوللايمەن،
يۇقىرىغا ساننى يالغان يوللايمەن.
تەكشۈرسە گەر سومكىسىنى تومлايمەن،
شۇنداق قىلىپ ئۆز- ئۆزۈمنى قوللايمەن،
مەن "قوللاپلا" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
"پىچاق" بەرسە قورقماي دادىل كەسمەيمەن،
مۇزاكىرە قىپ بولالماي ئەسنەيمەن.
شۇنداق قىلىپ قوساقنى ھېچ ئەسمەيمەن،
ئىرادەم چىڭ بەلنى ھەرگىز يەشمەيمەن،
شۇ "ئۇسۇلغا" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

پاكلىق دېسە سۆزلەپ- سۆزلەپ ھارمايمەن،
كەلسە- كەلمەس سوغا سالام ئالمايمەن.
نەپ چىقمىغان يەرگە ئەمما بارمايمەن،
يەڭ ئىچىدە بەرسە ھەرگىز يانمايمەن،
"سودىلىشىپ" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.:
بەزى ياتتىم بالنىستلاردا تەن ئۆچۈن،
خەق بىلمىسۇن ئىككى بولاق قەنت ئۆچۈن.
دېسەمۇ گەر ئاغزىمدا "ۋەتەن ئۆچۈن"،
ھوقۇق ئەلا مىللەتتىنمۇ مەن ئۆچۈن،
"ھوقۇقلا" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
نېمە؟ ساڭا مىڭلاپ لەنەت دەيلىغۇ؟؟
مەن بىر مەجنۇن ھوقۇق خۇددى لەيلىغۇ!
مەن ئۆسسەملا خەق نېمە بولسا مەيلىغۇ،
مانا بۇ سۆز مەندەكلەرنىڭ پەيلىغۇ،
"پەيلىم" شۇنداق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
ھېچ غېمىم يوق جاھاننى سۇ باسسىمۇ،
ئاپەتلەردىن ئەلنىڭ بېشى قاتسىمۇ.
كۆن ئالالماي يۇرتنى تاشلاپ قاچسىمۇ،
ماڭا ئۇلار قانچە گۇناھ ئارتسىمۇ،
"ھېچ غېمىم" يوق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

چۇجالڭ، ھاكىم، ۋالىيلىقتا تۇرغۇچە،
ئۆسسەم دەيمەن تاكى داھىي بولغۇچە،
ئۆتەرمەنمۇ شۇ ئارماندا ئۆلگۈچە،
"ئاھ چۇشۇمگە بىر كىرسىچۇ بۇ كېچە"
تەمە قىلىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

2

چوڭ مەسچىتنىڭ بىقىنىدا ئۆيۈم بار،
كىشى كۆرسە ئەيمەنگۇدەك سەللەم بار.
شۇڭا دائىم قولتۇقۇمدا زەللەم بار،
چاپقۇزۇشقا ئاتلارنى ھەم چەنلەم بار
"زەللىلەرگە" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
قويىۋېلىپ كۆركەم ساقال- بۇرۇتنى،
كەم قىلماستىن تىلدا دائىم دۇرۇتنى.
مەن توپلىدىم كۆپ ئىخلاسمەن مۇرىتنى،:
خەق بىلمىسۇن دىلىمدىكى قۇرۇتنى،
شۇ "قۇرۇت" قا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

سورۇن بولسا چىقسام دەيمەن تۆرىگە،
گۆش كەلمەيدۇ قۇرۇق ئايەت، سۆرىگە.
راست گەپ قىلسام نەپسىم ئوخشار بۆرىگە،
نىچۆن باغاق بەردىكىن پەس چۆرىگە،
قىزغىنىپلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

"خۇدا" مېنىڭ مۇھاپىزەت قالقىنىم،
بىلىنمەيدۇ شۇڭا جەبرى سالغىنىم.'
ماڭا لازىم شۇ باھانىدا ئالغىنىم،
ئېچىلمايدۇ سىرتقا ھېچبىر ئالقىنىم،
ئېلىشقىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن."

"يامان"، "گۇناھ" دەپ چىتلايمەن يوللارنى،"
رام قىلىمەن شۇ ئۇسۇلدا گوللارنى.
چۆشۆرمەستىن دۇئادىن ھېچ قوللارنى،
يىغىۋالدىم "ھەجگە" دەپ كۆپ دوللارنى،
شۇ دوللارغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

داۋالايمەن دەپ كېسەلنى، ئاپەتنى،
ساتتىم پۇلغا ئەرەبچە كۆپ ئايەتنى.
خەقلەر مېڭىپ ئۇ دۇنيانى "راھەتنى"،
سۆيدۆم ئۆزۆم پانىي نەق ھالاۋەتنى،
ھالاۋەتكە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

مەسچىتلەردە ساۋابلىقنى سۆزلەيمەن،
لېكىن ئۆزۈم "نەپ" بولسا دەپ كۆزلەيمەن.
بېرەر ئۆزى، "ھېچ كىشىنى ئەزمەيمەن"،
شۇڭا مۇشۇ يولدىن پەقەت بەزمەيمەن،
شۇ يولۇمغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
چىن ئەركەكتەك مەي ئىچمەن تاۋاقتا،
ئۆيدە ئەمەس كوچىلاردا، قاۋاقتا.
بەزى قونۇپ قالىمەن شۇ "راۋاق" تا،.
كېتىپ بولاي ئەمدى ئۆيگە نەۋاقتا،
"راۋاق" لارغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
خەق نېمە دېسە دەۋەرمەمدۇ كارىم يوق،
مەيدىن ئۆزگە ئامرىقىم يوق، يارىم يوق.
ئىچمىسەم ھېچ تۇرالمايمەن، چارەم يوق،
ئىچىۋېلىپ چالدىم گىتار، تارىم يوق،
مەن كارىم يوق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
كۆندە بېرىپ سەجدە قىلىپ تاۋاقتا
تېگىشمەن ئىقبالىمنى ھاراقتا.
ئۇرۇشمەن ئۆيدە تارتسا سوراقتا،
قورقمايمەن ئېلىنسامۇ قاماقتا،
شۇنداق قورقماي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

دەيدۇ تېخى "ئېىست سىنىڭ مەستلىكىڭ"،
ھاراقتىندۇر بىلسەڭ سېنىڭ پەسلىكىڭ،
ئوڭشىلارمۇ شۇ ئادەم ئەمەسلىكىڭ،
قاچان تۆگەر بالا-قازا، نەسلىكىڭ،
مەستلىكىمگە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
مەن دەيمەنكى بەختىم مېنىڭ شارابتا،
نېمە لەززەت مەيسىز مىلىك جىلىك كاۋاپتا،
قەدەھ ياساپ چېلىپ تەمبۇر، راۋاپتا،
مەي ئىچمەن بارسام ھەجگە، تاۋاپتا،
ئىچىشكىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بىر ئىجادىم ئويۇم بارتى، قېنى دەي،
تومۇرۇمدا قېنىم ئەمەس ئاقسا مەي.
ئەنە شۇ چاغ، قىلماس ئىدىم زادى قەي،
يېمەس ئىدىم زاكوسكىغا گۆشۇ-سەي،
مەن ئىجادكار كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

مەي دېگەنلىك مېنىڭ قېنىم، يىلىكىم،
مەي ئىچمىسەم مېنىڭ نېمە كېرىكىم.
ھېساب ئەمەس چىلاشمىسا يۆرىكىم،
شۇڭا مەستتۇر ھەتتا ئارزۇ-تىلىكىم،
مەست تىلەككە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن!.

مەي تۆپەيلى بولسام مەيلى ئۆيسىز، تۇل،
مەيلى بولسۇن كىيىم-كېچەكىم جۇل-جۇل،
قەرز ئېلىپ ئىچمەن بولمىسا پۇل،
مەن ياشايمەن بولۇپ شۇنداق مەيگە قۇل،;
قۇللۇقۇمغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

جاھان ئاشۇ دەيمەن قۇدۇق ئاغزىنى،
چىلىك تاقايمەن شۇڭا ئىشىك داۋزىنى،
ئايرىمايمەن لەززەت بىلەن لاۋزىنى،
ياقتۇرمايمەن چىگىش بىلەن ھاۋزىنى،
قۇدۇقىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بەزىلەر تاڭ غايە-پايە دەيدىكەن،
ئۆزلىرىچە ئەل غېمىنى يەيدىكەن،
(ئىككى پۇتى بىر ئۆتۆكتە، خەيدىكەن)،
توۋا دەيمەن دۆت ئىكەن، بىلمەيدىكەن،
مەن ئەقىللىق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
پۈرسەت تاپسام تىرىكلەرنى قەستلەيمەن،
يىقتسام گەر پاتىڭغا دەسسەيمەن.
ئۆلگەنلەرنى رەھمەتلىك دەپ ئەسلەيمەن،
بەلدىن ئاقنى ئۇزۇنغىچە يەشمەيمەن،
قەستلەپ، ئەسلەپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئىشىم بەك كۆپ زادى بىكار ياتمايمەن،
يېغىر تاپسام كوچىلايمەن، تاتىلايمەن،
ئەل دېگەننىڭ گەجگىسىدىن ئاتلايمەن،
باشلىق كۆرسەم بەلنى پۈكلەپ قاتلايمەن،
قاتلىنىشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
بەك ئاقلارغا قار-قۇرا چاپلايمەن،)
"قارا" لارنى پات-پات ئوتقا قاقلايمەن،
"يېشىل"، "سېرىق" لارنىمۇ ھەم باپلايمەن،"
شۇنداق قىلىپ بىر ئۆزۆملا چاقنايمەن،
ئۆزۆم چاقناپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.'

ياراتمايمەن كىچىك ئىشقا زوقۇم يوق،
ئەنقا ئاتاي دېسەم، ئەمما ئوقۇم يوق.,
منەي دېسەم ئېشىكمدە توقۇم يوق،'
ئىسمىم جاھان بازاردا چوقۇم يوق،
مەن بازارسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئاقمۇ كىردى تولا ئويلاپ بېشىمگە،
شۇنچىلىك تارقىل پاتمايدۇ ئىچىمگە،

ئامەت كەلسە ئەگەر يېقىن كىشمگە،
غۇچۇرلاشتىن ئاغرىق كىرەر چىشىمگە،
چىش ئاغرىقىقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

كۆرمەيمەن ھېچقانداق ئىشنى ئۆزۈمدىن،
يامانلايمەن قانۇنىيەت، تۆزۈمدىن،
كىم ئۇ چاتاق تاپقان مېنىڭ سۆزۈمدىن،
سەت كۆرۈنمەي تېز يوقالسۇن كۆزۈمدىن،
يامانلاپلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.*

چۆشتە دېسە كەچتە ئاران بارىمەن،
باھانە توقۇپ گۇناھىمدىن تانىمەن،،
شۇ بىر ئەمەس تەكرارلايمەن يانىمەن،
شۇڭا جاھان ئالدىدا كۆپ چانىمەن،
چېنىقىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ياتقا شاتۇر، ئۆزىمىزگە ئاقسايمەن،
ئۆزگە باتۇر، ياتقا سالسا ئاقمايمەن،،
پەلسەپەم شۇ جان بېقىشنى ياقلايمەن،،
ئاشۇ يولدا تىنىم تاپماي قاتنايمەن،: ،
قاتناۋېرىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بىكار بولسام ھاڭۋاقتىمەن كوچىدا،
بولاي مەيلى قەشقەر، تۇرپان، غۇلجىدا،
بۇ پەقەتلا بولۇر مەندەك نوچىدا،
نېمىش قىلسۇن ئىشقا بەند پوچىدا،'
نوچىلىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
،
ياراتمايمەن ئىللىقنى لاپچى دەپ،
خوتەنلىكنى دىۋانە، راۋابچى دەپ،
قەشقەرلىقنى ئالدامچى، ساپ-ساپچى دەپ،
كورلىلىقنى ئاغزى نەس، كاپ-كاپچى دەپ،;،
يۇرت ياراتماي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
،
دەيمەن يەنە ئاقسۇلۇقنى كاۋىچى،
دولانلىقنى پوجاڭ تۇماق يامچى،
ئالتاي، قۇمۇل، قىزىلسۇنى چارۋىچى،
ئۆرۈمچىلىك جىك قىزىل كۆز پىۋىچى،
تىللاۋېرىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

مەن تىللىماس بىرمۇ يۇرت يوق ئۆلكەمدە،
دېمەك شۇنداق ئېغىر يۆك بار يەلكەمدە،
ئۇنى ئادا قىپ بولارمەن نەكەمدە،

قورۇق تولا شۇڭا مېنىڭ چېكەمدە
ئېغىر يۈككە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئەجدادىمنى كۆندە مىڭ رەت داڭلايمەن،
ئەمما ئۆزۈم بىر غېرىچچە ماڭمايمەن،
ماختاش بولسا ھوزۇرلىنىپ ئاڭلايمەن،
ئاڭلاپ-ئاڭلاپ سۆيۈنىمەن، قانمايمەن،
ماختاشقىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ماختاپ تۇرسا قىن-قىنىمغا پاتمايمەن،
ئۇچىمەنكى كۆكتە ...يەردە ياتمايمەن،
)قانىتىم يوق (ئەمما موللاق ئاتمايمەن،
ھاي !دېگەننى يېنىمغا يولاتمايمەن،
مەن ئۇچۇشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
تەنقىد دېسە شۇ ھامانلا باتنايمەن،
ھېچ قاچاندا ئەينەككىمۇ باقمايمەن،
جەھلىم بىلەن ئۆز-ئۆزۈمنى ئاقلايمەن،
بۇ ئادەتتى تا مەڭگۈگە ساقلايمەن،
شۇ ئادەتكە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

داشۆگىمۇ ئۆتتۈم بولدى پۈتتى ئىش،
خىزمەت تەييار ئۆتسە ئەمدى تۆتلا قىش.
لازىم ئىكەن نېمىگە ئۇ ئۆگىنىش،
)بىلىم ئەمەس دىپلومغىلا قارارمىش.
جان قىينىماي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

قىزىقمايمەن دەرس دېگەن نېمىگە،
ئاھ !ئاشىقمەن ئولتۇرۇشقا، پىۋىگە،
تەگكۈزمىسەم ئىچمەيمەن قىز لېۋىگە،
ئىچىۋالسام ئايلىنىمەن دېۋىگە،
دېۋىلىككە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئاتا-ئانا يۇرتتىن ئىزا تارتمايمەن،
ھەممە گۇناھ ئۆزۈڭدە دەپ ئارتىمەن،
ئاھ !نيۇ-يورك، پارىژلارنى يارىتىمەن،
سۆزلىسەم كۆپ ئادەملەرنى قارىتىمەن،
ئىلغارلىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئۆيدىن كەلگەن پۇل پۇلغا ئۇلاشمايدۇ،
پۇل بولمىسا سورۇن قايناپ تاشمايدۇ،
يېڭى چىققان مودا مەندىن ئاشمايدۇ،
ئۆز كىيىمىم ماڭا ھېچ ياراشمايدۇ،
مودا قوغلاپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

داشۆسىڭلار ھەر چاغ ئۇلۇغ ئاتالغان،
مەدەنىيەت داشۆسىڭدىن تارالغان،
بىلىمىڭلاركى دۇنيا ماڭا يارالغان،
")تۆت توم "دىمۇ دەل ئاشۇنداق قارالغان(،
شۇ قاراشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
ئىست دەيمەن بەزى ئەخمەق باللارغا،
ئىشىنىدۇ ئەجدادىغا، ئاللاغا،
داغ چۆشۆرمەي غورۇرلۇق ساپ قانلارغا،
ئۇل قۇرارمىش كەلگۈسى ئىقباللارغا،
مەن ئەكسىچە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن،

قىنايدىكەن ئۇلار شۇنچە جېنىنى،
ئۇنتۇپ قالار ھەتتا ئاش ۋە نېنىنى،
ئويلار ئىمىش ئەل-يۇرتىنى، ۋەتىنىنى،
تۆكەر ئىمىش شۇ يولدا ھەم قېنىنى،
مەن قان تۆكمەي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن،.
بۇ دۇنيادا ۋەتەن دېگەن تولا گەپ،:
مىللەتمۇ ھەم يۆرۆشمەمدۇ تۆركۆملەپ،
ۋەتىنىم شۇ چىقسا ماڭا نەدە نەپ،
)بۇ سۆزۆمنى خەق بىلمىسۇن بولدى خەپ،
نەپ كۆزلەپلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

پۇل تاپىمەن شەمۇ شەرنى ئارىلاپ،
يول-ياتاقتا قۇرۇق نانىنى غاجىلاپ،
تىنىم تاپماي زاۋۇت، دۇكان ئارىلاپ،
بەزى چاغدا ھەمراھىمنى قارىلاپ،
دىل يارىلاپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
جىلك گېپىم شۇ پۇلدىن ئۆزگە دوستۇم يوق،
سىنىت چاغلىق زىيان بىلەن خوشۇم يوق.
پۇلۇم ملك جىلك، ئۇچامدا بىر كاستۇم يوق،-
شۇڭىمىكىن ئابروي-يۆزۆم، پۇشۇم يوق،
ئابرويىسىزراق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

يۇرتداش، تۇغقان نېمە، پايدا ئالدىدا،
توغرىلايمەن ئىشنى تېزدىن دالدىدا،
ملك بىر ھىيلە-چارە باردۇر كاللىدا،
ئۇنىڭ بىرى بارمىكىن تالڭ داھىيدا،
شۇنداق دانا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

توۋا دەيمەن بەزى ئەخمەق بايلارغا،
قېپتۇ ياردەم يۇرتى نامرات جايلاغا،
مەكتەپ سېپتۇ مەرىپەت دەپ سايلارغا،

نېمە ياردەم ئۇ كۆكتۆش، گادايلارغا،
مەن ياردەمسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

پۇل تېپىشتا تارتقان تالاي جەبرەمگە،
قالدۇرغۇم يوق بىر سىنتمۇ نەۋرەمگە،
ئۆلسەم ئەگەر پۇلنى تېگىپ مەيدەمگە،
ئەكېتىمەن جەزمەن ياتقان قەبرەمگە،
پۇلغا شۇنداق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

نېمىشقا؟ دەپ سورىسا گەر كىمدە-كىم،
كېسىلگەندۇر پۇلدا مېنىڭ كىندىكىم،
دەپ بەرگىنىم چوڭ ئۇچۇر ھەم ئەمگىكىم،
بەرمىسە ھەق يوق مېنىڭ دەپ بەرمىكىم،
شۇ مىراسقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ھەر يىل تۆلەپ ئوتتۇز بەش خىل سېلىقنى،
لەڭگە بەردىم بۇغداي، قوناق، تېرىقنى،
دېمەي قوياي تاپاندىكى يېرىقنى،
شۇ ھالەتتە قىلدىم دېھقانچىلىقنى،
سېلىقلارغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

تۇغۇلغاندەك مەڭگۈ كەتمەن چاپارغا،
تولا باردىم قارا قىشتا ھاشارغا،
تولۇپ كەتتى ئالىقىنىمغا قاپارغا،
ئادەم دېگەن ئۆلمەيدىكەن جاپاغا،
جاپاغىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بىر نېنىم بار ئىككى گۆدەك تويۇشقا،
بىر قويۇم بار قۇربانلىققا سويۇشقا،
نەدە چولا بەدىنىمنى يۇيۇشقا،
مەن رازىمەن ئاشۇ مۇقىم تۇرمۇشقا،
شۇ تۇرمۇشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

باش كۆتۈرمەي ھۆددە يەرنى تېرىيمەن،
ئېتىزلىقتىن چىقماي شۇنداق قېرىيمەن،
بۇ دەۋردىن نەچچە ئەسىر نېرىمەن،
ياۋاش، نادان، بىچارىلەر پىرىمەن،
شۇ" پىر "لىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ھەپتىدە تۆت جەرىمانە تۆلەيمەن،
شۇ پۇل بىلەن سېكرىتارنى يۆلەيمەن،
بالام يالىڭاچ ...بۆشۈككىلا بۆلەيمەن،

ئىش ئالدىراش، نەدە يۈدۈپ يۈرىمەن،
بۆشۈككىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ياراتمايمەن ئۆز ئېتىمنى، ئىسمىمنى،
تونۇمايمەن ھەتتا ئۆلۈم خېتىمنى،
"ئۇرغۇي" دەيمەن سورىسا مىللىتىمنى،
چۈشەنمەيمەن دەۋردىكى رېتىمنى،
مەن رېتىمسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

سۆزنىڭ ئوغۇت مول ھوسۇل دەپ سانايمەن،
شۇ ھوسۇلدىن ئەمدى قانداق تانايمەن،
سۇ تالاشسام قوشنىلارنى چانايمەن،
دېمەيمەن ھېچ بۇ پەيلىمدىن يانايمەن،
مول ھوسۇلغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئىش دېگەننىڭ مەن ئۈچۈن ھېچ سانى يوق،
مىدىرلايمەن پۇت-قولۇمنىڭ جانى يوق،
بەزى-بەزى باللىرىمنىڭ نانى يوق،
سېكرىتاردىن باشقا قەدىردانىم يوق،
قەدىردانغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

يىل ئاخىرى پۇل ئالسامۇ تولۇمدا،
"قەرزىڭ تۆلە" دەيدۇ ئوڭۇ-سولۇمدا،
سىنت قالماي ئاخىردا قولۇمدا،
دېيەلمەيمەن شۇڭا ھەرگىز پۇلۇم بار،
پۇلغا ئامراق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئېتىزلىقنىڭ نېرىسىنى كۆرمەيمەن،
بەختىم ئۈچۈن قىلچە خىيال سۈرمەيمەن،
تىل-دەشنامغا دەۋا قىلىپ يۈرمەيمەن،
رەنجىمەيمەن، ھەتتا قاپاق تۈرمەيمەن،
كۆتۈرۈشلۈك كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ۋاز كەچكەنمەن ئاللىبۇرۇن ئالەمدىن،
پەرقىم يوقتۇر ھېچ ماشىنا ئادەمدىن،
ھەممە ئىشنى كۆرىمەن پىشانەمدىن،
بولدى شۇنداق ئۆتۈپ كېتەي ئالەمدىن،
مەن نالىسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بۇ دۇنيادا بەلكىم مەندەك بىر كىم يوق،
تا ئۆلگۈچە ئىشلىمەك شۇ گېپىم يوق،
قاتتىق ئىشتىن باشقىغا كېرىكىم يوق،
تەنۇ-جىسمىم بارۇ لېكىن يۈرىكىم يوق،

مەن يۈرەكسىز كۈنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

تارتالمايدۇ ئات ھارۋىسى ھالىمنى،
كۆردىڭىزمۇ يارىشىملىق خالىمنى،
قويۇۋالغانمەن ساپ كۆمۈشتىن نالىمنى،
ياراتمايمەن شۇڭا ھەتتا ئالىمنى،
ھال تارتىشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

كىيىم دېسە" مىڭ تەسەددۇق "جان دەيمەن،
بۇ مەن ئۆچۈن كاتتا شەرەپ-شان دەيمەن،
كىيىم ھەتتا يۈرىكىمگە قان دەيمەن،
توشمايدىغۇ كەيگىنىمگە سان دەيمەن،
مەن سانىماي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

پارقىرايدۇ ئۈستىبېشىم زىننەتتىن،
خەق ئەيمىنەر تۇرقۇمدىكى ھەيۋەتتىن،
ھېچ بىلمەيمەن بىر يوشۇرۇن غەيرەتتىن،
ئاغزىم بىكار بولماس سۆزدىن غەيۋەتتىن،
غەيۋەتخۇمار كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بىلىم دېگەن نېمىكىن تاڭ ئۇقمايمەن،
كىتاب-پىتاپ دېگەننىمۇ ئۇقمايمەن،
ۋاقىت تاپسام لەززەتلىنىپ ئۇخلايمەن،
مەندىن ئېسىللارنى كۆرسەم پۇتلايمەن،
پۇتلاۋېرىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

نېمە پايدا كەپتۇ قۇرۇق بىلىمدىن،
ھېچنېمەم يوق مېنىڭ ئارتۇق گېلىمدىن،
شۇڭا كۆركەم تۇرىمەن ئۆز خىلىمدىن،
ياقتۇرىمەن ئۆز ئىشمنى دىلىمدىن،
كۆركەم يۈرۈپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

گۆش قايىنايدۇ كەلسە ئەگەر ئاتا-ئانام،
دەيدۇ ئۇلار بەكمۇ باقتىڭ جان بالام،-
ئاغرار بېشىم كېلىپ قالسا قېينانام،
"ۋاي بېشىم "دەپ ياتىمەن شۇ ئىش تامام،
باش ئاغرىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بەك ئاسرايمەن، گۆلدەك، ئالتۇن بويۇمنى،
ئۇپراتمايمەن ھەتتا بىر تال مويۇمنى،
ئويلىمايمەن باللىرىمنى، ئۆيۈمنى،
قىلسام دەيمەن قايتا ئىست !تويۇمنى،

تويغا ئامراق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ياشىرىمەن يىگىرمە ياش، توي دېسە،
چۆشتى گىلەم، نەق پۇل يەنە قوي دېسە،
خەجلىنىپتۇ تويدا ئون مىڭ كوي دېسە،
قانچە ئابروي خەقلەر ئاڭلاپ ھوي دېسە،
مەن ئابرويلۇق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ياشاپ نېمە بار ئابروي-ئاتاق دېمىسەم،
بەرسە خۇدا خانىشلىقنى تىلىسەم،
ھېچكىشىنىڭ گېپىگىمۇ كىرمىسەم،
كۆڭلۈم نېمە تارتسا كىيسەم ھەم يېسەم،'
گەپكە كىرمەي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئائىلىنى دەركەن مىكرو جەمئىيەت،
گۈللىنەرمىش بولسا بىر دىل، بىر نىيەت،
ماڭا لازىم ئەمەس سوكال تەربىيەت،
ئۆز يولۇم بار ماڭىدىغان تا ئەبەد،
تەربىيىسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

خاتىمە

يۆگەنلىنىپ مىنىلىدۇ كۆنسە ئات،
بۇ ئاز كېلىپ دەيدۇ تېخى ھارۋا تارت،
كۆنۈش شۇنداق چوڭقۇرلىشار قاتمۇ قات،
ئاقماس ھەرگىز كۆنۈپ بولۇپ دېسە دات،
ئەمما مەن بەك كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
كۆنۈش شەيتان، كۆنۈش بەكمۇ خەتەرلىك،
پاكىت سانىسىز شۇنچە قايىل ئېتەرلىك،
بولار ئەمدى شۇ كۆنگىنىم يېتەرلىك،
ئەڭ ئاخىر بىر ۋارقىراي جىگەرلىك،
كۆنمەسلىككە كۆنسەم ئاندىن ياشايمەن.

ئۇلار شۇنداق ئاتلار ئىدى

ئابدىرىھىم ئابدۇللا

ھەممە شائىر ئاناملا دىدى ،
ئاتىلىرى يوقمىكەن ئەستە.
ئۇلار شۇنداق ئاتىلار ئىدى ،
يولۋاسنىمۇ قويغان ھەۋەستە.

ئۇلار شۇنداق ئاتىلار ئىدى ،
نى گۈزەللەر بولغانتى شەيدا.
خەنجەر بۇلۇپ قادىلار ئىدى ،
بولسا مەلئۇن ھەر جايدا پەيدا.

نەيزىسىنىڭ ئۇچچىدا چۆلپان ،
قىلىچىدا تاڭنىڭ يالقۇنى.
ۋەتەن ئىشقى ئۇۋقلارغا قالقان ،
ئايىقىدا قانىنىڭ دولقۇنى.

يىڭنىلەرگە رەھمەت ئوقۇلدى ،
جەڭگاھ بىلەن ئۇنتۇلدى ئوقيا ،
كۈسەيلەرگە داستان پۇتۇلدى،,
قىلىچ بىلەن يارالدى دۇنيا.

بىز ئاتالدۇق بەزمىدە يىگىت ،
جان ئاتىلار جەڭلەردە شېھىت.

توقاچ بەرسە ئانام تۇنۇردىن ،
ئەرك بەرگەن ئاتام جەڭلەردە ،
كۆينەك بەرسە ئانام ماتىدىن ،.
بايراق بەرگەن ئاتام زەپەردە.

مەن يېقىلسام ئانام يىغلىدى ،
ئاتاپ سىلكىپ مىندۈردى ئاتقا; .
جاپالاردا راسا تاۋلىدى ،
خار قىلماي دەپ ياۋلارغا ياتقا.

مىڭ يىگىتنىڭ مىھنەت لەرزى بار ،
قۇلىدىكى ھەر بىر قاداقتا ،
ھەر كۈلكەمنىڭ پۇتمەس قەرزى بار ،
ئۇ ئىشلەتكەن خەنجەر ساداقتا.

بىز ئاتالدۇق بەزمىدە يىگىت ،
جان ئاتىلار جەڭلەردە شېھىت.

تۈگىمەس ناخشا

تېيىپجان ئېلىيېۋ

ھەر ئاخشىمى ناخشا ئېيتىمەن،
شۇ كوچىنى ئەگىپ كىتەلمەي.
بىر پەللىنى كۆزلەپ ماڭىمەن
ئاۋارىمەن تېخى يېتەلمەي.

بۈگۈن ئاخشام ئۆتكەنتىم يەنە،
ناخشام بىلەن دېرىزە قېقىپ.
قەيەردىندۇر ئىشىك غىچىرلاپ،
كايىپ كەتتى بىر بوۋاي چىقىپ.

جارقىرايسەن ھەر كۈنى شۇنداق،
ساراڭمۇ سەن ئوڭشالمايدىغان.
يا ئادەمگە ئۇيقۇ بەرمەيسەن
قانداق ناخشا بۇ تۈگىمەيدىغان.

كايىما بوۋا ،
سەنمۇ بىر چاغدا.
ياش ئىدىڭغۇ ئۇخلىمايدىغان.
سەنمۇ ئېيتىپ تۈگىتەلمىگەن،
شۇنداق ناخشا بۇ_
تۈگىمەيدىغان.
1956-يىل، ئاۋغۇست

6-كېسلگەن توغراق--------------------قۇربان بارات
7-دېھقان بولماق تەس------------------- روزى سايىت
8-سۇلايمان گۇۋاھ----------------------- تاھىر تالىپ
9-سادىر يىتىم قالغان بەش بالىسىنى ئىزلەپ----------- ئەخمەتجان ئوسمان
10-ئالمدەك يۈرەكتە ئالەمچە سۆيگۈ------------- ئوسمانجان ساۋۇت

كېسىلگەن توغراق

قۇربان بارات

ئەكەلدىم بازاردىن بىر ھارۋا ئوتۇن ،
قار-مۇزلار ئىلكىدە قالغاندا جاھان.
سوغۇقتا بىردۇ قۇياش تەپتىنى ،
مەش ئوتى- ئالتۇن رەڭ چېچەكلەيدىغان .
ئوتۇننى رەتلىدىم ۋە بايقىدىمكى ،
ھەممىسى قۇرۇق شاخ ئەمەسكەن بىراق .
شاخلارنىڭ ئىچىدە بار ئىدى بىر تۈپ
ياش ۋە ھول ،يىغلا كېسىلگەن توغراق ،
ئۇ مىنىڭ ئالدىمدا ياتاتتى جانسىز ،
ئولۇم ئازابىدىن ئاچچىق تولغۇنۇپ .
ئانارنىڭ سۆيىدەك قانلىق كۆز يېشى ،
كېسىلگەن جايىدا قاپتۇ مۇز بولۇپ .
مەن غالىپ ۋاقىتقا باغلىدىم ئىشەنچ ،
ۋاقىت ھەل قىلىدۇ كوپ مۈشكۈلاتنى .
ئۇ ياشنى قىرىتىپ ،ھولنى قۇرۇتۇپ ،
كۆيگۈدەك قىلىدۇ سانسىز ھاياتنى .
ھول توغراق ھويلامدا ياتتى قىش بويى ،
قەھرىتان سوغۇقلار مۇزلاتتى ئۇنى .
قىش ئۆتتى ۋە ئۇنى قويدى زەربىدە ،
باھارنىڭ بورانلىق جۇدۇن -چاپقۇنى ..
يازكىلىپ باشلاندى ئىسسىق كۈنلەرمۇ ،
بۇ توغراق ئاپتاپتا ياتتى ھالسىراپ .
ئويلۇدۇم ،ھۆللىكى يوقالدى بەلكى ،

ئاپتاپ ۋە شامالدا قۇرۇپ -قاغجىراپ .
لىكىن كىم ئويلاپتۇ ؟مەن ھەيران قالدىم ،
توغراقنىڭ ئاداققى ،مەغرۇر ئىشىدىن .
تومۇزدا نوتىلار چىقتى بىخ سۇرۇپ ،
ئۇنىڭ غول ۋە كېسىك بېغىشلىرىدىن .
دۇنياغا كوز ئاچقان بۇ يىڭى بىخلار ،
كېسىلگەن توغراقتىن تاپقان ئىدى جان .
نۇرلىنىپ تۇراتتى ئۇلار ياپ -يېشىل ،
باھاردا ئويغانغان مايسىدەك يۇمران .
ۋە ھەممە ھاياتلىق بوغۇنلىرىدەك ،
كوزگە تاشلىناتتى بۇدرۇق ھەم ئوماق .
سەبى بىر نەزىردە بىقىپ جاھانغا ،
كۇلەتتى بۆشۇكتە كۇلگەندەك بوۋاق .
تۇغۇلغان بۇ بىخلار ئاپتاپ قويىندا ،
تەلپۇنۇپ تۇراتتى ئەركە ھەم ئويناق .!
قەيسەر بىر ھاياتنىڭ ئولمەس كۇچىنى ،"
نامايەن قىلاتتى كىسىلگەن توغراق .
بىلدىمكى ،جاڭگالنىڭ بۇ نەۋقىرانى ،
تېخى تىز پۇكمىگەن ئولۇم ئالدىدا .
ئۆلمىگەن ،ئۆتىسمۇ شۇنچە ۋاقىتلار ،
ئانا يىلتىزىدىن بولسىمۇ جۇدا .
ئويغاتتى پىكرىمنى قايناق كۇچ بىلەن ،
كىسىلگەن توغراقتا ياشنىغان نىھال .
توغراقنىڭ تەقدىرى توغرىلىق مەندە ،
قوزغالدى ئىلھاملىق ،ئەركىن بىر خىيال .
ئويلۇدۇم: مىتالنىڭ قاتتىقى پولات ،
تاۋلىنىپ چىقىدۇ يالقۇنلۇق ئوتتا .
قارغاينىڭ قامىتى ۋە يىشىللىقى ،
دۇنياغا كىلىدۇ قاتتىق سوغۇقتا .
شۇ كەبى توغراقنىڭ تەبىئىتىنى ،
تاۋلىغان جاڭگالنىڭ جەۋرۇ -جاپاسى .
بوستانلار ماكانى ئەمەس ئۇنىڭكى ،
ۋەتىنى بىپايان قۇملار دۇنياسى .
ئۇ ئانا تۇپراقتىن تىپىپ ھاياتلىق ،
كەڭ چۆللەر باغرىدا ئوسەر تۇغۇلۇپ .
بىر زامان دەريالار ئاققان ئىزلاردا ،
ياشايدۇ باراقسان بىر ئورمان بولۇپ .
ياز پەسلى ئالىدۇ ئۇنى قويىنغا ،
قۇياشنىڭ يالقۇنى، چۆل بورانلىرى .
قىش كۇنى سوقىدۇ ئۇرۇپ ئاياۋسىز ،
تىنىمسىز جەزىرە شىۋىرغانلىرى .
دەريالار قىلمايدۇ ئاڭا غەمخورلۇق ،
ۋە ھىچكىم چۆل ئارا سۇزارماس ئۇنى .

ئېسگە يەتكەندە يوقلايدۇ پەقەت ،
يازكەلكۈنلىرىنىڭ قىسقا تاشقىنى .
لېكىن ئۇ بەك ئۇزاق ئەسىرلەر بويى ،
ئۆسمەكتە چۆللەردە يامراپ ھەر ياققا ،
ئۇزلۇكسىز كۆپەيتىپ يېشىل نەسلىنى .;
دەھشەتلىك زەربىلەر ،ياۋايى ئىقلىم ،
يوق قىلىپ كىتەلمەس دۇنيادىن ئۇنى .
ئۇ ھامان ئوسىدۇ ،بېسىپ كەلسىمۇ
ئېقىندەك ئۆركەشلىك قۇملار دولقۇنى.
كېسىلگەن ،تاشلاندۇق بىر ھالەتتىمۇ ،
ئۇ مانا مۇشۇنداق گۇللەيدۇ يەنە .;
يېشىل بىخ سۇرۇدۇ خۇددى تىرىكتەك ،
ھاياتى كۇچىنى قىلىپ تەنتەنە .
ئۇنىڭ بۇ ئاجايىپ گۇللەشلىرىدە ،
ياربدار جەڭچىنىڭ كۇلۇشلىرى بار .
ئولىمى ئالدىدىن ئاخىرقى قىتىم ،
قىلىچقا تايىنىپ يۇرۇشلى بار .
ئۇ گويا ھاۋادا ئوق يىگەن لاچىن ،
بۇلۇتلار باغرىدا ياڭرىتار سادا .
ئۇ گويا زۇلمەتتە ئوچكەن بىر يۇلتۇز ،
نۇرلانغان ئاخىرقى مىنۇتلىرىدا .
مەن ئاڭا تىكىلدىم مۇھەببەت بىلەن ،
تۇغۇلدى قەلبىمدە مەغرۇر بىر قوشاق .
ئۆلمەس بىر خەلقىنىڭ تىمسالى بولۇپ ،
كۇرۇندى كۆزۈمگە كىسىلگەن توغراق .

1967-يىلى 7-ئاي (كورلا)

دېھقان بولماق تەس

(رۇزى سايىت)

شائىرمەن قىلمىغاچ يالغانغا ھەۋەس ،
سۆزلەيمەن ھەق گەپنى ، يالغاننى ئەمەس ،
بىر ئوت بار يالقۇنى قەلبىمدە پەۋەس ،
شۇ ئوتنىڭ ئۆرتىشى ئەتتى مىنى مە س ،

مەستلىكتە دەۋالاي ، لېكىن مەن پەخەس ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !
ئالەمنىڭ ئابادى دىھقان تەرىدىن ،
چۆللەرنىڭ گۈللىشى ئۇنىڭ بەھرىدىن ،
ئۇ باقار شەھەرنى ، كىچىپ مەرىدىن ،
ئۇنىڭ يوق تاماسى ،تاختا-پەرىدىن ،
پەرقى يوق تۆھپىدە ھەسەل ھەرىدىن ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

ئۇ مۆمىن ، بەك يۇۋاش ،ساددا- مۇلايىم ،
بوشىماس ئالقىنى كەتمەندىن دائىم ،
دەر: ئىشلەي بولسا ساق يەتتە ئەزايىم ،
تەقدىردە : ئېتىزدىن ئېلىنمىشلايىم ،
رىسقىمنى، ئەجرىمنى بەرسۇن خۇدايىم ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس ! .

پاراغەت دىلبىرى ئاچقىچە قۇيۇن ، !
تۆت پەسىل توختىماي كۆرستەر ئۇيۇن ،
قىشتا سۇغ ، يازدا ئۇپ ،باھاردا قۇيۇن ،
گاھ كەلكۈن،گاھ تۇمۇ قىسقۇزار بۇيۇن ،
دەر قىسمەت : جاپاغا خام كىكىر- تۇيۇن ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

قاراشلىق كارا بار ئۇنىڭ بېشىغا ،
يۈگرەيدۇ ئۆستەڭگە - دامبا قېشىغا،
ۋاقتىنىڭ ئاشقىنى ئېتىز ئىشىغا،
قورۇقلار ماس كەلمەس ھەرگىز يېشىغا.
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

ئۇ- ئۆكۈز تىنىمسىز تارتىدۇ ساپان ،
شاكراپ تەر دەستىدىن شورلايدۇ چاپان ،
كۆيىدۇ چۇققىسى ، كۆيىدۇ تاپان ،
چاك-چاك يېرىلىپ قانايدۇ ئالقان ،
ئەمما ئۇ ۋايجانلاپ كۆتەرمەس چوقان ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

تېرىمنىڭ كەيىندىن مايسا پەرۋىشى ،
ھە - دىمەي بۇلىدۇ يىغىم تەۋرىشى ،
ئېتىزدىن بوشىسا ئۆيىنىڭ تەشۋىشى ،
ئىشەكنىڭ ھاگرىشى ، قوينىڭ مەرىشى ،
يىل بۇيى ئۆكسمەي پىشىپ تەرلىشى
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

كىتمەن دەۋاتقان ئۇسىنىك نېمى ،
مېنى تاپ دەۋاتقان ئوغۇتنىڭ كېمى ،
ئۈششۈيمەن دەۋاتقان قوناقنىڭ خېمى ،
تۇرسا سىرت ئالۋىڭى ، ئۆزىنىڭ غېمى ،
تالجىقسا- ھېرىقسا كېسىلىپ دېمى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

كېلىدۇ بايراملار ئايەمگە تۇتاش ،
دىھقاننىڭ بايرىمى ئوتاش ھەم پۇتاش ،
ئوي- پىكرى ھېيت ئەمەس ھۆسۈلنى بۇداش،
ئايەم شۇ قازناقتا كىرسە كۆپراق ئاش ،
مەشرىبى- ماتېمى خاماندا ئاداش ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

ئۇ ئەمەس ئۈنۈۋاندار تەلەيلىك كىشى ،
توشمايدۇ بىر ئۆمۈر پىنسىيە يېشى ،
يوق تۆمۈر تاۋاقتا ئۈزۈلمەس ئېشى ،
يوق مائاش - دەرىجە ئۆستۈرۈش ئىشى ،
ئايدا ساق ئوتتۇزكۈن ئىشلەر ياز- قىشى ، !
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

چوڭ- كىچىك شىنچىلەر يۇقلىماس ئۇنى ،
تەنجىيامۇ شۇيجىيامۇ ياقلىماس ئۇنى ،
كانىكول تەتىللەر ساقلىماس ئۇنى ،
يوقلايدۇ ، ساقلايدۇ جاپا خاس ئۇنى ،
شۇ خاسلىق باغاشلاپ سۆيەر راس ئۇنى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !
ئۇ تەرگەن پاختىدىن بىزنىڭ ئۈستى باش ،
ئۇ چەشلەپ يىغقان دان بىزنىڭ يىگەن ئاش ،
ھەم شۇنىڭ تەخسىگە چىققان گۆش- ئوتياش ،
ئۇباققان پىلىدىن بىزنىڭ يوتقان تاش ،
ئۇ بولغاچ مەرت ھاتەم بىز مۇشۇنداق شاش ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

مەن ،سەن ، ئۇ سەھرالىق يېزىدىن ئەسلى ،
دىمەك بىز ئەسلىدىن دىھقاننىڭ نەسلى ،
نىسلىدىن ياتلاشقان كۆرمەس بەخت پەسلى ،
قەدرىنى بىلگەنگە ئۇ ئىللىق يەسلى ،
يەسلىگە سۆزمىسۇن قول ، ئاياز پەسلى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

بەزىلەر دىھقاننى ساغار كالىدەك ،
ساغقانچە بىلىنەر سۈتى چالىدەك ،

ئۆزىلا ئاق دىھقان كۆڭلى ئالدەك ،
مۈڭلانسا تۈيلار تۆھمەت- يالدەك ،
رىسقىغا چاڭ سالار ئۆگەي بالدەك ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

بەزىلەر كەتتىغۇ ئەجەپ سوللىشىپ ،
ھىلىسى يىلىسرى باردى موللىشىپ ،
سەھنىدە تۈزىشىپ توختام قوللىشىپ ،
"قاتلىنىپ ئاشتى" دەپ دوكلات يوللىشىپ
مۈكاپات ئېلىشتىق تۆرنى گوللىشىپ ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

ئەللىك كۈن تۈرۈقلۇق تۆھپە ئەمگىكى ،
يىل بويى ئىشلەتتى ھاشار بەگلىكى ،
رەت قىلسا تۆلەم بار ، قالتىس دەللىكى ،
ئەرز قىلسا چاقۇندا قالار پەللىكى ،
دىھقانغا مۈشۈنداق ياشاش تەڭلىكى
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

ئۆزىلەي دىگەندە ماغدۇر يىلىگى ،
يۇقۇرغا ئاڭلىنار ئەرز- تىلىگى ،
ھال سوراپ كىلىشەر خىزمەت ئۈمگى ،
يىتەمدۇ يىلغا دەپ ئوزۇق - يىمگى ،
بارى بار نەھاجەت ،ئۇ-بۇ دىمگى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

دىھقان دەر تەكشۈرۈپ كەلگەن ئۈمەككە ،
ئوخشايدۇ ھالىمىز ئەتىسىز مۈنەككە ،
بىز گويا قارچۇغا ؛ چۈشكەن تۈنەككە ،
مۇھتاج بىز يورۇقا ،بىر يار - يۆلەككە ،
دىمەيمىز بوگەپنى سىزدىن بۆلەككە ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

ساق تۇرۇپ ئىككى قول - ئىككى پۇتىمىز ،
دەپ تۇرۇپ پايدىلىق پەيتنى تۇتىمىز ،
تۇتقانچە بوششىپ ھەسرەت يۇتىمىز ،
كىملەرنىڭ پەيلىدىن نابۇت پۇتىمىز ،
قاچانمۇ ئۇتۇلماي ، يىڭىپ ئۇتىمىز ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

جەدىۋەللەر ئاشتىغا يوللايدۇ سانىنى
ئالىدۇ سۈپۈرۈپ ئاخىرقى دانىنى ،
ئالدايدۇ دۆلەتنى ، سېلىپ زىيانىنى ،

پوچىلىق ، نوچىلىق ، قىنىدىيدۇ جاننى ،
جەرىمان توختىماي كولايدۇ ياننى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

يۇرت- يۇرتتىن تەكلەيدۇ ، كۆكلەك ،چاپان-كەش،
[ھەشقاللا ئېيتمىز بولسىمۇ نىمكەش ،
بىزشۇنداق تىلەمچى ، گاداي كۆكلى غەش ،
قىززىق ئىش يەر مۇنبەت ، ھەر خاماندا چەش ،
بىلمىدۇق كىم جەمشت، كىملەر لەيلىۋەش ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

كۆردۇقلار ھالىمىز شۇقەدەر ناچار ،
قازناقلار قۇپ- قۇرۇق ،چاشقانمۇ قاچار ،
يەي دىسە تۆگىدى ، يىمىسە ئاچار ،
بىز نىچۈن بۇپ قالدۇق بۇ ھالغا دۇچار
كەتسەكلار " چاقتىك " دەپ قەھرىنى چاچار ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس ! .

ئوغۇتمۇ پۇل دەيدۇ ، يالتىراقمۇ ھەم ،
تۆگمەنمۇ پۇل دەيدۇ ، جىنچىراقمۇ ھەم ،
پۇل دەيدۇ تاغارمۇ ، تۇخناقمۇ ھەم ،
پۇل دەيدۇ يولدىكى بوغناقمۇ ھەم ،
پۇل قېنى ؟ پۇل نەدە؟ غەم ئۈستىگە غەم ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس!

دىسىمۇ مەركەزدىن باي بولسۇن دىھقان ،
كىمگىدۇر ياقمىغاچ دىھقانغا ياققان ،
ھەددىدىن ئاشماقتا " ئۈچ قالايمىقان "،
بەس! ئەمدى كۈتەرمەي بولمايدۇ چوقان !
چاچمىغىن سىپلىقكەش ، يۈز- كۆزگە قۇقان ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

دىھقانىنىڭ بەختىگە سانىما قارا ،
دىھقانىنىڭ قەلبىنى ئەيلىمە يارا ،
دىھقانىنىڭ يولىغا قازمىغىن ئورا ،
كىم دىدى "دىھقانىنىڭ قېنىنى شورا " ؟
دىھقانىنىڭ بېشىنى سىلا ! ھال سورا !
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

دىھقانمۇ ياشىسۇن ، كۈلسۇن ،يايرىسۇن !!!،
دىھقانمۇ جاراڭلىق ئۈندە سايرىسۇن ،
دىھقانمۇ كۆكلىسۇن ، ئۆسسۇن- ئاينىسۇن !،
قازنىنى ماي كۆرسۇن ، پات-پات قاينىسۇن ،

ئۇ....ھ ! دىسۇن ،ھېيت - بايرام مەشرەپ ئوينىسۇن ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

سەن بىزدەك گەدىنى قاتقان نەدە بار ؟
مۇھ يەپ شاختا تىغ چاپقان نەدە بار؟
تۇز بەرگەن تۇزلۇقنى چاقچان نەدە بار ؟
دىھقاندەك ئەل - يۇرتنى باققان نەدە بار ؟
ئېيتمىساق بولمايدۇ ئۇنىڭ دەردى بار ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس ! ;

شائىرمەن دىھقانىنىڭ باغرىدا ئۆسكەن ،
شائىرمەن ئۇ بەرگەن زاغرىدا ئۆسكەن ،
شائىرمەن ئۇنىڭ ئاش تاغرىدا ئۆسكەن ،
شائىرمەن توي كۆرگەن ناغرىدا ئۆسكەن ،
يالغاننى يازماقتىن راست سۆزلەش تەسكەن ،
تەس دىسە ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس

سۇلايمان گۇۋاھ

(تاھىر تالىپ)

'مېھمان كەلدى دىدى باللار،
خوش كېلىپسىز دىدىم مەنمۇ ھەم.
دەستخاننى كەڭ سالدىم ئاڭا,
ئەھۋال سوراپ يەنە، دەممۇ - دەم

چۈشۈرمىدىم تۆرىدىن ھىچقاچان.
ھەم يىگۈزدۇم تويۇپ يانغۇچە،-
باغ-ۋاراندا ئويناتتىم كۈتتۇم،
ئۇ يايرىدى كۆڭلى قانغۇچە.

قورساق سىلاپ،سەمرىپمۇ كەتتى،
پولو-گۆش يەپ بىزنىڭ لىگەندىن.
لېكىن مېھمان تەۋرىمەس يەنە،
ئېغىز ئاچماس قايتىش دىگەندىن.

ئويلاپ قالدىم قانداق مېھمان بۇ،
كۆرمىگەنمەن كەتمەس مېھماننى.
بۇ مېھماننىڭ خۇلق مىجەزى،
ھەيران قىلدى تامامى جاننى .

كېيىن ئۇقسام ئاكام ئىكەن ئۇ،
دادام تاپقان ھەجگە چىققاندا.
قۇچاقلاشتۇق قايتىدىن ئۇزاق،
ئېچىلمىغان سىرنى ئۇققاندا.

ئۆگەي ئانام-يوللاپتۇ ئۇنى،
ئاتاڭ قايتقان يولدا چاپقىن دەپ.
ئابى زەمزەم ئېلىپ كوزىغا،
ئىنىلەرنىڭ ئۆيىنى تاپقىن دەپ.

ئۇمۇ تۆردىن چۇشمىدى كىيىن،
مەن يەتكۈزدۇم تۇققانچىلىقنى،
تاپا قىلسا، غىڭ-پىڭ قىلمىدىم،
سىر تۇتمۇدۇم بىر تال تېرىقنى .

مانا ھازىر مەن ئاڭا مىھمان،
قورۇنمەن ئۆز ئۆيۇمدىنمۇ.
ئۇنىڭ ئەجرى كۆپتەك بىلىنەر،
ھەتتا ئىچكەن چاي-سۈيىمدىنمۇ.

گاھى فارس،گاھى ئەرەبى،
سۆزلەيدۇ ئۇ كۇندە ماڭا ھەم.
ئەقىل ئۇندىن،پۇت-قول مېنىڭدىن،
خوش-خوش دەيمەن ئاڭا دەممۇ-دەم.-

مەن مۇشۇنداق ئەۋلاد ئىكەنمەن،
كۆڭلۇممۇ ئاق باغرىممۇ يۇمشاق.
ئىشەنمىسەڭ سۇلايمان گوۋاھ ،
قۇشلارغىمۇ بولمەن قونداق

سادىر يېتىم قالغان بەش بالىسىنى ئىزدەپ

ئەخمەتجان ئوسمان

سادىر دەپ ئېتىم قالدى،
داڭزىدا خېتىم قالدى.
خېتىمنى ئوقۇپ باقساڭ ،
بەش بالام يېتىم قالدى.

1

چېقىلدى زىمىن.
ئالقىنىدا تەڭرىنىڭ.
شۇ مۇقەددەس توزان ئىچىدىن
قوپتى سادىر.!

2

-سەجدە قىل...!

يۈكۈندى سادىر،
ماڭلىيىنى ياقتى توزانغا.
كۆتۈرگەندە بېشىنى.
غايىپ بولدى تەڭرى شۇ ھامان،
چاقتى چاقماق،
گۈلدۈرلىدى ئەرشئالا.
پەرىزاتلار
ئۇچۇپ كەتتى ئالدىدىن .
ئايىغىغا تۆكۈلدى نۇرلار،
كۆزلىرىنى يۇمدى بىر ھازا.

3

-ئاچقىن كۆزۈڭنى...
سالام بەردى ئاڭا جەبرائىل،
ئېگىلدى سادىر
قوللىرىنى قويۇپ كۆكسىگە .
يايدى جەبرائىل ھەسەن-ھۈسەننى،
يۈرۈپ كەتتى سادىر ئۈستىدە
بىلدۈرۈپ ئاڭا

مىننەتدارلىق.

4

ھەسەن - ھۈسەندىن
چۈشتى مىك ئويگە .
كارۋان;
غايىپ بولغان ئاللىبۇرۇنلا
مىك ئوي-
-چۈشۈپ قالغان مىك قوڭغىراق،
تۇرار ئىدى جاراڭلاپ.'
5
ئۈگدىدى
قويۇپ بېشىنى گۈگۈمغا.
ئۇچۇپ كەتتى كېپىنەك
كىرپىكىگە قۇنۇپ بىر ھازا
تېشىپ كەتتى ئۇنىڭ رەڭلىرى-
قارىچۇقىغا سادىرنىڭ.
رەڭلەر:
باھار،
ياز،
كۈز،
قىش،
بەشىنجىسى
-پەسللەرنىڭ پىنھانلىرىدا
يىتكەن پەسىل.

6

-باللىرىم!
چاچىراپ تۇردى سادىر ئورنىدىن.
تۆكۈلدى ئالقىنىغا
شاخلىرىدىن كېچىنىڭ
بەش يۇلتۇز.

7
موللىتوختىيۇزدە
ئۈچراشتى ئاڭا;
قەبرە تۇسلۇك بىر بوۋاي.
-سادىرمۇ سەن
كەل ئوغلۇم
باللىرىڭنى كۆرستەي ساڭا.

يىتىلەپ چىقتى ئايدىن
بەش ۋاخ نامازنى.

8

ئۈستىدە
سادىر يۈزىنىڭ
چېقىلدى بوغدا
توۋلار ئىدى ئۇ:
-بالىلىرىم...!

9

-دادا...!
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
كاۋاپدان.
كۆيدى زىختا پىژىلداپ-
سادىر يۈرىكى.
قوشاق:
سادىر دەپ چۆچەك قالدى،
بىر ئوغلۇم گۆدەك قالدى.
ئوغلۇمدىن سوراپ باقساڭ.
بىر زىخلا يۈرەك قالدى.

10

-دادا...!
ئۆچۈپ كەلدى ئالدىغا
شەپەرەڭ.
ئاستا-ئاستا ئۆچتى نۇرلىرى
سادىر كۆزىنىڭ.
قوشاق:
سادىر دەپ چىراغ قالدى،
بىر ئوغلۇم بوۋاق قالدى.
كۆزىگە قاراپ باقساڭ
بىر جۇپلا كاۋاك قالدى.

11

-دادا...!
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
جۇدۇن..

تامچە-تامچە مۇزلىدى
سادىر قانلىرى.

قوشاق:
سادىر دەپ باھار قالدى،
ئوغلۇمغا تۇمار قالدى،
ئوغلۇمنى كۆرۈپ باقسالڭ،
بىر قاشال چىنار قالدى.

12

-دادا...!
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
قەبرە
قەبرە تاشتا يېزىقلار:
"مىراس...مىراس...مىراس
قوشاق:
سادىر دەپ نىدا قالدى،
بىر ئوغلۇم جۇدا قالدى.
ئوغلۇمدىن سوراپ باقسالڭ،
بىر ئەكس سادا قالدى
13

-دادا...!
لەرزان يازدىم ئالدىغا،
غۇۋا لەپىلدەپ.
چۆشۈپ كەتتى قەبرە
چوڭقۇر ئىچىگە .
قوشاق:"
سادىر دەپ ئېتىم قالدى،
بىر بالام يېتىم قالدى.
بالامدىن سوراپ باقسالڭ،
تېنىدە تېنىم قالدى،
جېنىدا جېنىم قالدى.

14

چېقىلدى قەبرە-
سۆكۆتۈمنىڭ تېرەن تەكتىدە،
تۆتۈكلەر ئىچىدىن
قوپتى سادىر .

15

-سەجدە قىل...!

ئالمدەك يۈرەكتە ئالەمچە سۆيگۈ

ئوسمانجان ساۋۇت

قەدەھكە قەدەھتەك شاراپ سىغدۇ،
ئېرىقتا ئاقالماس دەريا كەبى سۇ .
قىل سىغماس ھەققەت بولۇپ ئەزەلدىن،
كىشلەر قەلبىدە ئورنىغان سۆز بۇ .

ۋەلىكىن ۋەتىنىم سەن باشقا دۇنيا،
مېھرىڭدىن تاشقىنۇ بەردىڭ سەن سەزگۈ .
مەن سىنىڭ پەرۋانەڭ، ئورناتتىڭ ئۆزەڭ،
ئالمدەك يۈرەككە ئالەمچە سۆيگۈ .

11-ئەركەكلەر قىنى سىلەر ---------------ئادىل تۇنىياز
12-ئانا ------------------------بۇغدا ئابدۇللا
13-ھەيكەل -------------------ئابدىكېرىم خوجا
14-ئوبۇلقاسىمنىڭ يەرلىرى ------------ئاسىمجان ئوبۇلقاسىم .
15-ئات جۇۋازدا، كالا مەيدە -----------------مامۇت زايىت

ئەركەكلەر قېنى سىلەر

(داستان) ئادىل تۇنىياز

ئەرنىڭ غېرىپلىقى

داۋاملاشماقتا
تېرىلەرنىڭ سىرتىدا،
ئادەملەرنىڭ نۇر ھالقىسىدا،
ئالەمنىڭ باش نوقتىسىدا.
ئەرلەر يۇزلەنگەن ئاپتاپپەرەستەك
ئاياللارنىڭ سەلتەنەتى ئاستىدا،
داۋاملاشماقتا...
جىنسى ئاجىزلىقنى،
داۋالاش توغۇرلۇق ئېلان،
ئوغۇرلۇقچە ئوقۇلۇۋاتقان
ئەركەكلەر ئارا.
نۇمۇسقا چىدىمىغان ئەركەك ئىتلار
ئۆزلىرىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشقا
توپلانغان مەيدانغا شەھەرلەردىكى
...داۋاملاشماقتا...
ياشىمىسا بولمايدىغاندەك
كىتىۋاتقان كىشىلەر ئارا.

ئەي ئەركەكلەر كۆرمىدىڭلارمۇ؟
ئەرلەر ھېچكىم ئەمەستەك
ئەر يوقتەك تۈت ئەتراپىدا;
بىخەتەر يۈرەر ئاياللار،
چۈش كۆرىدۇ ئاياللار ھەتتا،
ئوڭدىسىغا يېتىپ كارۋاتتا.
ئەركەكلەر، پاك بولدۇڭلارمۇ
ئايالنىڭ يىغلىغان ئاۋازىغۇ بۇ؟
ۋارقىراشماقتا
تەپتارتماستىن يېنىمىزدىلا
يەتتە ياشتىن ئاشقان ئاياللار،
ئەڭ ئەڭ نېپىز ئىچ كىيىم بىلەن
ئاپتاپ سۈنۈپ ياتقان ئاياللار.

خۇددى بىز بىلمەيدىغاندەك
قات قات كىيىم ئىچىدە
قىپيالىڭاچ تۇرغان ئايالالار.
ئەرلەرگە كۆز كۆز قىلماقتا
شارقىرىغان قوشنا مۇنچىدا.
ئۇلار بىزنىڭ ئۆيلىرىمىزدە.
ئۇلار بىزنىڭ گۈللۈكىمىزدە.
ئۇلار بىزنىڭ ئىشخانىمىزدا
كېچە سائەت نۆلدىمۇ
خوتەن ۋاقتى بىردىمۇ
ئىختىيارى مەۋجۇتتۇر ئايال.
ئايال مەۋجۇت تەكلىماكاندا.
ئايال مەۋجۇت ھەممە كارۋاتتا.
جىمجىتلىق ئايال.
سايىمىز ئايال.
غېرىپلىق ئايال.
قاتناش قائىدىسى ئايال.
ياتقان نۇر
ماڭغان نۇر.
تۆشۈك نۇر ئايال.
كىچىك ئۆي ئايال!.
چوڭ ئۆي ئايال.
ئەپسانىلارنى يارتىپ
دەرەخ يارتىپ
دەرەخ كاۋىكىدىن
قىز يارتىپ
ئىرىشمەكچى بولغىنىمىزمۇ
ئايالدۇر ئايال.
يەسەۋى ئۆز شېئىرلىرىغا
چوڭقۇر كۆمۈپ قويغان يار
ئايالدۇر ئايال،
ئۇنتۇلدۇرۇپ
-20 ئەسىرنى,
ئامىركىنى، توكيونى
روھىمىزغا پەرۋاز قىلدۇرغان
ئايالدۇر ئايال.
ئايال !ئايال !ئايال!
جېنىم، جېنىم ئايال
قارغىش تەككۈر ئايال...
ئەركەكلەر ئالغا!
ئەركەكلەر ھۇررا!
ئاپپاق ھور ئارىسىدا
بىلجىرلىغان ئايالالار.

يېقىن يالغاچلىق،
ئۇياتچان ئەر،
سۇ تامچىسى
ساقىپ تۇرغان
پاچاقلار،
نەم چاچلار،
مەزلىك تەر پۇرىقى،
ئىگىز-ئىگىز ئەمچەكلەر،
مۇجۇپ-مۇجۇپ
ئېرىنۋەتسەڭ،
قوش تۇخۇمنى!.
ئېرىنۋەتسەڭ،
سۇيۇق ئاپتۇر يازغان كىتابتىن
ئەڭ چىرايلىق قىز پېرسوناژنى
ئەرگە تېگەر دېگەندە.
ئۆلتۈرۋەتسەڭ سەن، تۇنۇش ئايال
بەش ياشلىق ئەر سۇنغان كەمپىتنى
شاللاقلارچە ئېلىپ يېگەندە.
ئۆلتۈرۋەتسەڭ ھەممە كوچىدا
ساڭا بويسۇنمىغان بەتبەختنى،
ئۆلتۈرۋەتسەڭ لىق بىر پويىزدا:
ئاياللاردىن باشقا ھەر خەقنى،
ئۆلتۈرۋەتسەڭ
ئۆلتۈرۋەتسەڭ ھاياجان بىلەن...

ئايال-
ئەركەكلەرنىڭ ئۆلۈم مەيدانى.

ئايال-
ئەرنىڭ يېنىدا ياتقان
سۈت ئىچىشكە ئامراق
ئوماق بىر مۈشۈك.

ئايال-
بىنالارنى قاپلىغان
دېرىزىسىز غېرىپلىق,

ئايال-
ئالەم بىنا بولغان شۇ كۈنى
تۈنجى ئەرنىڭ بالىياتقۇسى.

ئايال-
يىلان بېشىدا چاقنىغان ئەلدىن

خاقان ئولجا ئالغان جانلىق مال.

ئايال.-
بويسۇنغۇچى خەلقلەر
تەڭرىقۇتقا سوۋغا قىلغان مەلىكە.

ئايال-
كۆچتۈڭگۈر ئەر قەبىلىنى
بارا بارا قۇل قىلغان
رەسمىي ئايال.

ئايال
چۈشكۈنلەشكەن ئەر.

ئايال
ئويغانغان ئەرنىڭ
تۇمۇرىدا ھۆركىرىگەن شىر.

ئايال-
سەن بىلمەيسەن، بىلمەيسەن
سەن بىلمەيسەن ئەر دىگەن نىمە.

ئەر-
مەڭگۈ بىر ئايالنىڭ كىچىك بالىسى

ئەر-
يالغۇز قالغاندا
نىيىتى بۇزۇلۇپ قاراپ قالغۇچى
چاڭ كەتكەن تامغا.

ئەر-
مىنىۋېلىپ ئۇستىگە ئاتنىڭ;
ئوتلۇق، پىنھان شەھەرلەرگە
بېسىپ كىرگۈچى.

ئەر-
گويا تەننى بېسىۋالغاندەك
زىمىنلارنى بېسىپ ئالغۇچى..
ئەر-
قان تۆكۈشتىن ھاياجانلىنىپ
ئۆلۈملەردىن لەززەت ئالغۇچى.

ئەر-

نەيزىسنى ئۈينىتىپ
ئايالار دۆلىتىگە
بېسىپ بارغۇچى.

ئەر-
ئايال خاقانىنى
ئايال خەلقىنى
ئايال يېزىقىنى كۆرۈپ
بوشاپ قالغۇچى.

ئەر-
ئايالارنىڭ دىنىدا
بالىياتقۇ ياساپ چىققۇچى,
مىلىك ئۆي ئۇستىسى.

دىنغا كىرىش مۇراسىمىدا
توپ-توپ خەتنە قىلىنغان خەلق،
ئات ئۇستىدە روھى سۇنغان سەركەردە
جەڭگىۋارلىقى يوقالغان لەشكە،
مەن ئەمدى ئەر ئەمەس دەپ، ئۇيىلغان ئەر.

چۈشكۈنلەشكەن ئەر
تەسەللىگە مۇھتاج بولغاندا!
سىلاپ تۇرسا بىشىنى ئايال-
يوقاپ كېتەر ئىدى ئېھتىمال.

ئەر-
خورلىسا بىر ئايال مۇبادا
بىردىنلا غەزىپى قاينىغان بۇقا.

ئەر
ئايال تۇلۇق بىلىپ يەتمىگەن
مەڭگۇ ئۆچۈپ قالمايدىغان ئوت.
ئوت كەتتى ئوت!
ئوت كەتكەن چاغدا
ئەي ئايالار ، ئامال يوق ئەسلا.
ئامال يوق ئەمدى
ئەرلەر شەھرىدىكى ئايال پادىشاھ،
ئۆلۈمگە تولغان قىزغىن تەپەككۇر،
ئالەمگە تۇتاشقان جىنسىي بار كوچا.
كوچا قانۇنى!
ئەتىگەنلىك گېزىت

ئەينەك غېرىپلىق
مەنسەپكە تەيىنلەش
غۇۋا قىرغىنچىلىق
تام سائەتنىڭ سائەت توققۇزدىن
ساختىپەزلەرچە بەش ئۆتۈشى
مەنسى مەخپى جۈملىلەر
سۇلانغان توپ توپ ھەرىپلەر
قانغا بويالغان ئامبۇردەك يېزىق
قىين قىستاقتا ئېلىنغان تاۋۇش
باسمىخانا
سۇيۇق ئەتىرگۈل
توك ئۇرۇندۇق
گوياكى نامەلۇم ئوكۇل ئۇرۇلۇپ
ساراڭغا ئايلانغان مەنىلەر تولۇق.
باسما زاۋۇتى
ھەرىپلەر توپ توپ
مەجبۇرلانغان كىشىلەر
ئۇنتۇلدۇرۇلغان كىشىلەر
قۇياشنىڭ ئىسمى ئاستىدا
گويا ئاپئاق ماماكاپلاردەك
قورۇتۇلغان كىشىلەر.
تۇرپان موزىيىدىكى يالغانچى جەسەت
ئۆلۈكلەرنىڭ ئوردىسىدىكى
ناتۇنۇش ئادەمدۇر پەقەت.
تام سائەتنىڭ سائەت توققۇزدىن
ۋارقىرىغاندەك ئاتمىش ئۆتۈشى.
چۈش كۆرگۈدەك لايىھىلەنمىگەن
بويتاق ئەرنىڭ ياتىقى.
چۈش
چۈش كۆرۈشكە ئامراق ئەر ئۈچۈن
دائىم ئوچۇق پاھىشخانىدۇر".
چاقنار چۈشنىڭ دېرىزىسىدىن
ھاسىرىغان بىر ئايال بىلەن
ئۆلگەن بۇقا تېرىسى.
ھۇجرامدىكى غېرىپلىقتا
سېمىز غېرىپلىق
پۇشۇلدىماقتا،
مىنىڭ ھۇجرام مىنىڭ ئەمەس.
مىنىڭ ھۇجرام سىنىڭ ئەمەس
مىنىڭ ھۇجرام كوچا ئەمەس.
شىلەپە ئەمەس،
بالىياتقۇ ئەمەس،
شارقىراتما ئەمەس،

تۇرمە ئەمەس مەنلا سۇلانغان.
مەنىسىزلىك.
كۆلدان.
ئۆلۈم قىزنىلقى قاپلىغان
ئەركەك شەھەر.
غېرىپلىق.
توپ تۇپ قۇشلارنىڭ ،
مەخپى سىزىقلىرى ئىچىدە،
يىغلاپ سالغان بوۋاقلارنىڭ
پىچەتلەنگەن ئاغزى ئىچىدە،
كۆچمەنلەرنىڭ پەلەمپەيلىرىدىن
خوشال چۇشۇشلىرى ئىچىدە
ئەينەك ئۆيلەردىكى پايانسىز
سۇنۇش تەنھالىقى ئىچىدە،
"دىققەت
بۇ ئۆي ئەمەس!
دىگەن خەت
تاملىرىغا چاپلاپ قويۇلغان
قورقۇنۇچلۇق ئۆيلەر ئىچىدە،
چاشقاندىن قورقۇش كېسىلى بىلەن'
ئاھالىلىرى ئۆلۈۋاتقان
شەھەر ئىچىدە،
ئازابلانماسلىق
ئۆرپ-ئادەتكە ئايلاندۇرۇلغان:
ئۇلۇغ قەبىلىنىڭ ئىچىدە،
داۋاملاشماقتا...

ئانا

بۇغدا ئابدۇللا

توقسانغا ئۇلاشتى ،
كۆزى خىرەلەشتى.
تونۇمايدۇ گاھىدا سىنى ،
سىنى چاقىرماقچى بولۇپ ،
چاقىرىدۇ باشقا بىرىنى ،
باشقا بىرىنى چاقىرغاندەك

توقسان ياز ،
توقسان كۈز ،

توقسان قش ،
توقسان ئەتىياز،
ئۆتۈپ كەتتى
ماڭلىيىغا ئىز سلىپ ،
ئۆتۈپ كەتتى سۇدەك
ئەمدى ،
تېتىكلىكى يوق بۇرۇنقىدەك.
كۆرپىدە ياتار ،
ئىششىككە قارار.
سەن كەلمىسەڭ بىر كۈن
كۆڭلى يېرىم بولار ،
كۆزىگە ياش ئالار ،
كىچىك بالىدەك.
ھەي!
جاھاننى ياشاپ تۈگىتىپ قويدى ،
ئەمدى مېھماندەك!

كۆڭۈل نازۇك نەرسە ،
كۆتۈرەلمەس گەپنى
سۇ مىسقال تۆمۈرنى كۆتۈرەلمىگەندەك.
شۇڭا
تاشلىما ئۇنى ،
ئۇنۇتما ئۇنى.
يوقلا!
تاتلىق بىلەن!
ئاچچىق - چۈچۈك بىلەن!
ھالداش ،
مۇڭداش ،
ئوغلى بولمىسا ئوغلى بول!
قىزى بولمىسا قىزى بول!
يۇيۇپ قوي ،
چاچلىرىنى تاراپ قوي.
دۈمبىسىنى سلاپ قوي ،
پۇتىنى تۇتۇپ قوي ،
شۇنداق قىلساڭمۇ
بىر كېچە بەرگەن سۈتى ھەققىنى
تۆلىيەلمەيسەن ،
بولۇپ پايپېتەك'!
ئۇ بولمىسا
سەن قېنى ؟!
مەن قېنى ؟!
توققۇز ئاي
توققۇز كۈن

توققۇز سائەت
توققۇز دەقىقە
كۆتۈرگەن بىزنى قورسىقىدا!.
ئاش ئېتىپ ،
نان يېقىپ-
كىر يۇيۇپ...
يول يۈرۈپ ،
جاھان لەرزىگە كەلگەن تولغىقىدا...
چاقماق چاققاندەك بوران گۈركىرىگەندەك!

بىز
ئۇنىڭ بەختى ،
ئارزۇسى ئىدۇق.
بۈگۈنى ،
ئەتىسى ئىدۇق.
بىز!
ئۇنىڭ قايتا تۇغۇلىشى ئىدۇق.
ئوغۇل بولۇپ ،
قىزى بولۇپ ،
بىز!
ئۇنىڭغا ئوخشىدۇق ؛
كۆزىمىز ئوخشار ،
قېشىمىز ئوخشار ،-
بۇرنىمىز ئوخشار ،
ئاغزىمىز ئوخشار ،
گۈل گۈلگە ئوخشىغاندەك.

كۆز نۇرىمىز ،
قارا چېچىمىز ،
قېنىمىز
ئۇنىڭ ئىدى ، ئۇنىڭ...
خۇددى سۇنىڭ بېشى بولغۇندەك.
ئىنسان
ھەم ئەقىللىق بولار ،
ھەم نادان.
كۆيەر بالىسىغا كۆيمەس ئانىسىغا ،
ئانا كۆيەر بالىسىغا:
سېنى ئاسماندا ئۇچسا دەيدۇ ،.
دېڭىزغا شۇڭغىسا دەيدۇ.
تۆھپەڭنى كۆرۈشنى تىلەيدۇ
شەيخ جاينامازدا تىلىگەندەك.
تاپسا
بىر تال كەمپۈت ،

بىر تال ئالما ،
گېلىدىن ئۆتمەس ،
يالغۇز يىگۇسى كەلمەس
سېنى يېۋالسۇن دەيدۇ ،
سېنى ئورۇۋالاپ قالمىسۇن دەيدۇ ،
كەپتەر باچكىسىنى ئاسرىغاندەك.

توقسانغا ئۇلاشتى ،
قۇلىقى ئېغىرلاشتى ،
چىشى چۈشكەن ،
بېلى ئېگىلگەن ،
بېشى ئاغرىيدۇ
پۇتى سىرقىرايدۇ...
لېكىن ،
تۇرغۇسى كېلەر ،
يۈرگۈسى كېلەر ،
ھاسىسىنى تاشلىغۇسى كېلەر ،
يۈرگۈسى كېلەر ياش - قىرانلاردەك.

يەر ئايلىنار ،
ۋاقىت ئۇچار.
بۈگۈننىڭ بوسۇغىسىدا
ئەتە ساقلاپ تۇرار.
شۇنداق
قېرىيدۇ بارچە:
ئادەممۇ ،
دەرەخمۇ%
قۇشلارمۇ...
-بۇغدا ئابدۇللا_

-1983يىل ، فېۋرال

ھەيكەل

ئابدۇكىرىم خوجا

بىر ھەيكەل تۇرۇپتۇ باغدا تىك تەنھا،
ئۈستىدە يىپپىنچا قۇلدا ياراق.
مەن ئۇنى تونۇيتتىم تۇنىمدى ئۇ،
چۈنكى ئۇ ئېگىزدە مەن پەستە بىراق.

ئىككىمىز ئۇچراشقان پادا باققاندا،
دەل مۇشۇ مەيداندا كىرىپ كەڭ قۇچاق.
بۈگۈن ئۇ ئۆتۈپتۇ تۈرگە بىر ئۆزى،
مەن پەستە قاپتىمەن چاققاندا ياڭاق.

ئايرىلماس قوشماق بىز دىگىنى قېنى،
ئەجىبا ئۇنۇتقاق بوپ قالدى قانداق.
مىڭ ئەپسۇس ئېچىدە تۇرىمەن بۇندا،
كۆزۈمدىن ئوت يېنىپ دىلىمدا پىراق

ئوبۇلقاسىمنىڭ يەرلىرى

ئاسىمجان ئوبۇلقاسىم

-بالام،
مۇشۇ يەردە ئىشلەيلى-: دېدى
ئىشتىنى تىزىدىن ئاشمايدىغان دېھقان-
ئىشتىنى تىزىغىچە تۈرۈلگەن،
دېھقان
ئىجارە ئېلىپ ئىشلىدى
ئوبۇلقاسىمنىڭ ئېتىزلىقىدا
ئۆمىدلىرى
بۇغداي دانلىرىدەك چېچەكلىدى.
ئوبۇلقاسىمنىڭ ئېتىزلىقلىرى
ئەلۋەك سۇلار غاچىلىشىپ
يېقىملىق چۈشەيدۇ
قۇشقاچلارنىڭ ئۈنى.
كۆكۈللەرنى مەستقىلىدۇ.
مەن ئېتىزلىقتا ئولتۇرۇپ
"قۇللار" رومانىنىڭ مۇقەددىمىسىنى ئوقۇۋاتىمەن..

مېنىڭ بۇرچۇم
سەھرالارنى كۈيلەش ئەمەس
شەھەرمۇ ئالامەت چىرايلىق
ئەڭ لىرىك شېئىرلىرىم بىلەن
ئاۋات شەھەرلەرنى كۈيلەيمەن
دادام ماڭا
شېئىر يېزىشنى ئۆگەتمىگەن
بىراق ئۇنىڭ تۆت مو يېرىدىن
دائىم ئىلھام ئالالايمەن.
بىزگە
ئەركەكلەرچە مىجەزنى بەرگەن
ئېتىزلىقلار:
خوتۇن،بالا_چاقاڭ
ياكى كىشلەر كۆتۈرەلمىسە
ئېغىرىڭنى كۆتۈرگەن ئېتىزلىقلار...
توپىلىق
نەم
مۇڭلۇق تۇپراق-
بېسىلىپ قالغان ھەۋەسلەردۇر.
_بالام،
مۇشۇ يەردە ئىشلەيلى!
سۆزلەۋاتقان ئېتىزلىقلاردۇر
-يەر ئىنسانغا زۇلۇم قىلمايدۇ
يەر تىللىمايدۇ، ئۇرمايدۇ
يەكلەشسەكمۇ يەرىيەكلىمەيدۇ
_يەر ئەبلەخ ئەمەس!
يەر يېڭىلمەس
يەر سۆيۈملۈك
يەر قان تۆكمەس
يەر كۆڭۈللۈك
-ئەڭ چىرايلىق
ئىنسان يولىمىغان يەرلەر...
قوزا چۈشلەر ئېتىزلىقىدا
دادام ئىشلەيدۇ،كوتۇلدايدۇ
يارىماس ئوغۇللىرىنى ئويلاپ
ھۇرۇنلۇق بىلەن غۇدۇرايدۇ
كۆكتىن تۆكۈلەرئابىھايات
دېھقانلار يامغۇرچۈشەيدۇ
كۆكلەيدۇئابىناۋات،
چامغۇر يىغىۋالىدۇ
ئىككى يىلدىن بۇيان
بىرمۇ كىتاب ئوقۇيالمىدىم
ۋېلىسپىتلىك كېتىۋاتىسام!

بىر مومايىنىڭ چىرايى
كىچىكىمدىن ئوينىغانبىر تال ھوشۇقنىئەسلەتتى
چوڭقۇر بىر سۈكۈت(
قەلبىمىزگە ئېقىپكىرىپ,
ئاسفالىت يوللارغاتۇتىشىدۇ
ھايۋاناتلار باغچىسىدا
ئاتلارنى چۈشەپقويمايدۇ
بىراق بىزنىڭئېتىزلىقتا
ئاتلارنىڭ پۇتلىرى باغلاقلىق..
چاڭقاپ كەتكەن ئېتىزلىقلار
باغرىنى قوياشقايېقىپ ياتماقتا...
دادا،
بىز ئېتىزلىقدەپ قان بېرىمىز،
سەن ئابىناۋاتبېرىسەن.
بىز ئېتىزلىقدەپ جان بېرىمىز،
سەن ھايات بېرىسەن.
ئىسسىق تۆشەكلەردەئۇخلىغۇسى كېلىدۇ
ئۇبۇلقاسىمنىڭئېتىزلىقلىرى
قىزىل،ياپپېشىل ياسانغۇسى كېلىدۇ,
ئۇبۇلقاسىمنىڭئېتىزلىقلىرى
قازاندا قايناۋاتقانپاقلان گۆشى...
_ماڭا تۆشنى سېلىپ بېرىڭلار!
_كاللىسىنى ئەكىلىڭلار
يىلىكى ئويۇپ يەيمەن
ئۇستىخىنىنى قايىنتىڭلار
سۆڭىكىنى ئېزىپ يەيمەن'
چاينى قېنىق دەملەڭلار
_غۇنىجىن ئورۇۋقلاپ قالمىسۇن
رامىزاندا سويۇپ يەيمەن
_باللارنى نامازغا ئۆگەت
بىرسى ئوقۇغىنى يېتەر
قالغىنىنى ئوقۇتمايمەن...
ئوبۇلقاسىم
ئېتىزلىقلىرنى سۆيىدۇ
پارتىيىنى سۆيىدۇ
بىز ئېتىزلىقتا
مۇھەببەت تېرىيمىز
ياخشىلىق تېرىيمىز
مو ھوسۇل بەرسە تالاشمايمىز
قىزلار نىڭ رۇخسارىغابېرىۋىتىمىز,
يىگىتلەرگە بېرىۋىتىمىز
ھە...
ئوبۇلقاسىمنىڭبىر مېتىرمۇ يېرى يوق

ئات جۇۋازدا ،كالا مەيدە

ماموٚت زايىت

كىچىك ۋاقتىم، كەلدى چوڭ بىر باي،
بىزنىڭ ئۆيگە ھېتتا پەتىگە.
ھەيران قالدىم، ئورۇق كالىنى!
قېتىۋاپتۇ ئېىسل مەيگە.

ھوراپ قالدى دادام:
غەلتىغۇ ئىشلىرى بىرئاز؟...
سۆزلىدى باي:
ھە، ئۇئۆيدە ھەيدەيدۇ جۇۋاز.

سەۋەبى بەك ئاددى بۇئىشنىڭ،
ئەمەس ئانچە ئويلاپ كىتەرلىك.
ئىلىپ قاچسا توختاتماق قىيىن،
شوخ، ئەقىللىق تۇلپار خەتەرلىك

دىدى - دە، باي، سىرلىق ھىجايدى:
>>يەتكەنلا بۇ ئىشنىڭ تەكتىگە.
شۇڭا ئاتنى قاتتىم جۇۋازغا،
ياۋاش كالا لايىق مەيگە<<...

باي. ئۇزىدى، سۆزلىدى دادام
>>كۆردۇڭ ئوغلۇم، بۇ - شۇنداق جاھان.
سۆكەك بىرىپ قويغا نادانلار،
ئىت ئالدىغا تاشلايدۇ سامان<<...

16-سەن يوق------------------ مۇھەممەتجان راشىدىن
17-رۇبائىلار---------------------- سەيپىدىن ئەزىزى
18-ۋەتەن ۋە ئىمان------------------- - ئابدۇقادىر جالالىدىن
19-چالا تەگكەن ئوق--------------------- - مەمتىلى زۇنۇن
20-ئايسىز- ئايدىڭ------------------------ باتۇر روزى

سەن يوق

مۇھەممەتجان راشىدىن

چىنەڭگە،ئاھ ئانا،زەمزەم قۇيۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق ،
نىبتەي،ئەجرىڭ ئۇچۇن پاقلان سويۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

تۇتۇپ چىقماقنى ئويلايمان ئۇچاقنى تۇن بويى، ئەمدى
بىشىڭغا قوشلىبان ياستۇق قويۇپ بىبىرەي دىسەم سەن يوق.

ساڭا قانماي تۇرۇپ قەلبىم ھاياتلار قوۋمىدىن كەتتىڭ،
قۇيۇپ ئالدىڭغا قايناق چاي ،سورۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

بالامنى ئالغۇچە،ئەتتەڭ،سىنى ئالسامچۇ بويىنۇمغا ،
زورۇر بولسا ،ساڭا پەيتۇن بولۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

سىنىڭ تەنبىھلىرىڭ بولماي، مىنىڭ ئادەملىكىم قايدا،
مىنى ئۇرساڭمۇ مەيلىتى ،تۇرۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

چۇشۇمدە؛ ئۇسسۇزلۇق ؛دەپسەن ؛ئانا؛دەپ ئويغۇنۇپ كەتتىم،
لىكىن ،پىيالىدە شەربەت سۇنۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

سىنىڭ ئەجرىڭدە ئەر يەتتىم ئىگىز ئىگىز شاخلارغا قول سۇنغان،
بىراق،ئۇنىدىن ئانار ئالما ئۈزۈپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

ساڭا بەرگەننى ئەزىيىتى قىرىق ئەلگەكتىن ئوتكۈزسەم ،
شۇڭا، شەربەتىنمۇ ھەتتا سۈزۈپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

يىشىل ياز كەتتى،قاقرلار ئەنە قايتىشتى سەپ تارتىپ،
نىپتەي ھەر ياز بىرەر قوغۇن تىلىپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

سىنىڭ بارىڭدا قەدرىڭنى ئەجەپ بىلمەپتىمەن،ئەمدى،
ساڭا كويگەن بۇ باغرىمنى يىپرىپ بىرەي دىسەم سەن يوق

روبائىيلار

سەيپىدىن ئەزىزى

ئالدىراپ بەرمە كۆڭۈل،
جانانىي دىلدار بولمىسا.
سۇنمىغىن دەستە گۇلۇڭنى،
مىھرىبان يار بولمىسا.

چىن مۇھەببەت بولمىسا، سۆيگۈڭ ماڭا ھاجەت ئەمەس،
راست ساداقەت بولمىسا، مىھرىڭ ماڭا ھاجەت ئەمەس.
ئاق كۆڭۈل ئەلا ماڭا، گەر دوقا ماڭلاي بولسىمۇ،
قەلبى گۈزەل بولمىسا، ھۆسنى ماڭا ھاجەت ئەمەس.

ئەي ۋاپاسىز بوشقا كەتتى ئەقدەم مىنىڭ،
پۇچىلاندىم، كۆڭلۈڭ خوشال بولدىمۇ سىنىڭ؟
خورلىدىڭمۇ پاك مىھرىمنى نامەردلىك بىلەن ،
ئىست دىدىم، ساڭا ئېيتقان قەسىدەم مىنىڭ.

ۋەتەن ۋە ئىمان

ئابدىقادىر جالالىدىن

ۋەتەن دەپ تۇۋلىدىك ئىمانىڭ قېنى ؟
قەلەملەر تەۋرەتتىڭ ،ۋىجدانىڭ قېنى ؟
تاغلارنىڭ ئىشقىدا گۈلخانمەن دېدىڭ
كۆڭلۈڭ ئاسماندا چولپانىڭ قېنى ؟
قەلەمنى مەشئەل دەپ مۇدۇرۇپ ئۆتتۈڭ
ئۆپكەڭمۇ يوغناپ ،يۆتىلىپ ئۆتتۈڭ.

ۋەتەنگە ئىخلاستا باقساڭ ئېگىشىپ ،
قوۋمىڭنىڭ يىلتىزى ياتار چىرمىشىپ!
چاقنايدۇ مازاردا فوسفۇر يالقۇنى
كۆكتىكى يۇلتۇزلار بىلەن سىردىشىپ.
بۇ يەردە بۇغرا ھەم ئوغۇز ياتىدۇ ،
قوقاسقا ئايلانغان يۇلتۇز ياتىدۇ.

سەپ تۈزۈپ ھەر رەڭدە پەسىللەر ئوتتى
»ۋەتەن« دەپ باھادىر نەسىللەر ئوتتى.
ئەۋلادقا پەقەتلا ۋەتەن قالىدۇ.
باشلاردىن نى ئەقىل
نەقىللەر ئۆتتى.
ۋەتەن چۆچەك ئەمەس ،سەجدىگاھىڭدۇر ،
ۋە يا ئەرمەك ئەمەس ،باشپاناھىڭدۇر.

»ۋەتەن- جانان« دىدىڭ،جانان تېپىلار ،
ۋەتىنىڭ بولسىلا هامان تېپىلار.
غۇربەتتە تېنىگەن ساياقلارغىمۇ ،
شاھانە قەسىر ھەم ئايۋان تېپىلار.
نەزىدە ۋەتەنسىز سۇلتان بولۇدۇ ،
ئوزىنىڭ گوشىگە ئوتۇن بولۇدۇ.

ۋەتەن ئەسقاتىدۇ ئولگەنلەرگىمۇ ،
نەپسىنىڭ ئوتىدا كۆيگەنلەرگىمۇ.
ھەتتا ،ئوسمىسنى سېتىپ خوتۇنىنىڭ ،
بىر ئومۇر تاماشىشا كۆرگەنلەرگىمۇ.

لېكىن ھاقارەتتە قالدى قەبرىسى
تالاي ئاھانەتتە قالدى نەۋرىسى

ۋەتەن ئىمان بىلەن بىر تەن ئەمەسمۇ؟
ۋەتەن ئىمانسىزغا ماتەم ئەمەسمۇ ؟

-1999يىلى ئۈرۈمچى

چالا تەككەن ئوق
مەمتىلى زۇنۇن

ۋادىرىخا ئوقنى تەككۈزدۈق چالا،
شۈتۈپەيلى باغرىمىز قانلىق يارا.
قامچا-كالتەك ئاستىداقالدۇق يەنە،'
قوش بىلەن سۆرەمگە مەھكۇم ئۆي كالا.

قەھرىمىزدىن ئوت چېچىلدى قانچەرەت،
قىپقىزىل يانغىنغا چۆمدى تاغ-دالا.
كۆيمىدى يانغىندا سىرتماق نەئۈچۈن؟،
نەئۈچۈن ؟بىزبۇبالاغا مۇپتىلا.

ئەمدى بىلسەك ئوقنى تەككۈزدۇق چالا،
ھەممىدىن بەتتەر ئىكەن سۈلھى سالا.
ۋادىرىخا ئوقنى تەككۈزدۈق چالا ،
ھەممىدىن يامان ئىكەن سۈلھى سالا.

ئايىسز ئايدىڭ

باتۇر روزى

ئايسىز ئايدىڭسەن
دۇنيانى
كۆرسەتكەن كۆزۈمگە ئوغۇز رەڭگىدە ؛
دولقۇنلىرىنىڭ قۇيۇلماقتا باغرىمغا ،
چۇشۇرگەمدىن تاشتى شامالالار...
كېپەنلەردىن تاشلىدىم قاسراق ،
قاڭقىپ چىقىپ يالتىرىغان ئاسماندىن
شۇڭغۇپ كىردىم بوغۇزىغا بورانىنىڭ،
قوغلاندىم
ئامانەتكە بەرگەن ئۆيۈڭدىن ،
يېپىلدىم
نۇر بەرقىگە ھاملىدار غايىبانە چېھرىڭنىڭ-
شولىسىغا باغلىنالماي تىتىلىپ تۇرغان
يورغا يوللارغا...
بارماقلىرىمدىن قاچتى تېپىلىپ
شىلىمشىق قۇببەڭ ،
شەيتان خەمەكلىگەن چۆنەكلەر ئارا
ئۇرۇقلارنىڭ بۆكتۈرمىسىدىن
بخلىماقتا پىلەكلىرى ناخشاڭنىڭ ؛
غوزەكلەرنىڭ ئارامگاھىدا
نۇر پىلىسى ئىشلىمەكتىسەن ،
يېپەكتەك ئەۋرىشىم قەددىڭنى سوزغانچە
سۆكۈناتنىڭ بۆرجەكلىرىگە.
سەن كىمنىڭ كۆكتىكى قەبرىنامىسى؟
ئايسىز ئايدىڭسەن ،
كۆكسۈڭدىن باشلانغان رەڭلەر بەزمىسى ،
نەپەسلەرنىڭ كاۋاكلىرىدىكى پايانسىزيايلاقلاردا
پىنھان قىيغىتىپ تۇرغان دېڭىزلار پادىسى ،
دەملەر تۆشۈكىدىن نەي ئاۋازىدەك
جاھاندا پاتمىغان ئىشرەت نەغمىسى.
خۇش پۇراق شەھۋەت قىيانلىرىنى(
نازاكەت سەھنىسىدە لەرزان ئۇسسۇلغا سالغان
ئەي، ئوغۇز رەڭ ئەپسۇن!
جان دەرىخىنىڭ ئوق يىلتىزىدا ئېقىپ يۈرگەن چوغلار ئېقىنى
ئەي، ئۆلۈمنىڭ خىلۋەت ئوردىسىدىن يامرىغان شاراب توپانى ؛
ساقىيلارنىڭ بۆزرۈكۋار تاجىغا قادالغان ئەڭگۈشتەردىن
مەن كۆرمىگەن
تۆرەلمىگاھىمدىكى غەيرىي دۇنياغا غىل-پال كۆرۈنگەن
ئەي،كۆز تەگكەن قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز ،
قىقلىغان يوقلۇقنىڭ بوغۇزلىرىدىن!
پارتلاپ چىققان ئىستەك بومبىسى!

كۆزلىرىمگە كۆرۈنگەن
ئوغۇز رەڭ ئايدىك ،
سەن-
تىلسىملارنىڭ رەڭۋاز ئەينىكى!
باغرىمدىكى دۇتارنىڭ تارى
ئويناتماقتا بارماقلىرىمنى ،
دولقۇنلۇق كۈيلەر قايمىسىدا قايماقتا شۇ دەم
تاۋۇشلارنىڭ ئىشكىسىز ئۆيدىكى بەزمىسىدە جىنلارنىڭ
دەرمەكلەردىن مەست بولغان جەسەتلىرىم ،
لاتقىلاردا بىخسىمان نەپەس,
ھاۋا چىملىقىدا قاتقان كۆپۈكلەرنى توزۇتماقتا ھەم ؛
نۇرلارنىڭ توز قانىتىدەك يېپىلغان كۈلكىسىنى كۆردۈم.
تىتىلغان ئۇپۇقنىڭ رەڭدارلىقىدا سەجدىگە چۆككەن
قۇلۇپلانغان شامالللارنىڭ ئاھىغا يۆگىشىۋالغان كېچىلەرنىڭ
گۈركىرىگەن ئوت ئەينىكىدە.
كۆزۈم بۇلاڭچىسى- ئاسماننىڭ تېپىكلىرىدە لەرزىگە كەلگەنچە،
چۆكتى ئاسمان
ئاتەش قاينىمىغا تونۇرۇمنىڭ ؛
دۇنيا
تولغاندى قىلدەك
كۆيدۈرگىلەر داپخانامدا ياسىغان مەشرەپتە.
كۆردۈم
ئەسلىمىلەرنىڭ
قەبرىلەردىن پاناھ تىلەپ قاچقانلىقىنى
يالقۇنلۇق تاجىمنى تاشلىدىم بىر پەس ،
قوۋۇرغىلار قورشاۋىدا يالىڭاچلاندىم
تۈتۈنلەردە لەيلەپ يۈرگەن ئۇچقۇنغا ئوخشاش
بارلىقىمنى سىلىپ تاشلىدىم ،
قايتىپ كەلدىم ئوغۇز رەڭگىگە
ئايدىڭغا قوشۇلدۇم بىر تامچە سۈتتەك...
ئايسىز ئايدىڭسەن ،
غايىپ بولغان تاغلار ئورنىدا
قىياسىمدا لەيلەپ يۈرگەن ئەي سۈزۈك مانان،
بەھەيۋەت ئۆركىشى ھۈجەيرىلەرنىڭ
قانداقمۇ پاتقاندۇ ئاراشلىرىڭغا ؟
بولمىغىنىمدا
سېنى تۈزگەن بىر تال يىپ ئەگەر ،
يورغىلاپ تۇرغۇچى بارماقلىرىمدا
سىغدۇرۇۋالامتىم ئۇپۇقلىرىڭنى
شەرەتلىرىم قىرغاقلىرىغا ؟
غايىپ بولغان تاغلار ئورنىدا
دۇتارنىڭ قارنىدەك پومپىيىپ تۇرساڭ،
تىۋىش بولۇپ ئۈنەرمەن بىر كۈن

تارلىرىڭدا مۆكۈشمەك ئويناپ
پىلدىرلاپ ئۇچقانچە ھەتتاكى-
كۆيلىرىڭنىڭ كەڭلىكتىكى قورشاۋلىرىدىن!
بۆسۈپ چىققىنىچە چەتنەپ كەتكەن ئايدىڭدا.
تىترەڭگۈ كىرپىكتە توختىغان ياشتەك
ئەلەڭگىپ تۇرغىنىم ئېسىمدە پەقەت ،
كۆن نۇرىدەك سوزۇلسىمۇ كۆزلىرىم
بېغىرلاپ قايتالماس ئەلەڭگۈچىڭنى ؛
ئۇنىڭ تېرەن تۈگۈنچەكلىرىگە
دېڭىزلارنى بويالاتماقتىسەن ،
ئۇنىڭ يۈكسەك بالداقلىرىغا-
جاپاكەش قۇياشنى سەكرەتمەكتىسەن،
كىشنىمەكتە ئالەملەر
ئاياغلاشماس مۇساپەڭ ئارا...
ئايسىز ئايدىڭسەن،
بىر چېتى قارايقان پايانسىزخىيال
تىمسىقلاپ كەلمەكتە بۇرجەكلىرىڭدىن ،
ئوغۇز رەڭلىك بۇژغۇندەك ؛
دەم يوقاپ كەتمەكتە ئەمچەكسىمان ئايدىڭدا ،
دەم ئۈنمەكتە چاقماقلارنىڭ يالترىشىدا ؛
قەدەھلەرنىڭ قىسلاچلىرىدا
ئۆكسۈپ- ئۆكسۈپ يىغلىغان شاراب
چاقماقلارنىڭ يېرىقلىرىدىن
تاش يامغۇرى بولۇپ تۆكۈلەر ،
ئالۋۇنلارنىڭ ئۆركەشلىرىدە
دولقۇندىن-دولقۇنغا سەكرەيدۇ شۇ دەم ،
قاناتلىرى ئۈستىدىن
ئىرغىتىپ تاشلايدۇ تۆرەلمە پېتى
بىسى قايرىلغان قىلىچقا ئوخشاش
ئالۋۇنلار ئۆركىشى ئۈستىگە مېنى ،
ئايدىڭنىڭ پايانسىز ئىقلىملىرىدا
ھىجران ئوردىسىدا سەرسان بىر شاھمەن،
شولىلار شاۋقۇنى سىڭگەن ناخشامنىڭ
ئاۋازىغا ئالدانغان ئۆزۈم:
خانىشىنىڭ نازاكەت بەزمىسى ئارا
ناخشىلار ئوقۇيدۇ ئېزىققان كۆزۈم:
ئوغۇز رەڭ ئەي دەرەخ
ياپرىقىڭ يېشىل ،
ئوغۇز رەڭ جۇپ يىلتىز ئاچماقسىمان
ئاغزىڭدا ئىككىگە بۆلۈنگەن قۇياش ،
يىغلىغان ئايدىڭسەن قۇيۇنغا ئوخشاش ،.
ئاتەشلىك ئورداڭدا قىزارغان چوغلار
ئوغۇز رەڭ نۇرلارنىڭ پاتقاقلىرىغا

چىلىنىپ ئۆگەنگەن چىملىقلار ئارا
جانلار يولۇقسىنى چىللايدۇ شۇئان!
ئەي ، يالقۇن قاينىمى
ئەي ،گۈلگۈن باشاق ،
ئەي ،بىر يول يىگىنگە مۆجەسسەم ئايدىڭ ،
جاراھەت ئاغزىدىن تاشقان ئەي، چېچەك ،
يىغلار شەھرىنى ئۇۋۇلىغان كۈلكە ،
كۈلكىلەر ھۆسنىگە قان تەپكەن ئارمان!
ئارمان تۈنلىرىنى ئالدىغان سەھەر،
سۈبھىدىن مەي تىلەپ ئالجىغان شامال
قەبرەمنى كۆردۈم مەن:
دېۋەيلەپ كېلەر
شامالار ئايدىڭنى بىغىرلاپ شۇ دەم
يىقىلغان ئۆگزەمدىن يايغانچە قانات
جەسىتىم ئۈستىدە سىلكىگەندە پەر..
ئوغۇز رەڭ نۇرلارنىڭ پاتقىقى ئارا
ئايدىڭغا يامرايمەن
ئانا ئايدىڭغا
ئايدىڭدىن-ئايدىڭغا سوزۇلغان دەملەر
شاراب كەل كۈتىمەن تەشنا باغرىڭغا.

21-يارلانغان كىيىك------------------- ئابلىكىم ھەسەن
22-ئەرنىك ئېپىتى---------------- غوجىمۇھەممەد مۇھەممەد
23-رۇبائىياتلار-------------- ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن
24-ئۆزۈمگە سەپەر--------------------- جېلىل خىلىل
25-كۈيىۋاتقان بۇغداي------------------ پەرھات تۇرسۇن

يارىلانغان كىيىك

ئابلىكىم ھەسەن

كۆيدى جىسمىم كۆل بولۇپ ،
پەقەت يۈرەك سەرسانە قالدى.
گۈلشىنىم بولدى خازان ،
كېتەي يىراقلارغا ئەمدى.

كېلىدۇ يالغۇز كىيىك ،
قانغا مىلەندى گۈل گىياھ.
ئۇۋچىنىڭ قانلىق ئوقى ،

قىلغاچ نىگاردىن جۇدا.

مەنزىلىم نەدۇر مېنىڭ ؟
ھىجران چۆلىدە قايمۇقۇپ.
بولسا چۈش كورگەنلىرىم ،
كەتسەم ئىدىم بىر ئويغۇنۇپ.

ئەرنىك ئىپپىتى

غوجىمۇھەممەد مۇھەممەد

كۆلسە لەۋلىرىدە گۈللەر ئېچىلار
يىغلىسا كۆزلىرىدىن ئۈنچە چېچىلار
ماڭسا ئايىغىدىن تىللا تۆكۈلەر
نەدىسەن مېنىڭ گۈزەل مەلىكەم؟

خوتەن دەشتىدە مەن پىيادە
ھاسام ئۈپرىدى قۇياش كۆزىدە.
ئولتۇرۇپ ئەڭ ئېگىز بىنانىڭ پەلەمپىيىدە
تاكسىدىن چۈشۈۋاتقان، ئىشتان كىيمىگەن
قىزلار ئىچىدە
سېنى بارمىكىن دەپ قاراپ قالىمەن.

قاتتىق ھاقارەتتىن يۈزلىرىم چىم - چىم
ئانا گۈشى ساتماقتا بىر كىم!
سەن تېخى قاندىن قورقىدىغانلىقىڭنى بىلمەيتتىڭ.
دەرەخ شېخىدىكى ھىجرانكار كاككۇك
مېنىڭ ساڭا چاڭقاشلىرىمنى چۈشىنەر بەلكىم.

سەن بىلمەيسەن، بۇ يەردە
ئۇر توقماق ئەسەبىيلىشىپ ئۆز ئىگىسىنى ئۆلتۈرۈپ قويىدى.
ئېچىل داستىخان ئېچىلىۋېرىپ قۇرۇتىۋەتتى ئېتىزدىكى ئاخىرقى داننى.
ساڭقالاڭ ئىشكىم ئوغرىلاندى، تەڭگىلەرنىڭ شاراقلاشلىرىدىن
كېلەر ئۈنىڭ تاياق ئازابىدا ھاڭرىغان ئۈنى.

چۈشۈپ ئاسماندىن ياغاچ ئاتقا مىنگەن شاھزادە

سېتىۋەتتى ئاچلىقتىن ئىتىنى ئوتۇن بازىرىدا.
پادىچى تازىنىڭ مەلىكىنىڭ سوئاللىرىغا جاۋاب ئىزدەپ
تۇرغىنىنى كۆردۈم كىتابخانىدا

پەرھاد ئون يىل تەشتى بىتون ئەمەس شىرىن تېغىنى،
غېرىب پالاندى چۆلگە ئەمەس سەنەمنىڭ مۇشكۇل مۇھەببىتىگە.
تاھىر ئاقتى دەريادا ئەمەس زۆھرەنىڭ كۆز ياشلىرىدا
چۆشەنمەيدۇ بۇنى مەڭگۈ ئاشىقتىن ئۆزگە.

سەن نەدە قەدىمدىنمۇ يىراق بىر يەردە
دەرەخ كاۋىكىدا مېنى ساقلاپ تۇرامسەن؟
ئاسمان، دېڭىز، تاغ
تۇغۇلامدۇ ئۈچ ئوغلۇم قايتا؟..
ئۇلارنى سەن تۇغۇپ بېرەمسەن؟...!
مەن ئورۇق، ئاچ
مەن ساڭا خۇمار
ئەرلەر ئىپپىتىنى يوقاتقىلى بولدى يۈز يىللار.
رادىئو جىنسىي كېسەل توغرۇلۇق بەرمەكتە ئېلان
ئەرلەرنى چۆچۈتكىنى ئېلان ئەمەس
قەرز سۈيلەۋاتقان تەلۋە ئايالّلار.

ۋەتەن
ئەرنىڭ ئىپپىتى.
ۋەتەن
ئەرنىڭ ياتلاشقان ئېتىقادىدا
سۇسلاشقان ئىمانىدا
داتلاشقان پىچىقىدا
چاڭقاپ ياتقان بىر سىقىم تۇپراق
قانغا، ۋىجدانغا.

قورقۇپ كەتتىم
ئۈمىدسىزلىكنىڭ يۈرىكىمنى لەختە - لەختە قىلىپ ئۇھسىنىشىدىن
ئايال كۆز يېشىنىڭ مۇشتۇملىرىنى تۆگۈشىدىن
ئىشتان بېغىغا قول ئۇزاتقاندا
پۈتمەس قەرزلەرنىڭ ئەسەبلىرىمنى بوشتىتىشىدىن.

ئاھ، مېنىڭ گۈزەل مەلىكەم
كۆلمەي، يىغلىماي، ماڭماي مېنى ساقلاپ تۇرامسەن
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرىدە.

بۇ ئەسەبىي بىر نالە
جىمجىت ئاخشام زۇلمىتىدە كىيىندىم!
رەزىللىككە چوڭقۇر چۆكۈپ ئىزدەپ ئابى ھاياتنى.

ئاتا مەڭگۈ مۇڭلۇق يىغلار، ئاتا ئىزدەر ئىرادە،
كۆردۈم بوۋاق چۈشلىرىدىن سانسىز يۇمران قاناتنى.

ئەرلەر ياسار جىنازا
بۆشۈك بىلەن تەڭ تەۋرىنىپ ئۇخلىماقتا ئاياللار.
ئاھۇ قانداق جان تاپشۇرغان سەييادقا
قېنى بۆرە ئوشۇقى؟
قىمارۋازنىڭ تاۋكاسىدا سەكرەپ يۈرەر بىقارار.

سىم - سىم گۈگۈم تېرەك ئۇچىدىن سەكرەپ چۈشەر ئاق ئۆچكە
ئوتتىن قېچىپ ئادەملەرگە كىرەر جىنلار پاتپاراق.
يالغان سۆزنىڭ راستلىقىنى ئىسپاتلاشقا چارە كۆپ،
ئەيلەر كۆز ياش رېئاللىقنى يىرگىنىشلىك ۋە پاتقاق.

مايمۇن كىشى ئۇسسۇل ئوينار خۇشال - خۇرام قامچىغا،
تۆگە كېلەر مەردانە ھەم قوتۇر ئېشەكنىڭ كەينىدە.
كۆڭلەك سالار ئاي ئىچىدە ئەپسانە قىز نازلىنىپ
مىليون ئاشىق قۇرۇپ ئۆلەر نېسى لەززەت ئەۋجىدە.

مۇھەببەتنىڭ رەسۋالىقى شۇنچە ئايان بولسىمۇ
قەسەملەردەك قاتتىق قاندىن قاچار خىيال يولۋاستەك.
كونا ئايال يامار جۇل - جۇل يىرتىلغان شۇ كۆڭلىنى!
قارا قاغىنىڭ مەدھىيىسىدە قاقاقلاپ ئېچىلىۋاتقان تاز گۈلدەك.

كۈندىن - كۈنگە ئېگىزلىمەكتە بىنا كەبى جىنايەت،
تۈزلەنمەكتە جان دۆڭلىرى زەنجىر تاپان ئاستىدا.
بىر كىشىدىن باشقا ھېچكىم يوق-
بىر كىشىگە تولۇپ كەتكەن چەكسىز دۇنيادا.

كېلەر كىمنىڭ ئاتقا مىنگۈسى
كېلەر كىمنىڭ نەزمە ئاڭلاپ سۆيۈنگۈسى.
ئۆلۈك ئادەم كۆتۈرمەيدۇ تىرىكلەرنىڭ جىنازىسىنى،
كېلەر كىمنىڭ جەينامازدا ۋارقىرىمىغۇسى.

بۇ ئەسەبىي بىر نالە
بۇ كۆڭۈلدىن سۇ ئىچەلمەي چىقىلغان تاش پىيالە.
تاڭ ئاتىدۇ غەرب قىزارسا،
كۆز تىكەرمەن شەرققە

رۇبائىياتلار

ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن

قاچانكىم بولدى تەن ئىچرە ئىلىم ئىشقىدا جان پەيدا،
بۇ جانىم خۇددى بۇلبۇلدەك ناۋا ئەيلەپ ئاڭا شەيدا.
قاچانكىم بۇ نادان قەلبىم ئىلىم نامىنى تۇغ قىلدى ،
بۇ جانىمغا كىتابەت زەۋقىدىن كۈن-تۈن ئارام قايدا.
كىشىگە ئىلتىجا قىلما ،كىشى ئىقبالى ئىرفاندا ،
سائادەت كەلمىگەي ھېچ ئىلتىپاتتىن قولغا ئاساندا.
ھاياتىنىڭ لەززىتى سۆيگۈ ،ئۇنىڭسىز ئىختىيار بولماس ،
مەگەر زوق دەرۋازىسىنىڭ ئاچقۇچىن سورىساڭ-ئۇ ۋىجداندا.
جاۋاھىر غەزنىمۇ دىلدا ،يىلانلار غارىمۇ دىلدا ،
شېكەرنىڭ شىرنىسى بىرلەن زەھەر دەركارىمۇ تىلدا.
خۇسۇمەت بىرلە مەردلىكنىڭ مەگەركى مەنبەسىن سورساڭ،
جاۋاكىم: خىسلەتى ئىنسان ئەمەس ھەر كىمدە بىر خىلدا.

ئۆزۈمگە سەپەر

جېلىل خېلىل

كۆپ دەستۇر ئوقۇدۇم ئۆزۈم ھەققىدە ،
ئوقۇغانسېرى
گاھ چوڭقۇرلاپ كىردىم ئۆزۈمگە ،
گاھ يىراقلاپ كەتتىم ئۆزۈمدىن.
ئوقۇغانسېرى
يۈرەك ئېچىشىپ بولدى سەدپارە ،
ئازاب ، شادلىق سىڭلىشتى گىرە.
ئوقۇغانسېرى
ئايان بولدى ھەر ئاجايىبات ،!
ئېچىلمىدى ھەم نۇرغۇن تىلسىمات.
گاھ جاھان مەندىن باشلانغان بىلسەڭ ،
گاھ جاھان مەندە يېپىلغان بىلسەڭ.
گاھ مەن جاھانغا تارقاتقان ھېكمەت ،
گاھ مەن جاھاندىن كۆرمىگەن ھىممەت.

گاھ مەن ئۆملۈككە بولغان پاسبان ،
گاھ مەن تەپرىققە يول ئاچقان ھامان.
گاھ مەن باتۇرلۇقنى يېتەكلەپ ماڭغان ،
گاھ مېنى باتۇرلۇق يىراق تاشلىغان
كۆر مانا ئۆزۈمنى يايدىم ئالدىڭغا ،
كىملىكىم ئايانىدۇر ھەر مىسرا قۇردا

مەن
كۆندۈرگەن ئىنساننى بۇغداي يېيىشكە
تۇنجى بولۇپ
سانسىز ئۆگەي يەل يېمىش ، زىرائەت ئۆز گە ئايلاندى
كىروران گۈزىلىنىڭ قولىدا بەختى يورۇپ
ئالپ ئەرتۇڭادەك ، سپارتاكتەك,
باھادىرلار چىقتى شۇندىن كېيىن كۆچكە تولۇپ.
لېكىن ، ھازىر مەن
ئامېرىكىدىن كەلتۈرىمەن تۇخۇمدەك ئۈزۈمنى ،
ياۋروپادىن كەلتۈرىمەن تاۋۇزدەك شوخلىنى ،
يەنە بىر يەردىن كەلتۈرىمەن قارا ، قىزىل ، يېشىل گۈرۈچنى,
ھەممە ، ھەممىنى.
جاھانىنىڭ قۇيرۇقىغا ئېسىلىپ يۈرۈپ ،
يېيىشكە ئۈلگۈرەلمەي قالىمەن يېڭى ئىختىرالارنى
ئېچىپ ئاغزىمنى.

مەن
تۇنجى بولۇپ
ئاتنى كۆندۈرۈپ بەرگەن ئىنسانىيەتكە.
شۇندىن كېيىن
ئاتىللا ، ئىسكەندەر ، چىڭگىزخان
ئات بىلەن دۇنيانى ئالدى ئىلكىگە.
تۇنجى بولۇپ
ئۇچار گىلەم ، ياغاچ ئات ھەققىدىكى خىيالنى مەن سۈرگەن ،
جاھان ئەينىكى ھەققىدىكى خىيالنى مەن سۈرگەن ،
گۈزەل تەسەۋۋۇرلىرىم
سالغان جاھاننى لەرزىگە.

ئەمدىلىكتە
خەق ئايغا چىقسا چىقالمايمەن ،
خەق دېڭىزنىڭ تەكتىگە شۇڭغۇسا شۇڭغۇيالمايمەن ،
ئاتنىڭ ئورنىدا
خەق ياساپ بەرگەن ماشىنام بار.
تېلېفون ئۇرىمەن

يانفون ئۆرىمەن
تېلېۋىزور كۆرىمەن
كومپيۇتېر بىلەن ھەپىلىشىمەن.
مەن زامانىۋى دۇنيانىڭ تېپىك بەھرىلەنگۈچىسى
ئېيتىڭچۇ ، قايسىسىدا مېنىڭ ھەسسەم بار ؟

كۆرۈڭ مانا,
ئۆزۈمنۇ بىر ماشىنا ،
زامان ياسايدۇ مېنى بۇزۇپ ۋە چۇۋۇپ
ماكان ياسايدۇ مېنى ئېتىرىپ تۈرتۈپ.
ئۆزۈمنۇ ياسىلارمەن
ئالغا كەتكەن جاھاننىڭ قۇيرۇقىغا ئېسىلىپ يۈرۈپ ،
ئاجايىپ ئىشلارغا ئاجايىپ بېقىپ ،
گاھ قانغىچە ئۇخلاپ
گاھ كەيپ سۈرۈپ. . .

مەن
يىپەك يولىنى ئاچقان تۇنجى رەت ،
جاھان كېزىشنى ئۆگەتكەن ئىنسانىيەتكە.
جاڭ چيەن ، شۈەنزاڭ ، مارك پولونى-
ئامان ئېسەن يەتكۈزگەن مەنزىلگە.
مەغرىب مەشرىقنى قول ئېلىشتۇرۇپ
يارقىن سەھەرنى سىزغان تەقدىرگە.
ئەمما ، نەچچە ئەسىرلەر بېرى
سولانغان ئادەممەن تولۇپ پەخىرگە ،
دۆم كۆمتۈرۈلگەن قازاندەك ئەزىز يۇرتۇمغا.
ئۇ يانمۇ تاغ ، بۇ يانمۇ تاغ
ئۇ يانمۇ چۆل ، بۇ يانمۇ چۆل
گويا ئۆزۈم يول ئېچىشنى ئۇنتۇپ قالغاندەك ،
يول ئاچقان بىلەن روھ ئېچىشنى ئۇنتۇپ قالغاندەك.
ياشاپ كەلدىم
ئۆزۈمنى تەڭ قىلماي ھېچكىمگە ،
ئاقۋەت تەڭ بولالماي ھېچنېمىگە.
مانا ئەمدى
قايتىدىن يىپەك يولى ئېچىۋاتىمەن
ئاستا - ئاستا كېلىپ ئەسلىمگە.

مەن.
ياراتتىم تاشكېمىر سەنئىتىنى
تۇنجى بولۇپ زېمىن ئۈستىدە.

تەخىرى قۇت ياغدۇردى ،
جاھان ھەيرەتتە قالدى ،
چاقماق چېقىلغان تەسۋۋۇر كۆچۈمگە.
ئاھ ، دەشت ئاتا ، بېزەكلىك ، قىزىل ، كۆسەن مىڭئۆيلىرى ،
ئاھ ، پەرھاتنىڭ تاشقا گۈل چەككەن قوللىرى ،
ئۈلۈغ مەدەنىيەتنى تەقدىم ئەتتىڭ ئىنسانىيەتكە ،
يۈكسەك سەنەت پەللىسىنى قالدۇردۇڭ ئەۋلادلىرىڭغا.
ئەمما - زە
ياسانچۇق كۆندە كىيىم يەڭگۈشلىگەندەك ،
يەڭگۈشلەپ نەچچە قېتىم دىن - ئېتىقادىمنى ،
ئۆچۈرۈپ ماڭدىم ئۆزۈم سالغان ئىزلارنى.
بۇزۇپ ، ئۆچۈرۈپ تۈگىتەلمىگەندە ،
ئۆزۈم يەنە يول باشلاپ قۇترىغان ئەجنەبىيلەرگە
ئۆلارنىڭ قولى بىلەن
بىرمۇبىر چەيلىدىم سەنەت تاجىنى

كېزىپ كۆلمۇ - چۆل
كېزىپ باغمۇ - تاغ
ھەممىنى قوش قوللاپ بەردىم ئاشۇ ياتلارغا.
مەن ئاشۇ سەنەتنى ياراتقان چاغ ،
ئىشتان كىيىشنى بىلمەيدىغان
چارۋىدىن پەرقى بولمىغان
ئاشۇ ياتلارغا.
بەردىم ھەممىنى:
يىلتىزىمنى ، روھىمنى ، ئۇيغۇرلىقىمنى...

مەن
قىسمىتىم ، كەچمىشلىرىمدىن_
ياراتتىم بىباھا ، شاھ مۇقاملارنى
زېمىندىكى ئەڭ مۇكەممەل كۈي قامۇسىنى ،
تەخرىلا يارىتىشقا مۇۋەپپەق بولالايدىغان
تۇيغۇ تىلىنى.
بارچە پەرىشتىلەر جەملەندى ئاڭا ،
ئاپەت - ئامەتلىرىم جەملەندى ئاڭا ،
پانىي - باقىيلىقىم جەملەندى ئاڭا.
لېكىن - زە
ئەرەبچە ئات قويۇپ چىقتىم ئۇلارغا ،
تېخىمۇ سىرلىق ، يۈكسەك بولسۇن دەپ ،
شەيتاننىڭ قەستىدىن يىراق تۇرسۇن دەپ.
لېكىن - زە ، يەنە لېكىن زە
ئاپاقخوجىغا ئەگىشىپ چەيلىدىم ئۇنى ،

مەدەنىيەت ئىنقلابى دا ئالجىپ قەستلىدىم ئۇنى ،
جىن - شەيتان دەپ ئات قويدۇم ھەممىگە بىر - بىر ،
ئاشۇ چاغ
ئۆزۈم تۇرسامىمۇ ئەينى جىن - شەيتانىنىڭ رولىنى ئېلىپ.
مانا ئەمدى
تازىنىڭ ئەقلى چۈشتىن كېيىن دېگەندەك
قۇتقازماقتىمەن ئۇنى ئەقلىمنى تېپىپ.

مەن
ئوغۇزخان ئېپوسىنى ياراتتىم ،
خەق مەندىن قەھرىمانلىقنى ئۆگەنسۇن ، دېدىم ،
ئۇيغۇر _ ئۇيۇشقاق بولسۇن ئۇرۇقۇم ، دېدىم.

مەن
مەھمۇد قەشقەرى نى ياراتتىم ،
تىلىمنىڭ قۇدرىتىنى جاھان بىلسۇن ، دېدىم،
شانۇ - شەۋكىتىم ئەبەدىي ئۇنتۇلمىسۇن ، دېدىم.

مەن,
يۈسۈپ خاس ھاجىپ نى ياراتتىم ،
بىلىك بىلەن قۇتاتسۇن ئەۋلادىم ، دېدىم ،
ئەقىل ، ھېسسىيات ، قانۇن ، باھادىرلىق
بىلىك بىلەن بىر تۇغقان ، دېدىم.
بارچە تەركىب - ئامىللار ، بارچە ئەتمىشلەر ،
تەڭپۇڭ بولسۇن ئۈچ پۇتلۇق داشقاندەك ، دېدىم.

مەن!
نەۋائىينى ياراتتىم_
شەرقنىڭ شېئرىيەت جەننىتىنى ياراتتىم.
ھومېر ، دانتى ، شېكسپىرلار ئۇنىڭغا يول بەرسۇن ، دېدىم.
پۇشكىن ، گېيتى ، تاگورلار ئۇنىڭغا قول بەرسۇن ، دېدىم.
ئەۋلادلىرىمنى;
نەۋائىيدەك تىلنىڭ ساپلىقىنى قوغدىسۇن ، دېدىم.
لېكىن - زە ، لېكىن
ئۆزۈم ئاسىيسى بولدۇم ئۆزۈمنىڭ.
غەپلەت ، غاپىللىق ، ئادىششى ، ئۇنتۇلۇش
سىزدى سەپىرىنى يولۇمنىڭ.
ئەي مەھمۇد ، يۈسۈپ قەدىردان
شاھانە ئەسىرىڭلارنىڭ قولىيازمىسى بۇ يەردە ئەمەس

تېپىلدى يات ئەللەردە...
يات ئالىملار تونۇتتى ماڭا سىلەرنى ،
ياتلار ئارقىلىق تېپىۋالدىم يىتتۈرگىنىمنى ،
ئۆزلۈمنى ، روھىمنى ، ئۇيغۇرلىقىمنى.
غەپلەت ، غاپىللىق ، ئادىششى ، ئۇنتۇلۇش ،
ئۇزاق ، بەك ئۇزاق.

ئۇيغۇر _ ئۇيۇشقاق بولماي ، ئۇرۇشقاق بولۇپ ،
ئۆتكەن كۈنلىرىم ئۇزاق ، بەك ئۇزاق. . .
دانىشمەن ، ئاقلىنى ئۇچراتسام ئەگەر ،
يا يۈرتتىن قوغلاپ چىقاردىم
يا تۆھمەت چاپلىدىم ، چەقتىم ، خورلىدىم ،
يا ئوتقىنى تەتۈر قىلىپ ، ئاقنى قارىلىدىم.
بىلگىن جاھان
مەشرەپنى ئاختا قىلغان مەن ئۆزۈم ،
ئابدۇقادىر داموللامنى قەتلە قىلغان مەن ئۆزۈم ،
تەۋپىق ، ئابدۇخالىق ئۇيغۇر ، ل . مۇتەللىپنى چىقىپ بارغان مەن ئۆزۈم.
سەللا شەپە چىقىپ بولغۇچە
پۈرسەت كەلدى دەپ بىلىپ ،
كىملەرنىدۇر ماختۇرت بولۇشقا قىستىغان مەن ئۆزۈم.
شۇنداق
غاپىللىق ، ئادىششى ، بېكىنمىچىلىك
ئۇزاق ، بەك ئۇزاق
نەچچە ئەسىر تارىخ توختاپ قالدى بۇ يەردە ،
نەچچە ئەسىر ياشىدى ئەجداد بىلەن ئەۋلاد ئوخشاش تەپەككۇردە ،
تۇرمۇش داۋاملاشتى ئوخشاش رىتىمدا.
هايات ئوخشاپ قالدى
گويا تام تۆۋىدە ياتقان هورۇن بەڭگىگە.
ئۆزۈم
ئاسيانىڭ كىندىكىدە ياشاپ تۇرۇپ ،
بارچە مەدەنىيەتنى روھىمغا جۇغلاپ تۇرۇپ ،
هېكمەتنى سۈمۈرۈپ ئايلاندىمۇ هېكمەتسىزگە ؟
قىممىتىم چەكسىز دەپ ئايلاندىمۇ قىممەتسىزگە ؟

جاھان دانىشمەنلىرى توۋلايدۇ : مەن سەندە ، دەپ ،
شامان ، مانى ، زەردۇشت ، بۇددا ، ئىسلام توۋلايدۇ : مەن سەندە ، دەپ.
ۋۇجۇدۇمدا رەڭگارەڭلىك كەتكەن چېچەكلەپ ،
ياشاپتىمەن ھەممە نەرسىگە روھىمنى مىلەپ

بولدى بەس
ئۆتكەن كۈنلەر ، ئۆتكەن ئىشلارغا سالاۋات.

باقتىم ئۇپۇققا:
سەھەر قۇياشى نۇر چېچىپ پارلاق!
بارچە ئىقلىم تولدى گۈللەشكە ،
ئۆرلەش ، تەۋرەش ھەم يۈكسىلىشكە.
بۈگۈن
يەر شارى ئايلاندى كىچىك كەنتكە ،
ۋۇجۇدۇمدىكى مەدەنىيەت تىندۇرمىسىنى
يىپەك يولى بويلاپ چاچتىم زېمىنگە.
ھەر بىر ئۇچۇر ، ھەر بىر سەزگۈ ، ھەر بىر ھېس قىلىش
ئايلىنىپ يېڭىدىن ئاپىرىدەگاھقا
زامانغا خاس ئەقىل روھنى پىششىقلاپ ئىشلەپ
سانسىزلىغان يېڭى جىلىل خېلىلنى تۇغار ئالەمگە.

كۆيۈۋاتقان بۇغداي

پەرھات تۇرسۇن

مەن ئاشۇ قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز ھەممىڭلار قاغىغان ،
قاراڭغۇ كائىناتتا نىشانسىز ، قارارسىز سەرگەردان.
سۆيگىن مېنى قىساسكارنىڭ قولىدىن بىرىپ قويغان ،
ئەڭ ئاخىرقى قىساس پۇرستىدەك.

مەن ئاشۇ كىشمەن دەرەختىكى سايەم ئويۇپ ئېلىنغان،
ۋە شۇ كۈندىن باشلاپ ئۆلدى دەپ قارالغان.
سۆيگىن مېنى قىزىپ كەتكەن مېڭىسىدە تەلۋە قاتىلىنىڭ،
پەيدا بولغان قالايمىقان خام خىيالىدەك.

مەن ئاشۇ بۇغدايمەن جەننەتمۇ ئوت بىلەن داغلاپ كۆيدۈرگەن،
تومۇزدىكى قوياش نۇرىمۇ مۇزلىتىپ تىترەتكەن.
سۆيگىن مېنى خارلىنىش كېسىلىگە گىرىپتار بولغاندەك.
غەيرى ئەقلىي كىشىلەرنىڭ قورشاۋىدا ئەقلىگە مەپتۇن بولغاندەك.

مەن ئاشۇ بۆرىمەن سۇغۇق يالتىرار ئۇستىخانلىرىم داخان ئايال قولىدا.
تارقىلىمەن ئەپسۇندەك تۇپراق، ھاۋا، يالقۇن، ۋە سۇغا.
سۆيگىن مېنى كۈن بىلەن ئاي بىر سىزىقتا توغرا كېلىپ ھەمەل بۇرجىدا،
ئۇچراشىسمۇ ئالتىنچى دەرىجىدە، يۈز بەرمىگەن مۆجىزىلەردەك.

26-ياز بىر سۈيقەست.-------------- تاھىر ھامۇت
27-رىۋايەت------------------- --------- ئەزىزى
28-ئانا ------ ---------- ئابدىباست ئابدۇراھمان
29-خوتەندە قالغان توت ناخشا------- مۇتەللىپ مەنسۇر ئوۋچى
30-ئاتەش رىۋايەتلىرى------- --------مۇھەممەت خىشۋر

ياز بىر سۈيقەست

تاھىر ھامۇت

1

مەن تەرگە چۆمۈلۈپ تۇرۇپ ئاننى سىكستوننى ئوقۇۋاتىمەن،
ئاسماندىن چۈشكەن توزانلار ھاۋانى قوغلاپ،
سانسىز شەھەر قۇشلىرىغا ئايلىنىپ، ۋوگزالغا قاراپ ئۇچىدۇ.
شامال
تۇكۇرۇكلىرىنى چاچرىتىپ،
ھەر تەرەپكە مىكروبلارنى تارقىتىدۇ.
لېكىن سەن
ھەقىقىي ياشاپ باقمىغان،
سەن ئاق تۇمشۇق قاغا ئەمەس،
سەن قىزىل رەڭلىك چىملىقمۇ ئەمەس!.
مەن بىۋاستە سەزگۈمگە ئىشەنمەيمەن،
خۇددى تونۇلغان مېترودا ھېلىقى قىرى خوتۇن ئېيتقاندەك:
--ئالدامچى
ئىككىمىزنىڭ بىردىنبىر ئورتاقلىقى - ۋەھىمە،
بىز دائىم بىرلىكتە ئۇنىڭ چۈيۈندەك ئاۋازىنى ئاڭلايمىز،
ئۇ خۇددى چايغا ئوخشاش يىلىكلەرگە سىڭىپ كىرىپ
ئاندىن مەھكەم ئۇيۇپ كېتىدۇ.

مەن تاغنىڭ مىدىرلىشىنى كۆرۈۋاتىمەن،
ماۋزۇ ئىجاد قىلشنىڭ زۆرۈرلىكىنى سېزىۋاتىمەن،
دېڭىزنىڭ قارلىغاچ ئۇۋىسىدىكى پەرۋازىغا قاراۋاتىمەن.
سەن مېنى رېئاللىققا سۆرەپ كېلىدىغان قورقۇنچلۇق كۈچ،
ماشىنا دەسسىۋەتكەن قونچاق،
چىنلىقتا پوققا ۋە سەنئەتكە ئوخشايسەن.

2

ياز پەسلى، ئۇ بىر سۈيقەست,
ئىلاستىكىلىق ئەسلىمىلەردە ئاقساپ كېتىۋاتقان,
دادامنىڭ ئۆيدىن قوغلانغان چاغدىكى قايتار ماكانى،
لاي كارىۋات.

تۆنۈگۈن يامغۇر ياغدى، سەن بىلمەيسەن،
ئۇنىڭ بىچارە ئاۋازى ھىلىغىچە دەرەخ غوللىرى ئىچىدە ياڭرىماقتا،
مەن ئۆزۈمنى بارلىق قۇرت- قوڭغۇزلارغا چېتىشىم كېرەك:
گۇمان بىردىن يوقالغاندا
پەقەت شۇلارلا
پەقەت شۇلارلا ماڭا ئۆزۈمنى گۇمران قىلىدىغان كۈچ بېرەلەيدۇ.
قەشقەردىكى ھېيتگاھ مەسچىتىنىڭ ئالدىدا پارچە
سېتىلىدىغان نەشە ئىنىق ئېسىمدە،
ئۇ مېنىڭ ئەرزىمەس بالىلىقىم.
سېتىلىدىغان نەشە ئىنىق ئېسىمدە،
ئۇ مېنىڭ ئەرزىمەس بالىلىقىم.
بۈگۈن مەن بىر قولنى
پويىز دېرىزىسىدىن سۇنۇلغان بىر قولنى ئەسلەپ قالدىم،
ئۇنى مەھكەم ئەستە تۇتۇش ئۈچۈن مەن غايەت زور بەدەل تۆلىدىم.
چۈنكى ئۇ
سىپسىپ كېتىش ھوقۇقىدىن ۋاز كەچكەن ئىدى.
ئەتراپىمدىكى ھەقىقىي بوشلۇق ئۆلۈم شاتلىقىنى ئېلىپ كېلىدۇ.
بوغۇزۇمغا ئاستا كىرىپ، ئاشقازانىنىڭ ئەڭ چوڭقۇر يېرىگە ئاقىدۇ.

3

مەن جىنسىي ئاجىزلارنىڭ ساپما كەشكە بولغان
ئۆچمەنلىكىنى ئۆگەنگەن.
ئون تۆت يېشىمدا
چىش ئاغرىقى تۇپەيلىدىن ئۇرغان پروكايىن
ئوكۇلىنىڭ تەسىرى تېخىچە پۈتۈنلەي تۈگىگىنى يوق،
ئۇمىتسىز بىر چۈشتىن كېيىندە، لېكىن
مەن قايتالايمەن، سېنىڭ يېنىڭغا قايتىپ بارالايمەن!
دۆڭكۆۋرۈكتىكى سېسىق سۇ ئازگىلىدىن باشقا
مەن يەنە نېمىدىن ئۇمىد كۈتەلەيمەن؟
مەن لايىنىڭ پۇرىقىنى پۇراۋاتىمەن.

مەنمۇ ھەقىقىي ياشاپ باققان ئەمەس،
چىراغ ئۆچكەن چاغدىكى سوغۇق قاراڭغۇلۇق،
ئۇغرىلىقچە ئانانىزىم-
پىيەنچۇككە ئايلانغان مىللەت
ماڭا ھۇجۇم قىلىپ كېلىدۇ.
ئەسقەر ماڭا قاراپ:
« يارايسەن كاساپەت» دەپ ۋاقىرايدۇ.!
ۋەھالەنكى،
مەن شەكىل ياراتمىدىم.
ئۇ مېنىڭ ئەڭ ئاخىرقى كوزىرىم.
مەن ئۇقۇۋاتىمەن، تەرگە چۆمۈلۈپ ئۇقۇۋاتىمەن،
ئەرۋاھلارنىڭ ئوبرازى سۆزۈك تېرە رەڭگىنى چەككىلەپ چىقىدۇ،
ئۇ كۆزۈمگە تاشلانغان بۈيۈك نۇر قايتۇرغۇچ.

رىۋايەت
ئەزىزى

1

زامان شۇنداق
ئۆتەر تىنىمسىز،
مۇناجاتتا كۆكلەر تېنىمىز.
تورغاي بولۇپ
ئىشقتا تولۇپ
ئاسمانسېرى ئۆرلەركۆزىمىز.
گاھى يىغلاپ،گاھى تەلمۈرۈپ،
ئەڭ ئاخىرقى يوپۇرماق تامان
شامال كەبى ئۇچار سۆزىمىز،
ئېرىقلاردا ئوينار جېنىمىز،
دەريالاردا قاينار قېنىمىز،
قۇش قونمىغان باياۋانلارغا
تامچە بولۇپ سىڭەر ئىزىمىز.

2

مۇقاملارغا مۇقام ئۇلانغان!
تەمبۇرنىڭ كۆكسىدە مۈلك-زار قايىنىغان.
قېنى ئامانىنا دىلرەبا خانىش
قېنى ئاشىق-ساتار تارىغا
جان رىشتىدىن تار ئېشىپ سالغان؟
مىڭ ئۆي
مىڭ تىزىق مارجان،

مۇغەننى سۇجۇپنىڭ بوينىغا ئاسقان.
مىڭ ئۆي
مىڭ پاتمان غۇسسىنى يۈكلىگەن كارۋان.
مۇقام چېلىپ
مۇقام ئېچرە
مۇقامنى دىلغا جا قىلغان.

3

تەكلىماكان-تەكلىك ماكاندۇر،
ئۈزۈملىرى مەي باغلاپ پىشقان.
ئىدىشتا مەيزاپ قاينىغان
قوللاردا جام، مەشرەپ قاينىغان.
يىگىتلەر سەرخۇش بولغان
قىزلارنى ئۇسسۇلغا چىللىغان.
ئۇيان ئۆرگىلەپ،بۇيان ئۆرگىلەپ،
ئۆرگىلەپ،ئۆرگىلەپ ھوشىدىن تايغان.!
تۇساتتىن شۇئان
ئاسمان-پەلەك بىر قۇيۇن كېلىپ،
قىزلارنى ئۇچۇرۇپ كەتكەن،
كۆزلەردىن يىتكەن.
يىگىتلەر ئېسىگە كېلىپ بىر زامان،
قىزلارنى ئىزدىگەن،
ئىزدەپ تاپالماي ئاچچىق بوزلىغان.
يۈرەكلەر كۆيۈپ
تىلەكلەركۆيۈپ
ھەممە نەرسە كۆيۈپ تۈگىگەن.
سۇلار سىڭىپ
دەريالار تىنىپ
گۈل-چېچەكلەر تۇزۇپ تۈگىگەن.
تەبىئەتنىڭ قارغىشى تۇتۇپ،
بۇ كەچمىشتىن زەرداپلار يۇتۇپ،
غەزىپىگە قۇمنى بۇيرۇغان.
قىرىق كېچە
قىرىق كۈندۈز
توختىماستىن قۇم يېغىپ،
ياغقان قۇملار كەلكۈندەك ئېقىپ،
يوللارنى
ئۆيلەرنى
پۈتۈن ئەلنى كۆمۈپ تاشلىغان.
سېھىرگەرلەر سېھىرلىگەندەك
جادۇگەرلەر جادۇ قىلغاندەك
ھەممە نەرسە ئىزسىز يوقىغان.

ئەسكە سېلىپ
بۇماكاننىڭ مەڭگۈلۈكنى،
يۇلغۇن بىلەن توغراقلا قالغان...

4

ئېيتقىنا بوۋا
ئەپسانىمۇ،رىۋايەتمۇ بۇ،
ياكى ئاچچىق ،ئاچچىق ھەقىقەت؟
نەس باسامدۇ بىغەم ئەرلەرنى
نەس باسامدۇ بىغەم ئەللەرنى
قۇم تېگىدە قالامدۇ شۇنداق
نەس باسقانلار ئەبەدىل-ئەبەد!

5

ئېيتقىنا موما
تارىم سېنىڭ سۇمبۇل چېچىڭمۇ،
بارخانلارغا چىرمىشىپ ياتقان؟
قۇمدەك چاڭقاش
قۇمدەك تەشنالىق'
قىسمەتلەرنى بىر قىلىپ چاتقان.
تارىم
گاھ ئۇلغىيار،گاھى تولغىنار،
ئۇلغىيىشى كىشنىگەن يولۋاس .
تولغىنىشى ئەجدىرھاسىمان.
قۇم كۆچەر
سۇ ئاقار
مۆچەلدىن مۆچەلگە ئۇلىنار زامان.
تارىم
ئۇزاقتىن باشلىنار
ئۇزاققا ئاقار.
ساداقىتى،ساخاۋىتى شۇ،
ئۆزىدىن باشلىنىپ ئۆزىگە ئاقار.

6

ئېيتقىنا دادا
نېمە دەيدۇ شاماللار،
كۆرۈپتىمۇ مەڭگۈتاشلارنى،
تېخى ئەستىن چىقارمىغاندۇ.
ئۇرخۇن بويى بەلكىم بىزلەرنى.!
ئېيتقىنا دادا

تېگەرمۇ. ?
ئىدىقۇتقا سالام يوللىساق؟
تېلېفونېست قىز ئۇلاپ بېرەرمۇ،
نە ۋائىيغا تېلېفون قىلساق؟
چۈش ئەمەستۇر:
ئۇچارگىلەم،بىر ئۇچۇپ باقساق.
كۆزنى يۇمۇپ-ئاچقۇچە ھەيھات
كۆكنىڭ ئالتۇن تەختىگە قونساق.
چىللاپ جىمى پەرىشتىلەرنى،
ئاھ ساماۋىي مەشرەپ باشلىساق.
ھاردۇقىمىز چىقارمۇ بىر رەت،
زەر قۇياشنى داپ قىلىپ چالساق؟

7

قۇمۇ رىۋايەت
سۇمۇ رىۋايەت
رىۋايەتتۇر باسقان ئىزىمىز.!
قۇمدەك كۆچۇپ
سۇدەك ئېقىپ
رىۋايەتتىن كۆكلەر دىلىمىز.
رىۋايەتتىن تۇغۇلغان تىلەك
رىۋايەتكە كۆمۈلگەن يۈرەك
رىۋايەتتۇر ھەر بىر سۆزىمىز.

.

ئانا

(داستان)

ئابدۇلباست ئابدۇراھمان

ئانا جەنۇبتىكى يىراق يېزىغا
بويۇن قىسىپ بارغاندا خېتىڭ,
پىشۋاتقان يوبدانىنى قويۇپ
ئالغانسە ھە!
توپا چىراي پوچتاليوندىن.

ئانا,.
ھېلىھەم ئېسىمدە،
مېنى يۇدۇپ جىگدىلىكلەردە،
ئوتۇن تېرەتتىڭ.
يۇرەككە ئوخشاش قىزىل چوغ ئىچىدە،
ماڭا كۆمەچ كۆمۈپ بېرەتتىڭ.
قەدىرلىك ئانا،
سېغىنسام سېنى،
خەت يازىمەن يىرتىق قەلبىمگە.
ياشنىپ قالدىڭ،
ئۆيىدە دەم ئالغىن،.
كۆپ ئويلىما شائىر ئوغلۇڭنى،
گەرچە شېئىرغا نان كەلمىسمۇ،
تەقدىرىمگە كۆپ دۇئا قىلغىن.
ئانا،
بىرتىق چاپان, كىرلاش رومىلىڭ،
يېرىق تاپان،قوتۇر قوللىرىڭ.
دېمىدىڭغۇ ئاغرىق دۇنياغا،
قاپاقتىكى ئاشقان سۇلىرىڭ.
ئاھ! بىچارىمەن،
قىيامەتتەك سەھرادا قالدىڭ.
ئىچىمدە بىر دەردلىك ئاچچىق بار
تەلمۈرگەندە بىچارە خېتىم،
بىلەلمەيسەن بۇقۇلدىشىنى،
تۇتۇپ تۇرۇپ كۆزىڭگە سۈرتۈپ،
ئەسلىگەنسەن ساددا تارىخنى،
سېيىت نوچىنى،
ھەمدە ئۇنىڭ ھالاكىتىنى،
ئاھ! نادانلىق ئاھ! ساۋاتسىزلىق.
تۈن قوينىغا يېزىقلىق خېتىم.
شۇ تاپتا،
ئوما ئورۇپ چارچاپ كەتكەنسەن،
ئىسسىقتا ھەم چاڭقاپ كەتكەنسەن.
سۇ بېرەتتىم
يېنىڭدا بولسام،
ئوما ئورۇپ بېرەتتىم يەنە،
قەلەم تۇتقان قوللىرىم بىلەن.

ئانا،:
توقۇمى ھەم لىڭگىلچىقى بار
ئېشكىمىز ھازىرمۇ بارمۇ؟
توقۇنىقى، ئاغامچىسى بار
يارىيار ھارۋا ھازىرمۇ بارمۇ؟ّ!

چا قۇيرۇقلىق ئۇرۇق ئۆكۈزنىڭ
ئۆلىشىگە سەۋەپچى بولغان
قاراڭغۇ ھەم زەي جۇۋازخانا
ھېلىھەم بارمۇ؟
بۇۋام ئۆلۈپ كېتىش بىلەن تەڭ
توختاپ قالغان غىچىرلىشىمۇ.
ئاھ قەدىرلىك جانىجان ئانا،
ئۇغۇ
مەسچىت ئەمەس،چىركاۋمۇ ئەمەس،
خانقا ئەمەس يا تۈنەك خانا،
ۋە ياكى بىر تەجرىبخانا.
بۇ يۇرتىنىغۇ يوق مۇزېيخانا،
ئۇ پەقەتلا بىر جۇۋازخانا.
قاراڭغۇلۇق بەخشەندە ئاڭا.
ياغ پۇرايدۇ ئەرۋاھلار ئۇندىن،
ئۆمۈچۈكلەر سايلام ئۆتكۈزەر.
ئۇنىڭ كىچىك توڭلۇكچىسىدىن
كۆرىنىدۇ تارىم غۇۋا.
<<ئوھ>> دەۋالغىن بىچارە ئانا،
ھېرىپ كەتتىڭ ئېغىر ئەمگەكتىن.

ئانا،
تېلىفۇن قىلسام يىراق شەھەردىن،
ئۇلانمايدۇ بىزنىڭ سەھراغا.
ئۇماچ چالغۇچ تۇتقان قولۇڭدا
تىڭشىغۇچنى تۇتالمايسەن،
ئەتجەخ خەتتىن باشقىسى بىكار،
لىپاپىدەك يېپىق سەھراغا،
نۇر دەۋرىدە جانىجان ئانا،
جىنچىراق بار مورا بېشىدا.
يىراق كۆلدىن سەھرا قىزلىرى
شۇ توشۇيدۇ يۈدۈپ قاپاقتا.
ئانا، سەنمۇ ياشلىق چېغىڭنى ;
ئۆتكۈزەتتىڭ
مۇشۇ سىياقتا.
پۈتكۈل دۇنيا باردۇر قاپاقتا.
ياكى دۇنيا ئاشۇ بىر قاپاق.
پۇراق چاچار بىزنىڭ سېسىق كۆل،
پاقىلارنىڭ كەڭرى دۇنياسى.

*   *   *   *

ياماق بولماس كونا رومىلىڭ،

كالىچىڭدەك يىرتىق قەلبىمگە.
جۇل كۆڭلىكىنىڭ كەبى نامراتلىق
دەرد قوشدۇ ھەسرەتلىرىمگە.
*   *   *   *

ئانا،
سەن بىلىسەن،
بىزنىڭ سەھراغا
راغرا نانىدەك مىسكىن قوياشنىڭ
چېچىلىدۇ سېرىقتال نۇرى،
كىسەلمەندەك دۈمچەك دالىغا.
دالىدىكى ئىشتانسىز بالا،
يۈدۈۋېلىپ يوغان زاغرىنى،
پادا ھەيدەر يىراق جاڭگالغا.
ئاشۇ جاڭگالدا
ئاق جۇۋىلىق خىزىرمۇ بارمىش،
غايىپ بولغان شەھەرمۇ بارمىش،
بەكمۇ يىرتقۇچ ئېيىقمۇ بارمىش،
دۆۋە- دۆۋە قۇملۇقلار ئارا،
بۇرۇنلاردا
بەكمۇ قانلىق جەڭلەر بولغانمىش،
مۇمام شۇنداق
دەپ بەرگەن ماڭا.

بەكمۇ ئىچىم ئاغرىيدۇ ساڭا،
كۆزلىرىمدىن يىغا تارايدۇ...
*   *   *   *   *   *

ئۆرىك بىلەن تاھارەت ئالساڭ،
پاكلىنىدۇ بىزنىڭ قەلبىمىز،
پاكلىنىدۇ پۈتكۈل سەھرا
پاكلىنىدۇ پۈتكۈل يەر شارى،
خۇددى مەككىدەك.
يەتتە قېتىم يۈدۈپ بارارمەن،
سېنى ئاشۇ يىراق مەككىگە،
تارتقان شۇ جاپالىرىڭغا.
مەككە-
دەرەخسىز ماكان،
لەيلەپ يۈرەر نېفت ئۈستىدە.
بىزنىڭ سەھرا ئوخشىماس ئاڭا،
بەكمۇ ئىللىق بۇ تەكلىماكان.

*   *   *

ئانا،
بىزنىڭ سەھرادا

تىنچ ئوكياندەك يوغان دېڭىز يوق.
نىل دەرياسى كېلەلمەس ئېقىپ.
پەقەت كىچىك بىرلا ئۆستەڭ بار،
مەختۇمسۇلا چىچىنى تارىغان.
جاڭگالمۇ بار بەكمۇ بىپايان،
چىن تۆمۈر باتۇر ئوۋ ئوۋلايدىغان.
يەتتە باشلىق يالماۋۇزمۇ بار،
مەختۇمسۇلانى بولاپ ئېلىپ قاچقان،
تاپىنىدىن قان شۇرايدىغان.
جاڭگالدىكى قۇمۇشلۇقلاردا
نۇزۇگۇمنىڭ ئاياغ ئىزى بار.

*　　*　　*

ئانا،
غۇربەتچىلىك بۇندا ھۆكۈمىران،
قوناق يېرىپ ياغۇنچىقىڭدا،
كۆك چامغۇرنى قولاقلاپ سىلىپ،
ئېتىپ بىرەتتىڭ ياما ئاش بىزگە.
قۇيۇپ بېرەتتىڭ ئۆپكە ھېسىپمۇ،
يەيتتۇق بىز كېكىرىپ تۇرۇپ،
ھېيت بولغاندەك خۇشاللىق بىلەن.!

ئانا،
چەكتىڭ رىيازەت،
بۇبى مەريەمدەك.
بولالمىدى بۇ شائىر ئوغلۇڭ،
ئەيسادەك.
كىرىپتىمۇ يوق قۇملۇقتا،
مەن مىخلانغۇدەك،
كۆپ يىللار مابەينىدە
قىلىپ كەلدىم شائىر تىلاۋەت،
بۇقۇسىنىڭ دوقمال تىغىدەك.
ئەيسا قاچتى سۈزۈك ئاسمانغا،
مەن قاچايمۇ تەكلىماكانغا.
شۇندا يەنە
قوغلاپ بارسا رودىپاي شېئىرلار،
تۇتۇپ قويار مېنى نامراتلىق.
مەن ياتارمەن چاكىلدىتىپ ئاغزىمنى،
يۇنۇسنى يۇتقان يوغان بېلىقتەك.
دەشت چۆلدە سەكراتتا ياتسام،
يۇدۇپ كېلىپ بىر كوزا سۇنى.
تىمتاسەن چاكا- چاك ئاغزىمغا،

ئاشۇ پۇچۇق نوگىيىك بىلەن.
قان - ياش يىغلايسەن،
ياقاڭنى يىرتىپ،
ئەگەر مەن ئۆلۈپ ئارماندا كەتسەم.
ئېڭىكىنمنى قاتارسەن بەلكىم،
ئۆڭۈپ كەتكەن ئاق رومىلىڭدا.
يۇمدۇرارسەن كۆزۈمنى بەلكىم،
ئاشۇ يىرىك ئىشچان قولۇڭدا.
پەرياد ئوروپ سەنلا يىغلايسەن.
يىغلىمايدۇ بىۋاپا دۇنيا.
ئاران باققان چۈنكى سەن مېنى،
بۇلىماق ئېتىپ تېرىق ئۇندا.
ئۆزەڭ يىگەن قورۇپ كىپەكنى،
ماڭا چاي بېرىپ زاغرا نېنىدا.
قالاپ قومۇش، پاخال كىپەكنى.
يىغلىما ئانا،
ھايات مەن تېخى،
ئەيسامۇ ھايات بارمىش ئاسماندا
مەنمۇ ھايات تەكلىماكاندا.

ئانا

ئەللەي ناخشاڭدا
تەسۋىرلىنىدۇ.
خارابى يىپەك يولىنىڭ،
مىڭ ئۆيىنىڭ،
قوچۇنىڭ،
قارا خانىيلارنىڭ،
يىپەك يولى،
بەكمۇ ئۇزۇن يول،
خۇددى بىزنىڭ تارىخىمىزدەك.
جىرىڭلىغان مۇشۇ يولدا،
بۇغرالارنىڭ قوڭغۇراقلىرى.
تارقاتقانتى يىراق - يىراققا،
مەدەنىيەتنىڭ جەۋھەرلىرىنى.
ئەمدىلىكتە،
ئاھ! جېنىم ئانا،
مۇشۇ يولدا ھەيدەپ كېلىسەن،
كالا قېتىلغان يارىيار ھارۋىنى،
كۆك يانتاق بېسىلىك.
ئانا،
ئېيتىپ بېرەتتىڭ،
باغدات ھەققىدە،

<مىڭ بىر كېچە > چۆچەكلىرىدىن.
تىڭشار ئىدى گۈدەك شائىرلىك،
ئاق سۈتتۈكنىڭ لەززىتى كەبى.
باغدات،
چۆچەكتىكى گۈزەل بىر شەھەر.
داۋامى بار غەمكىن چۆچەكنىڭ،!
تۈگىتەلمەي كەتكەن شەھرىزاد،
ئەمدىلىكتە،
باغداتتىكى چۆچەكچى موماي،
چۆچەك ئېيتار يىڭىدىن يىڭى،
يېزىپ قويدى بىر نەچچە توپلام.
ئۇرۇش بىلەن پارس قولتۇقى،
قاغجىرايدۇ سۇسىز كەر بالا.
زەر قاقشايدۇ بالىسىز ئانا.
يۈگۈرەيدۇ ئۇياق بۇياققا،
يېتىم قالغان نەچچە مىڭ بالا،
باغداتتىكى كاتتا باشلارنىڭ
چۆچەك بىلەن خۇشى يوق بەلكىم.
قان ياش يىغلاپ چۆچەكچى موماي،
ئىزدەپ يۈرەر ھەسەن- ھۆسەندەك
غايىپ بولغان باللىرىنى،
چۆچەكتىكى گۈزەل باغداتنى،
ئىس - تۈتەكتە قالغان زېمىندىن،
ئېھ! قايدىسەن ئىنسانپەرۋەرلىك،
بولۇپ كەتتىغۇ دۇنيا بىۋاپا.
باغدات،
بۇرۇخ ئىسى قاپلىغان زېمىن،
سۆزلەپ بەرگىن تىنچلىق ھەققىدە،
قايتالمايسەن ئەمدى چۆچەككە.

*   *   *

ئانا
بەكمۇ چىگىش
بۇ قەلبىم مېنىڭ،
كىرىزىستەن ئوتتۇرا شەرقنىڭ،
پەلەستىنلىك بىر بەڭباش يىگىت،
ئانىسىنى يالغۇز قالدۇرۇپ،
ئۇرۇشقا بېرىپ .
ئۆلۈپ كېتىپتۇ،!
نېمىدىگەن تاش يۈرەك ئۇ ھە،
يىغلىغاندۇ غېرىپ ئانىسى،
ئۆلۈپ كەتسە يۈرەك پارىسى.
مىڭلاپ ئانا قان ياش يىغلىشار،

ئۆلۈپ كەتكەن باللىرىغا،
ئۇرۇش دېگەن شۇنداق دەھشەتلىك.
*　　　*　　　*

ئانا

ئانا ئۇچۇن ۋەتەن بىر بالا،
بالا ئۇچۇن ۋەتەن بىر ئانا،
شۇڭا دەيمىز تىنچلىق ياخشى.
ھەر كىشىنىڭ ۋەتى بولسا،
ئۇنى شۇنداق قۇچاغلاپ سۆيسە،
ئەنە شۇدۇر تىنچلىق دېگەن،!
ئەنە شۇدۇر قۇربان بېرىش ھەم،
ئەنە شۇدۇر ۋىجدان دېگەن،
شۇدۇر يەنە ۋەتەن ئوغلانى.
ۋەتەن،
ئانا سېنىڭ ياخشى غەمخانىڭ،;
ۋەتەن بىلەن تەندە دەرمانىڭ،
مەن سېنىڭكى ئوماق ۋەتىنىڭ،
مەن ئوخشايمەن-
چۆچەكتىكە ئۇيغۇرنىڭ،
سەن ئىزدەيسەن چۆچەكلىرىڭدىن،
ماڭا ئوخشاش ئوماق ۋەتەننى.
ۋەتەن،
كىرپىكىڭگە تۈنەيدۇ،
قۇش چۇجىسىدەك.

8

ئانا،

ناماز شامنى ئوقۇپ بولۇپلا،
چېك تاقىغىن ئىشىكلىرىڭنى،
يوغان دەم بىلەن.
ھۇشيار بولغىن قوتانلىرىڭغا،
ئېشەك هارۋا، توقۇملىرىڭغا،
پالتا،كەكە،ئوتۇنلىرىڭغا،
ئۆشكە، ئوغلاق، پاخلانلىرىڭغا.
بىزنىڭ يۇرتتا يوقتۇر ئوغرىلىق،
بىراق يامان ئاشۇ يوقسۇزلۇق.
ئەگەر بىرەر دېلو يۈز بەرسە،
ساقچى كېلەر بەكمۇ كېچىكىپ.
<توۋا> دەيلى،
ئاھ! يوقسۇزلۇق كۆمەچ نان كەبي،
يۈرىكىمنى پۈچىلاپ قويدى.
ئاغرىپ قېلىش بەكمۇ خەتەرلىك،
يېقىن جاندا شىپاخانا يوق،

پەقەت بىرلا كونا داخان بار،
دۈس قاچىسى بەكمۇ كۆپ،
داۋالايدۇ دىئاگنوزسىز،
رېتسىپى يوق دورىلار بىلەن.

*　　*　　*

ئانا،
تەكلىماكان-
بەكمۇ يىراق ئىگىز بىنادىن،
بەكمۇ يىراق شەھەرلىكلەردىن.
ئەگىپ يۈرەر قاتمال نامراتلىق،
شادلىقى يوق توپىلىق بازاردىن.
تېلېۋىزوردىن كۆرۈنمەس ئەسلا،
لەگلەكچىنىڭ ئەبجەق هارۋىسى،
توقسەن ياشلىق دوڭغاق مۇماينىڭ،
جىگدە شېخىدا ئەتكەن هاسىسى.
يۈزلىرىگە ئىس ئورناپ كەتكەن
كاۋابچىنىڭ چار قىراشلىرى،
غىرىبانە پۇلسىز بازاردا،
دۆۋىلىنىپ سېتىلار ئادەم،
خۇپىيانە سېتىلار ئىمان.
چېرىدارسىز ساۋاتسىز باققال
باج ھەققىگە پۇل تاپالمىسا،
قىلىنىدۇ مېلى مۇسادىر.
خىلۋەتتىكى ياماقچى بوۋاي،
چەم سالىدۇ كونا ئۆتۈككە،
يارىمايدۇ فۇتۇ سۈرەتكە.
بۇياقلارغا كەلمەيدۇ ھېچبىر،
بوپكىسىدا راست - يالغىنى بار،
بەك سىپايە ئىشقىۋاز مۇخبىر.

*　　*　　*

ئانا،
بىزنىڭ يۇرتتا-تەكلىماكاندا،
ھالسىرايدۇ قوشتىكى كالا،
قىرقىرايدۇ بۆشۈكتە بالا.
بېتىرىشىدۇ تەرەپ - تەرەپكە،
غالجىر ئىتتىن ھۆركىگەن پادا.
قورۇنىدۇ شۇنچە ئۇياتچان
قىز بالىدەك يۈرەكسىز دالا.
بۇ دالىدا ئادەم بەك تولا.
غىچىرلايدۇ توپىلىق يولدا،
مايسىرىغان ياغاچ ھارىۋا.

ئىشتان بېغى ساڭگىلاپ قالغان
تىزى يىرتىق يېلىك ئاياغ بالا
يۈدىۋېلىپ كونا پوخچىنى،
ئۇقۇماقتا مۇشۇ سەھرادا،
مومىسىنىڭ چۆچەكلىرىنى
ئۇ تىڭشايدۇ كولۇپ ئالدىدا.
تىڭشاپ- تىڭشاپ ئۇخلاپ قالغاندا،
كۆرەر تېخى شىرىن چۈشلەرنى.
چىقىۋېلىپ ئۇچار گىلەمگە،
كۆرۈپ كېلەر گۈزەل شەھەرنى،
تېپىۋالار گاھىدا تېخى،
خاسىيەتلىك <ئۇر توقماق>نىمۇ،
ئۇچراپ قېلىپ چىن تۆمۈر باتۇر،
بېرەر ئاڭا <مىسران قىلىچ>نى

ئانا,;
سېيت نوچى ھەققىدە ،
بەكمۇ تولا سۆزلەپ بېرىسەن،
ئەپسۇس, بىلمەيسەن,
سپارتاك ھەققىدە.
سپارتاك،
گېلادىياتور،
ئاجايىپ شەخس.
قوللۇق كىشەنلىرىنى
چېقىپ تاشلىغان.
ئېزىلگەنلەرنى
ھۆرلۈككە باشلىغان.
قۇلدارلارنىڭ قانلىق قامچىسى،
قۇللارنىڭ قىزىل قانلىرى،
ئەڭ ۋەھشي گېلادىياتورلار سەھنىسى،
سپارتاكنى تاۋلىغان،
قان، قامچا،ياش، ھۆرلۈك ناخشىسى،
ئازاب، ئۆلۈم ياندىشىپ كېلەر،
ئەرك ئۈچۈن بەدەلدۇر شۇلار.
ئاھ! جېنىم ئانا،
بويۇن قىسىپ قۇللۇق بىلدۇرسە،
ئۆتمۈشتە كىممۇ ئەزمىگەن دەيسە.
روھي قوللۇق ئەڭ بىچارىلىق،
نادانلىقتۇر ئۇنىڭ زەنجىرى،
سپارتاك -
ئاجايىپ شەخس،
ئوخشمايدۇ

سېپىت نوچىغا.

*   *   *

ئانا،
تەكلىماكان
جاينامىزىڭدەك ئۇلۇغ بىر زېمىن.
سۆكۈناتتا دۇرۇت ئوقۇيدۇ،
ئۇنىڭدىكى بارچە مەخلۇقات.
قۇم باغرىدا سېنىڭ بىر كەپەڭ،
كەپەڭدە بار قازان- قۇمۇچۇڭ،
ساپال قاچاڭ، ياغاچ قوشۇقۇڭ،
ئىسلىق مورا، قىيسىق ئوچۇقۇڭ،
مورا بېشىدا ساپال چىرىغىڭ،
ساڭا ھەمرا بىر ياغۇنچىقىڭ،
سۇپۇراڭدا تاختا- نوغۇچىڭ،
سۆيۈملۈكىڭ يۇۋاش مۇشۈكىڭ،
بىزنى باققان كونا بۆشۈكىڭ،
ئۆڭكۈپ كەتكەن يوغان ئۆتۈكىڭ،
قوزۇقتىكى كۆرپە تۇمىقىڭ،
ئوچاقتىكى قارا چۆگۈنىڭ.
تەكچەڭدىكى بىرلا چەينىكىڭ،
ئاھ!
غېرىپ ئانا-
شۇدۇر سېنىڭ تۇرمۇش بۇيۇمىڭ.
دوك بولۇپ كەتكەن ئۇزۇن ئۆمرۈڭدە
شۇدۇر سېنىڭ تاپقان - تەرگىنىڭ.
ئويقىدىكى كىرورەن خانىش
كۆرگەنمىدۇ سېنى چۈشىدە.

*   *   *

ئانا،
توكيو بەكمۇ يىراقتا تەكلىماكاندىن.
ئۇ- يالاڭباش شەھەر،
ئوخشمايدۇ چىمەن دوپپىدەك.
ساددا قەشقەرگە.
تۆت مىڭ يىللىق كىرورەن خانىش
توكيودىكى ئېسىل مۇزېيىدا
تونۇشۇپ قاپتۇ ياپۇنلار بىلەن..
نىيەدىكى خارابە شەھەر-
قۇم ئاستىدا قاپتىكەن ئەجەپ!
تارىخ،
شۇنداق رەھىمسىز.
ئۇنىڭ يوغان،كالامپاي چاقى،
يانچۇەتتى يىپەك يولىنى،

بوستانلىقنى، گۈزەل شەھەرنى،
تىنچ چۆلنى - تەكلىماكانى.

ئانا،
ئانىلار ئۇلۇغ بۇيى مەريەمدەك،
ئانىلار بار ساچىر خانىمدەك،
ئۇلۇغ ئۈلگە كيورى خانىم،
ئانىسى بار نيوتونىنىڭمۇ،
ھەممە ئىنسان بالىدۇر بالا،
بالىسىدۇر ھاۋا ئانىنىڭ.
ھاۋا ئانا ئەمگەك قويندا;
تۇغۇپ قويدى ھەممە ئىنسانىنى،
<مانا مەن> دەپ جاپا- مۇشەققەت،
تاشلىنىدۇ ئانا ئالدىغا.
ئانا،
ساچىر خانىمنىڭ
بەكمۇ ئېسىل داچىسى بارمىش،
سېنىڭمۇ بار داچىدەك كەپەڭ.
بارمىش يەنە شاھزادە ئوغلى،
سېنىڭمۇ بار بىر شائىر ئوغلۇڭ،
ساچىر خانىممۇ ئۆزگە خانىش،
سەن خانىشى تەكلىماكانىنىڭ ،
سېنىڭ ئاناڭ كىرورەن خانىش.
چۈنكى سەن
گۈللەندۈردۈڭ مۇشۇ دىيارنى،
تىرىشتىڭ - تىرماشتىڭ بىر ئۆمۈر،
قاغجىراپ كەتكەن مۇشۇ زېمىندا.
يالىڭاياغ قىزىق قوملاردا،
چېپىپ يۈرۈپ يانتاقلىقلاردا.
سىنىڭ تەرىڭدە-
سۇ ئىچكەن زېمىن.
مەن
سېنىڭ ئەركە، ئوماق شاھزادەڭ.
ئانا،
چۈشكۈنلۈكتە ناخشا توۋلۇدۇم،
جەنۇبتىكى كونا رەستىدە.
بولماس ئىكەن روھ ئويغانمىسا،
بارغۇ تېخى دوقمال بوقۇسا.
تەرەققىيات
ئويغىنىش
چېقىپ تاشلار!
ئاخىر نادانلىق زەنجىرىنى.

سىلكىنگەندە مۇقەددەس زېمىن،
تەبىر بېرەر نامراتلار
كەتكىنىدە چۆچۈپ ئويغىنىپ.
ئانا شۇندا مېنى ئىزدەيسەن،
پېشانەمگە سۆيۈپ قويۇشقا
مەن كېلىمەن ئالدىڭغا،
يېپىنچاقلاپ شېئىرلىرىمنى،
سەن كۆرىسەن ھەسرەتلىرىمنى،
قۇچىقىڭدا يىغلاپ كېتىمەن،
مەن ئاڭلايمەن،
يۈرىكىڭنىڭ بوقۇلدىشىنى,
يۈرىكىڭ
ھۆتىمە تۆشۈك
جۇل بولۇپ كەتكەن تارىخ بېتىدەك.
ئەللەي ناخشاڭ-
سېھىرلىك بىر كۈي،
قاپلاپ كەتكەن تەكلىماكاننى.
تولا تىڭشاپ ئاشۇ ناخشىنى،
بۇۋاق بولۇپ كەتتۇق ھەممىمىز.
قەدىرلىك ئانا،
مەن سېنىڭكى ئوماق بوۋىقىڭ.

*　　　*　　　*

ئانا،
چەكسىز بۇ ئالەم،
گۈزەل كېلەچەك،
ئارمانلىرىم كۆپ،
يەتسەم دەيدىغان،
بار ھەم مەندە شۇنداق جاسارەت.
ئافرىقىدا نېگىر ئانىمۇ،
سۆيۈنىدۇ قابىل بالىدىن.
بەكمۇ قەيسەر يەھۇدىي ئانا،
بىلىم بېرەر ئوغلانلىرىغا.
ئەدەپلىكتۇر ئەرەب ئانىلار،
ئەخلاق بېرەر باللىرىغا.
بەك مېھرىبان ياپون ئانىلار.
ۋەتەنپەرۋەر دېمەك باللار.
ئانا مەنمۇ تىلەيمەن سەندىن،
باتۇرلۇقنى، جەنگىۋارلىقنى،
دۇئا قىلغىن بەكمۇ كۆپ ماڭا،
ماڭا بەرگىن ئۈمىدۋارلىقنى،
ئىمانىمنى - روھىمنى پاكلاپ
جاكا قىلاي ئادەملىكىمنى.

ئاھ! جېنىم ئانا
ئامان بول ئانا
مەن سېنىڭكى ئۈمىدۋار ئوغلۇڭ.

خوتەندە قالغان تۈت ناخشا

مۇتەللىپ مەنسۇر ئۇۋچى

پاتتىڭ تىرەن قەلبىمگە ئوقتەك
چۇشلىرىمدىن ساقىماقتا قان.
بىر قارىسام دۇنيادا يوقتەك
بىر قارىسام ئالدىمدا تۇرغان.

ئاقار ئارمان..ئاقار كەيىپ كۆي
شاۋقۇنلىرى سىڭمەكتە سايغا.
سۆيسەڭ ئەگەر قىپ-يالىڭاچ سۆي!
قانلار قالسۇن سۆيۈشكەن جايغا.

تىترەك ئۈنۈڭ ماڭا سىم قامچە
سىلىكىنىمەن تەككەندە ھەر رەت.
كۆكرىكىڭگە يۆلەنگۈنۈمچە
مەن روھىڭغا يازماقتىمەن خەت.

ئىزى قالدى لەۋىنىڭ ...كۆكسۈلىنىڭ
مىسرالاردا چاقنار ئاي نۇرى.
پاچىقىڭدا ئېچىلغان گۈلنىڭ
كۆز يېشىدۇر سىم-سىم يامغۇرى.

گۈللەر..ئايدىڭ..يەنە مەست شامال
نىلۇپەردەك كۆتەردى كۆنلۈڭ.
يىغلا..يىغلا، شادىمان ئايال!
مەن يىغاڭنى يازىمەن ئۈنلۈك.

ئۆنتۇلماستا خەيىرلىك تۆنلەر
مەن سايەڭنى چىلاي شاراپقا.
كارۋىتىمدا ئاخشامقى ئۆنلەر
خۇش ھىدىنى قوشار ئازاپقا.

لەرزان..مۇڭلۇق ناخشىدۇر ھايات
سەن رەققاسسەن..مەن بىر ناخشىۋەن.
تەقدىر دىگەن ئەما موزىكانىت
كۈي كۆيلەيدۇ شۇ قەدەر لېۋەن......

پاتتىڭ تىرەن.....قەلبىمدە بىر دەرت
چۈشتىن چۈشكە سوزۇلدى ھىجران.
مانا ئەمدى يازماقتىمەن خەت
مىسرالاردىن ساقىماقتا قان.

ئاقان تۆنلەر....سىم-سىم ئاي نۇرى
قەرىز قىلار شائىرنى بۇ تەن.
سېغىنىشىنىڭ ئاپئاق گۈللىرى
لەۋلىرىڭگە سۆيىدۇ قەستەن.

تاشتىن تاشقا...كۆڭۈللەر ياشقا-
كۆزلىرىمنى يەپ كەتتى كۆزلەر.
ئايال يوقتۇر سىنىڭدىن باشقا،
جىرىڭلايدۇ كارۋاتتا سۆزلەر.

ئىزىڭ كەلدى...سايەڭ كۆرۈنمەس
بوسۇغامدا ياۋايى ئىستەك.
مەن كەيپمەن،كەيپ غەرق مەست
قەي قىلدۇ ھىجراننى يۈرەك.

گۇگۇم ئارا يېشىندىك تىترەپ
سەرخۇشلۇقتا تۇرىمەن قاراپ..
كۆكرىكىڭدىن ئاپئاق ھورئۆرلەپ
لېۋىڭ ئۈزرە قايىنايدۇ شاراپ.

ئۇزدۇم.. مەستلىك تېڭىمدا دولقۇن
قىرغىقىڭدا گۈللەر سايىۋەن.
تېنىم شۇ تاپ چېچىلغان يالقۇن
بىر زىخ كاۋاپ پىژىلدار تىرەن.

لەيلەر ئاسمان..كۆڭۈل كۆكۈشرەڭ
مسرالاردىن ئاقار كەيىپ تەن.
كۆكسۈڭ ئۈزرە جۇلالىغان مەڭ-
ئىچرە بىزنى ئۈنتۈدى خوتەن.....

پاتتىك تىرەن...ساغۇچ كۈز پەسلى.
تىنقىڭغا سىڭىشكەن مەھەل.
بارماق ئىدىم يىنىڭغا ئەسلى
توختاپ قالدىم كارۋىنىڭدا دەل..

ئانار قارنى يېرىلدى...يۈلتۈز
قىزغۇچ ئۈندە چېچىلدى يەرگە.
خوتەن يالغۇز..ئىككىمىز يالغۇز
نىمە دەيتىڭ ئەسەبى ئەرگە؟

تارت لېۋىڭنى...لەۋلەر قان يۇقى
كۆكسۈڭ ئارا پەرۋازدا جەرەن.
كېلىپ تەگدى سۆيگۈنىڭ ئوقى
لىكىن ئۇخلاپ ياتىسەن لېۋەن.

ئىزلىمەسسەن...ئىزلەش بىھاجەت
مانا سۆيگۈ..مانا بۇ تۇرمۇش.
يىگىرمىدىن ئۆتتۈڭ ..بىتاقەت
سىنىڭ تامام..يىغلاش...ئاھ ئۇرۇش..

گۈللەر تامام قانرەڭ ئېچىلغان
كارۋىنىڭدا چۈشلەر يالىڭاچ.
ئەتىرگۈلنىڭ ھىدى چېچىلغان
ئۇۋىسىغا كىرەر قارلىغاچ....

ئۇنتۇ،دەرسەن..ئۇنتۇلماس لىكىن
بىر كۈنلەردە خەتتە،تىلفۇندا.
سەن بىر ئېتىز..سەن مۇنبەت ئېكىن
ھوسۇل بىرەر ۋۇجۇدۇڭ قاندا..

لەرزان ئۈندە چايقالغان تۈنلەر
سەن-سەن ماڭا،بىر ماڭىلا تەن.
قۇلغۇمدا قالار شۇ ئۈنلەر
قالار مەڭگۈ يىراقتا خوتەن.....

پاتتىك تىرەن...كۆزدىن قايتتىم
ئەينەكلەرگە ئەگىشەر چۆللەر.
كۆكسۈمدىكى ئوقنى تارتتىم
جاراھەتتىن ئېچىلدى گۈللەر.

ئاسمان غۇۋا...كۆڭۈل قىزىل رەڭ
ئاپتۇبۇسقا ئەگەشمەكتە ئاي.
كۆكسۈڭدىكى ئەشۇ قىزغۇچ مەڭ.
نۇر چاچماقتا تۇيغۇمغا تىنماي...

توختاپ قالدى بوسۇغامدا تۈن
چۈشكىن، ئەمدى قونغىن يولۇۋچى.
كۆكسۈم چۇچۇل...ئۆرلەيدۇ تۈتۈن
ئالقىنىمدا بارمىقىڭ ئۇچى.

ئىستەكلەرگە چىلىدىڭ تەكرار
ماكان بولدى سۇ بىلەن ئاتەش.
قايتا-قايتا يىغلايدۇ باھار
كۆزلىرىڭدە چوڭقۇر بىر ئۈندەش...

گۈللەر يالغان ئېچىلغان تاڭدا
ئاخىرقى رەت باقارسەن قىيا.
ئايىغىڭدىن توزغىغان چاڭدا
سۈكۈت بىلەن قالىدۇ دۇنيا...

ئۇخلا ،كۆڭۈل...ھاياتىڭ بىر چۈش
بىر ناخشىنىڭ قالار ئاھاڭى.
سۆيۈشىدۇ ئۆز ئارا ئۆتمۈش،
توزغۇپ ئىسسىق لەۋلەرنىڭ چىڭى.

لەيلەر گۈللەر...يەنە شۇ ناخشا
لەيلەر گويا تۇيغۇمدا بۇ تەن..
كەلگىن ئەمدى ناخشامنى تىڭشا
ئەي يىراقتا قالغان يار خوتەن!...

ئاتەش رىۋايەتلىرى

مۇھەممەت خىۋىر

چاقمىقىڭ قالدۇقلىرىدىن دىلدا غەليان ئۆچمىدى ،
چاقنىغان قارچۇقلىرىڭدىن ياندا گۈلخان ، ئۆچمىدى.
جۇش ئۇرۇپ شەمنەملىرىمدىن ئاقتى يۇزدە جۇپ ئېرىق ،
قاغجىراپ تۇرغان چۆلۈمگە ئاچتى تۇغيان ، ئۆچمىدى.
لەۋگە لەۋ يەتكەن ئارادا قانچە مۆچەل ئۆتتىكىن ،
بۇ قىين كەلگەن ئۆپۈكنىڭ مىھرى ۋۇلقان ، ئۆچمىدى.
ھەزرىتى ئادەم ئىزىدىن دەمبەدەم كەلدى ئۇشاق ،
ھەر ئۇشاق ،ھەر بىر ئۇشاق مىڭلارچە داستان ، ئۆچمىدى.
يول بويىدا قانچە ساھىل كەلدى سۇلغۇن جان تىلەپ ،
بىز ئۇلارغا سەپلىدۇق جان ،كويىدى رەھمان ، ئۆچمىدى.
قۇم كومۇپ ئۆتكەن رىۋايەت ئۇندى باشقا تۇس بىلەن ،
يازدى ھەسرەت كۆكرىكىمگە داغى ھىجران ، ئۆچمىدى.
بەك يامان دىللارغا سەرسان رەزگى روھلار يايسا تور ،
ئاتەشىن كۆيدى لاۋۇلداپ رەزۋى زامان ، ئۆچمىدى.
ياندۇرۇپ بولماس قەدەمدىن دىلغا ئۆتكەن لەرزىنى ،
چايقىلىپ ياش ئىچرە كەلدى ،كۈللى جەريان ئۆچمىدى.
ئۇ ئەمەس چۆل ۋىل-ۋىلى ھەم ،ئۇ ئەمەس .ەپسانە ھەم ،
شۇ سەپەر زەنجىرى مەن دەپ ياندى پىنھان ، ئۆچمىدى.

ساتارنىڭ نالىسى مۇڭلۇق يۈرەكنىڭ تەكتىدىن چىقتى،
نىگارنىڭ لالىسى تۈرگۈن مۇھەببەت تەختىدىن چىقتى.
سۆيۈش ئىسكەنجىسى مەغرۇر بويۇمنى ئەگدى، ياقىلدى،
قارا تۈنلەرگە يەتكەن جاي ھىجرىنىڭ دەشتىدىن چىقتى.
ئاجايىپ سېھرى مەھكۇملۇق كۆڭۈلگە ئىختىيار ھازىر،
چۈشەكەپ ئاھلىرى تۈندە سىغىنچىم دەستىدىن چىقتى.
ساتار يىغلايدۇ- يىغلايدۇ ئۇنىڭ شورلۇق يېشى مەندە،
يىلاندەك تولغۇنۇپ يۈرمەك نىگارنىڭ ئەھدىدىن چىقتى.
ئەنە كىملەردۇر ئالدىمدا نامايىش قىلدى بىر تاڭنى،
مىنىڭ يالغۇزلۇقۇم ئاشىق يولىدىن- رەستىدىن چىقتى.
سوغۇق گىرداپتا تۇرغانلارغا ھامان ئۇشاققا ئاسىيدۇر،-
تېگىرقاش ئېھتىمال كۆلگەك نىجىسىنىڭ قەستىدىن چىقتى.
مېنى دەھشەتكە قويماقتىن ئازابلىق كۈيگە ھۆل قويدۇڭ،
ئىجادلار ھەر قاچان دىلنىڭ كۈيۈشى تەكتىدىن چىقتى.
ساتارنىڭ تىلىدا سۆزلە، قەلەمگە سەن ھامان چولتا،
زەئىپ پىنھانلىقىڭ ئالجىپ نېزىمنىڭ تەپتىدىن چىقتى.

31-رۇبائىيلار ---------------------ئابدۇللا تالىپ
32-ئامانىنساخان ------------------ئىمىن تۇرسۇن
33-بىر قارا -----------------پولات ھېۋىزۇللا
34-قەشقەرلىق ئايال --------------ئادالەت ئابدۇرېھىم
35-باغرىم داغ ------------ئەھمەد زىيائى
36-نۇزۇگۇم قوشىقى ---------تۇرسۇنئاي ھۈسەيىن

رۇبائىيلار

ئابدۇللا تالىپ

دۇنياغا مېھمان بىز ،جاھان بىر قەسىر ،
ھەشەر قىل نەپسىدىن بولما بەدبەشىرە .
ھارامنىڭ سولىپىدىن گۆم بولار ئادەم ،
ھالاللىق شەرىپى ياشار مىڭ ئەسىر .

شۆھرەتكە قوشكېزەك ئىمىش خۇشامەت ،
ئۈستىدە ھۆرمىتى ،تەكتىدە ھەسەت .
بۇ سىرنى ئادەملەر بىلىپ تۇرسىمۇ ،
يۈگۈرەر شۆھرەتكە ،كەلتۈرسىمۇ دەرد.

بوۋىلار كوپ ھىكمەت ئېيتقان دىلىدىن ،
مەرپەت شارابى ئاققان تىلىدىن .
پاراسەت ئۇرىغى چېچىلىپ ھەريان ،
چېچەكلەر ئېچىلغان ئۇنگەن يېرىدىن .

چىدامسىز ئەزمىگە جاھان قويىنى تار ،
ھىممەتسىز يىغلاڭغۇ ياشاشتىن بىزار .
سوغۇقتىن قاچۇرسا ئوزىنى بۇلبۇل ،
ئۇنىڭغا نەدىكى مەڭگۇلۇك باھار .

ئامانىسساخان

ئىمىن تۇرسۇن

ۋەلى يەركەنت چىمەندۇر ،
ساز بەيگىدە سەمەندەر .
مۇقاملارنىڭ بۇلىقى ،
زەرەپشانلىق زەمىندۇر .

غەنى ياركەنت ئىلكىدە تۇغۇلغانمىش بىر جان ،
ناۋا ئەيلەپ بۇلبۇلدەك دەرتمەن غەزەلخان .
قۇمقىساردا كۆكلىگەن سەرۋىدەك ئازات ،
جامالىدىن خىجىلدۇر ئاي ھەم پەرىزات .
كامالەت ئىگىسى ئەردى ساز-نەغمىدە،
ۋە لىكىن ئوتتى ئۆمرى ساز ئۇچۇن غىمدە .
قەدىرلىدى مۇقامنى ئارتۇق ،
ئۇنى قىلدى ئىلىگە مۇقەددەس تارتۇق .

زىمىن ياركەنت چىمەندۇر ،
مۇغەننىسى تۇمەندۇر .
تاپتى نىجات مۇقاملار ،
ئامانىسا ئەمىندۇر .

بىر قارا

پولات ھېۋزۇللا

چارچىغان روھنى يۇدۇپ ماڭغان تېنىمگە بىر قارا ،
بۇ ھايات ئالۋاڭمۇ ؟يەتكەن مەنزىلىمگە بىر قارا .
بىر قارا ،ئەكسىڭنى كۆر مەۋجۇتلۇقۇمنىڭ تەكتىدە ،
بىر ئىدىم مىڭ دانە بولغان تەقدىرىمگە بىر قارا .

پېيىلىپ بولدۇم پايانداز ،دەسسەسە كىمغۇ مەيلىتى ،
قەدرىسىز ئۆچكەن ئېسىلدىن قىممىتىمگە بىر قارا .
ئاتلىنىپ روھىم تامان ئېيتتىم بۇ جەننەت سەپىرى ،
ئانچە ماڭماي ئۇسۇۋالغان سىپپىلىمگە بىر قارا .

قەشقەرلىك ئايال

ئادالەت ئابدۇرېھىم

لىرىك داستان

ئەنجان رەستىسىدە ئولتۇرۇشلۇق ئايال ،
ھەر رەڭ رەختتە ئالدانغان بىر تەن .
ئەرلىكنى پەش قىلار ئەرلەر ،
روھىيەتكە قىلماس ھېچ بىر ئىرەن .
كەلگۈسنى سورساڭ ئەلنىڭ
ئانىلارنىڭ ئىستەكلىرى دەر:
"ئۆز بېشىڭغا پۈتۈلگەن تەغدىر
ئاياللارنىڭ قەلبىدە قەشقەر"
*

ئەنە:
بالقىغان ئارماننى كىتىدۇ يالماپ ،
ئۇن يەردىن باغلاپ ياتقان سۇپۇرگە .

چاچرتار ئاق بىلەك تەشتەكتىن ماغزاپ ،
توزۇيدۇ ماغزاپ بۇلۇپ ئىرادە يەرگە .
ئەنە :
گۇلقسار ئۇ ئۆيگە دەسملى بىلەن ،
قەدىمى تارقىتار مۇھەببەت ئىدى.
شىھىت ئىستەكلىرى قىينايدۇ ھەر ئان.
شىھىت روھلاردەك كىرىپ چۈشكە.
بۇ چاغ
قىپقىزىل كۆكلەكتەك لەپىلدەپ تۇرغان
ئۇنىڭ يۇركى ئوتلۇق غايىسى
مانا.ئۇ سۇلغان ،بەرگى توزىغان.
پەقەت ئۆزگىچە پۇرقى قالغان!
دىل كۆركى سۇنغان ،.
سۇنغان ئامتى .
ئىسنى يالاپ تۇرار ئىسرائىلىيە
مۇنقەرىز ئەل ،مۇنقەرىز دۆلەت
مىراس بىرەر ئۆز باللىرىغا
ئازاپ ،كۆز ياش .ھەسرەت ،نادامەت .
مىراس بىرەر كۆكۈلسىز ۋەتەن-
ئىللەتلەرگە تويۇنغان روھ تەن
دىلى كورلۇق تاڭدۇ رەت-رەت
تاپالمايدۇ مەڭگۈ ئىشەنچنى
تاپالمايدۇ مەڭگۈ ئەسلنى
تېڭىرقاشقا چۈمگەن ئۇيغۇردەك .
ئارمانلىرى قىرقلغان ئايال .
مەزلۇملۇققا مەھكۇمۇ ئەبەد ؟
ئىشلەمچگە تەقلىدى قىلىنغان ،
ئۇ ماشنا ،ماشنا پەقەت

تۇرالغۇسى دائىملىق ئۇنىڭ
ئۆمرى بىلەن كۆترە ئېلىپ
ئېھتىياجى ،ئىشنى ئەرنىڭ..
پاقتار ھەممنى گۇلدەك
ئادەم ،كىيىم ،قاچنى بىردەك
خېمىر بۇلۇپ چەيلەنەر قەلبى
ئەرنىڭ سوغۇق قاراشلىردا .
غوڭۇلدايدۇ كونا بۇس تارتقۇ
بوپ ۋۇجۇدنى سىقىقۇچى چالغۇ ،
پاراسەتنىڭ يالقۇنلۇق چوغى
توزۇپ كىتەر شۇندىاق ئىشلارغا .

بۇۋاق ئاتا بىر شانلىق ئەسەر ,
نەدە ئۆزىگە ھاياتلىق ئىزى ؟
ئۇ تۇمارىس ئىدى ئەسلدە
قەيەرلەردە سۇندى قىلچى ؟
قاچانلاردا كەتتى يوقلىپ
ئۇ كۆتۈرگەن بايراق بەلگىسى
راھەت جەڭگاھ ،بىر گۈزل ئارمان
غۇرۇرنى تاۋلاپ كۈنسىرى .
غۇرۇر ،ۋىجدان مۇقەددەس ئاتا
ھۆرلۈك ،ئەرك ئاتا قارار گاھ
ئاساۋ ھسقا ئۇراتتى خەنجەر
ساپ دىل، ئەقل بۇلۇپ چىن ئاگاھ
ئەل ئارمنى ھەممدىن ئۇلۇغ
ئەل ئاھنى يۇتقان ئۇ ئاۋال
مىزان قىلىپ باراۋارلىكنى
""باراۋار !..."" دەپ بۇلاتتى ئۇ لال .

ئۇ ئىزلگەن ئۇلۇغۋار مەنزىل
تارىخ ئۇچۇن بوپ قالدى سۇئال
ئۇ ئىزدىگەن ئادالەت قېنى ؟
رېئاللىقتۇر مۇجمەل سان ئوقى .
كىتاپتىلا تەڭلىك بەلگىسى "
باش ئەگمگەن تۇمارىس بولۇش
بۇ دەۋىرنىك ئارمنى ئەمەس .
بۇ دەۋىرنىك ئارمنى قېنى ؟

ئافرا سىياپ بولىسدى بۇۋاق ،
ئاقلىناتتى ئۇنىڭ ئۇمدى
ئەپسۇس !
ۋەيرانلقتا ئالتۇن تاغ بۇ دەم
چىگرا سىرتىدا ئانا ساي بۇ دەم
چىقماس ئىدى دەل ئافسىراپ
كومراجۋا بولىسدى بۇۋاق ،
ئۆكۈنمەيتى ئۆمىردىن ئانا .
ئەپسۇس
كۇچادا كۆپ ئاخۇنۇم جىجىق
چىقماس ئەمدى خىرىستوس ،بۇددا
قاراڭغۇدا قايمۇققان ،ئازغان .
تېڭىرقاشتىن ،تالجىقغان ،ھارغان .
ئەرۋاھلارنىڭ روھىدا جان بۇلۇپ
چىقمقى تەس يىتۇك پەيلاسوپ ،

ئۇ تۇغسىمۇ ئەقىل -پاراسەت
تۇغالمايدۇ مۇكەممەل ئادەم
تۇغار پەقەت كۆرنۈشى ئادەم
ھارمايدىغان ماشىقۇرۇت دۇل دۇل
كومپيۇتېرغا سالغان ئۇچۇردەك
كۇنۇپكىدا كۆكلەر بىر ئوغۇل

قورۇلدۇ سەي پىچ-پىچ
تارام -تارام تامغان شام كەبى
ئۇ تاراملاپ تۆگشەر شۇنداق
ئەقلى ،زېھنى ،چىرايى كۆركى. .

پول سۇرتىدۇ ئۇھسىنىپ ئايال
قىزلىقنى ئويلىنىپ رەت -رەت .
ئۇھسىنىشنىڭ تېگىنى بىلمەس
بەختلىكلەر مۇنقەرىزلەردەك .
كىچە -كۇندۇز مۇنقەرىز ئەللەر
خوجايىنىنىڭ كۆزىگە قاراپ ,
تولدۇردۇ ئۆزىگە چۆنتەكنى
خۇشامەتلىك ھىجىيىش بىلەن
ھەسرتنى كۇلكىگە ئوراپ.

لىغىرلىغان كۆزلەرىدىكى ياش
گويا تۇندە بالقىغان قۇياش
تۇندە ھەرگىز بالقىماس قۇياش
ئۇمىد بىلەن يانغان ئۇ ئانا
بالا ۋەجى بولدۇ قۇياش !
ئۇ گوياكى كەچ بولماس شەھەر
ئىرۇسالىم ئەمەس بۇ قەشقەر
ھەسرەت بىلەن ئىزگۇلۇك نۇرى
تۇن كىچىدە جىمىرلاپ تۇرغان
مەڭگۇ پۇتمەس ئاخىرسىز سەپەر .
مەدىكارنىڭ پۇلى قانچىلىك ؟
ئاشپۇزۇلدا قالار نەچچە پۇل .
بالا بېقىش ،كىرچىلىك قىلىش .....
(روھ كۆتۈرمەس بۇنداق خىيالنى)
لىكىن ،
ئىنكاسى يوق قۇرۇتتەك پېتراش
خۇشال قىلار كىمنى ۋە كىمنى ؟

پاراسلايدۇ كۆيگەن ئوت ۋۇجۇد

قورۇلدۇ سەي پىچ-پىچ
تارام -تارام تامغان شام كەبى
ئۇ تارام لاپ تۆگشەر شۇنداق
ئەقلى ،زېھنى ،چىرايى كۆركى

پول سۇرتدۇ ئۇھسنىپ ئاپال
قىزلقنى ئويلىنىپ رەت -رەت .
ئۇھسنىشنىڭ تىگنى بىلمەس
بەختلكلەر مۇنقەرىزلەردەك .
كىچە -كۇندۇز مۇنقەرىز ئەللەر
خوجايىنىنىڭ كۆزىگە قاراپ
تولدۇردۇ ئۆزىگە چۆنتەكنى
خۇشامەتلىك ھىجىيش بىلەن
ھەسرتنى كۇلكگە ئوراپ .

لغىرلىغان كۆزلەرىدىكى ياش
گويا تۇندە بالقىغان قۇياش
تۇندە ھەرگىز بالقىماس قۇياش
ئۇمىد بىلەن يانغان ئۇ ئانا
بالا ۋەجى بولدۇ قۇياش!
ئۇ گوياكى كەچ بولماس شەھەر
ئىرۇسالىم ئەمەس بۇ قەشقەر
ھەسرەت بىلەن ئىزگۇلۇك نۇرى
تۇن كىچدە جىمىرلاپ تۇرغان
مەڭگۇ پۇتمەس ئاخىرسىز سەپەر .
مەدىكارنىڭ پۇلى قانچلىك ؟
ئاشپۇزۇلدا قالار نەچچە پۇل .
بالا بېقىش ،كىرچلىك قىلش.......
(روھ كۆتۇرمەس بۇنداق خىيالنى)
لىكىن ،
ئىنكاسى يوق قۇرۇتتەك پېتراش
خۇشال قىلار كىمنى ۋە كىمنى ؟
بىر چاغ
ئۇ خوجايىن قىزلىق پەسلگە
پاراسەت ،روھ ،غورۇر ،قىممەتكە .
مەغرۇررانە ئېچلغان گۇلدەك ،
ئۇ تونۇغان ئۇلۇغ تەڭرنى
خىيالغا كىرەتتى نۇردەك
ئۇلۇغ روھنىڭ بۇيۇك پەرمانى
ئۇ تونۇغان گۇلدەك ئۆزنى .
يىگىرمە تۆت سائەت.....

ئاھ ،يىگىرمە تۆت سائەت!
مىڭ تۆت يۈز مىنۇت .
ئۇنىڭ ئىلكىدە
بىلەتتى ئۇ ۋاقىت قەدىرنى
مىڭ تۆت يۈز مىنۇت !
مىت تۆت يۈز تىللا
شاراقشىيتى كۈندە ئۇنىڭغا .
ئۆز-ئۆزىگە تەڭداشسىز سۇلتان
قىزىل-گۈلدەك كۈلەتتى مەغرۇر .
ئۆز خەلقىگە ھالاۋەت سۇنغان
ياپۇنىيە سەزگەندەك غورۇر.

ۋەتەن ئادەم غورۇرى .غورۇر-
توغالايدۇ ئوتلۇق ئىستەكلەر
تۇغالايدۇ ئالدانماس روھ،تەن .
ئارمان ئۇچۇن باش ئەگمەس ۋىجدان
ئىشەنچ بىلەن تونۇپ ئۆزنى
يۇرىدىغۇ ئايال پادىشاھ
ئەنگلىيە زىمنلىردا ،
چۈنكى غورۇر روھغا سىڭگەن
ئىئىزلمگەن ئانلار ئۇندا .
ئانلارنىڭ روھى سۇنمىسا
دۆلەتلەرمۇ سۇنمايدۇ ھەتتا
ئانلارنىڭ روھى سۇنمىسا
گۈلگە تولار ئالە، ئالەم
تۆكۈلدۇ ئېغىزلاردىن گۈل
مۇستەقللىق يامرايدۇ ھەتتا .
بۇۋاقلارنىڭ گۈگىرلشىدىن
. ئانلارنىڭ روھى سۇنمىسا

ئانلارنىڭ روھدۇر ئىلاھ
مەئىشەتتۇر سىرلىق ،ئۇلۇغلۇق .
كۆرۈپ باققىن :مالاي بىر ئانا
تۇغالامدۇ ھەق ئادىل بىر شاھ
تۇغالامدۇ يېڭىلمەس پالۋان ؟
تۇغالامدۇ ئۆتكۇر پەيلاسوپ ؟
تۇغار بەلكىم يىغلاڭغۇ شائىر
سۇلغان گۈلدەك ئۆڭگەن بۇكەمدە .
بېشى پۈكلەنگەن زەھەرلىك يىلان
چاقالمايدۇ -دە يىرتقۇچ ھايۋان

سورىماڭلار بولدى ئانلار
روھنى كىملەر بۇغۇزلىغان دەپ .
بۇغۇزلىغان ئۇزۇن بىر تارىخ
بۇغۇزلىغان ئۇنى ئوغلانلار ،
جارھەتلىك قەلبى بار قىزلار ،
يوللىرىغا قان تولغان ئۇ روھ .
كۆيسۇن يۈرەك ،كۆيسۇن قەلبلەر
يېگى تىرلگەن قىقنۇس كەبى
ئۆز شاھلىقنى تاپسۇن ئانلار.

مانا ئۇ ئالالماس ئون منۇت ئۆتنە
ئۆز ھاياتنىك ئىسل بېتىدىن
دىلدىكى ئوتلۇق ئارمانلار
زىكىر بۇلۇپ چاچراتسا ئۇچقۇن
نىرراقتا تاشلاندۇق قەلەم
نۇر -زىبيانى يىغالماس ئۆزى
نادامەت ،""ئۇھ !""..توغۇلار رەت-رەت ،
ئانا بولۇش نەقەدەر ئۇلۇغ!
ئاھ !
ئۇلۇغ دىمەك شۇنچىلىك ئاسان
كۆتۈرمەك تەس ئۇنىك ۋەزنىنى
ئانا بۇلۇپ باقمىغان ئىنسان
كۆتۈرەلمەس ،چۈشەنمەس بۇنى .

قەشقەرلىك ئايال-
ئۇ دەملەنگەن بىر پىيالە چاي
راھەتلنىپ سۇمۇرسەڭ بىر پەس -
ئالام سىنىك بولدۇ گويا
تامشىپ تۇرۇپ ئالغاندا نەپەس .
ئايال
ئۇ ۋېلىسپىت سىنى ئۇچۇرۇپ .
تاش -داڭگالغا ئۆزى سوقۇلۇپ
مەنزىلگە چاپار دۇل-دۇلدەك .

ئۇ بىر ھاسا ،ئۇ بىر كۆز ئەينەك !
ئىشلەتسەڭمۇ ئۇنى بىر ئۆمۈر
دىيەلمەيسەن پۈتۈم،يا كۆزۈم .

ئۇ ئۆيلەردە تۇگمەس ئەتىر
يىنىپ تۇرغان تارام -تارام شام

خورتىدۇ ئۇنى شۇ ئۆكۈر
ئۆي ئاتلىنىپ تۇرغان بىر سۇئال
ئۆي ئاتلىنىپ تۇرغان بىر سۇئال .

باغرىم داغ
ئەھمەد زىيائى

نېچۇك كۆن ئەردىكىم كىرىپىكلىرىڭ باغرىمغا سالدى داغ ،
چىرايىم سارغىيىپ بولدى خەزان ۋاقتىدىكى ياپراق .
تىلەر مەنكىم ۋىسالىڭ ئەيلەسۇن دەردىمگە بىر دەرمان ،
پىراقىڭ ئىچرە باغرىم تىترەمەدىكىن لاغ-لاغ .
گۇمان قىلغان ئىدىم ،كۆڭلۈمدىكى ئوتنى ئۆچۈرگەي ياش ،
تەئەججۇپ ،كوز ياشىم بولدى بۇ ئوتنى ياندۇرۇشقا ياغ .
ئۆزۈڭ دىلبەر جانسۇز ئىمىشسەن ئەي پەرى رۇخسار ،
ئۇمىدىم شۇلكى بولغىن چەشمەبەدلىرىدىن ئۇزاق ھەر ساغ .
تاكى بىر كۆن چۈشۈپ كۆڭلۈڭگە سويگۇ ئوتىدىن زەررە
ئەجەپ ئەرمەسكى بولساڭ بۇ زىيائىگە يېقىن بىر چاغ .

نۇزۇگۇم قوشىقى
تۇرسۇنئاي ھۇسەيىن

ئىلىخۇغا كەلگۈچە
نازۇك پۇتۇڭ تالدىمۇ ؟
دەشتى چۆلدە ساناقسىز .
ھەمرالىرىڭ قالدىمۇ ؟+

ئەرك ئۇچۇن قەد كىرىپ
باغلاندىمۇ بىلىكىڭ ؟
ئوچېقىدا زۇلمەتنىڭ
داغلاندىمۇ يۈرىكىڭ ؟'

تاغاق كۆرمەي ئالتە ئاي
چۇۋۇلدىمۇ چاچلىرىڭ ؟
چېچىكنى قومۇشنىڭ

قىزارتىمۇ قان -يېشىك ؟

ئامراق ھەدەم نۇرۇك ئاي ،
تاراپ قۇياي چېچىڭنى !
نۇرلىرىدا قۇياشنىڭ
سۇرتۇپ قوياي يېشىڭنى !

37-تەكلىماكان ------------------ دىلمۇرات تەلئەت
38-شەيتان بار ....ئابدۇللا سۇلايمان
39-كۇتۇش .... پەرھات ئىلياس
40-قايتۇرمىغىن رايىمنى دۇنيا .... بەگمەت يۇسۇپ
41-دەريا بىلەن سوھبەت .... ئىمىن ئەخمىدى
42-كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن .... راھمانجان ئاۋۇت
43-يىلان .... ئەركىن نۇر
45-چىمەنىستان .... چىمەنگۇل ئاۋۇت
46-مۇھەببەت كارىدۇرى .... ئومەر مۇھەممەتئىمىن
47-زىلالنامە .... ياسىن زىلال
48-ئوت ئىزاھى .... شاھىپ ئابدۇسالام نۇربەگ
49-باياۋان .... ئابدۇلئەھەت ئابدۇرېشىت بەرقى
50-ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،ھەقىقى ئايال .... ئايىسمە ئىدرىس

تەكلىماكان

دىلمۇرات تەلئەت

ئازابلىق ۋە لېكىن ياش تۆكمەس زېمىن،
ئۆچمىگەن ھاياتلىق سەندە ئەزەلدىن.
ياڭرايدۇ كولدۇرما كۆپۈك چۆللەردە
غۇۋۋا بىر ئەسلىمە بېرىپ قەدىمدىن.

شاماللار ئەۋجىدە بالقىيدۇ ئۆلۈم،
توغراقلار بەستىدە ئۈمىد ۋە كۆركەم.
كۆزلىرى چەكچەيگەن لەكمىك ئۆلۈكلەر،
قارىسام ئۇلارغا غەش بولۇر كۆڭلۈم.

مۇڭلىنىپ ئاقىدۇ قەدىمىي تارىم،
تەشۋىسلىك لوپنۇرغا توۋلار بېتىنىم:
قورقما ناتونۇش قوپال تۇرقىمدىن،
كۈچلۈك ئەل يۈرىكى مېنىڭ يۈرىكىم.

بۇ يەردىن كەچمىشتۇر بىپاك ئۆسەكلەر،
ھەم جەسۇر قەسەملەر ، تالماس تىلەكلەر.
تۆگىلەر ئۈن- تىنسىز، كۆزىگە زورلار،
تادان سودىگەرلەر پايدىنى كۆزلەر.

قىزىل چاچ ئالۋاستى تۇرار غەربتە،
قامچىسى تارىسلداپ تېگەر شەرققە
بەتلەنگەن ساناقسىز رەھىمسىز ياراغ
ئەركەكلىك ئۇرغان جەسۇر يۈرەككە.

قاراقچى كېمىدىن چىقىپ شەرقتە،
قىر- چاپقا باردى شەرقىي دىيار غەربىگە.
قانلىق تون كىيگەنچە پاتتى كەچكى كۈن،
تەڭرىتاغ قارانچۇق بۇ قانسىز تەنگە.

سوقماقتا ئىزغىرىن يالىڭاچ جىسمىڭ،
ۋە لېكىن ئەزەلدىن يوقتۇر كىيىمىڭ.
تۈن كېچە ئۆزىچە خۇش بولۇپ كۈلەر،
سۆيۈپ شۇ گىرىمسىز، تۇزانلىق مەڭزىڭ.

غىلىلدار قۇم كىرگەن كۆزۈڭ ئايدىڭدا،
ياش تۆكەر تىنىمسىز قەلىمىم بۇندا.

يۇلتۇزلار ئىشەنچلىك كۆرۈپ، كەلگەندەك،
بولدۇ مەن يازغان تەكلىماكانغا.

شەيتان بار

ئابدۇللا سۇلايمان

گۈزەللىك ھەم رەزىللىك دەم ئېلىشماقتا ،ئارلىقتا شەيتان بار ،
گۇمانىم ،ھەر تەرەپكە تەڭلا چۇشكەن شۇ يارلىقتا شەيتان بار .

باھار كەلگەندە ئەمدىغىنە ،ئۇستىدىن جۇت -جۇدۇن باستى ،
قەلبىنى مۇزلىتىپ نۇرنى ئۆتكۈزمەيدۇ ھېچ ،قارلىقتا شەيتان بار .

ئۆتۈپ تۇت كوچا دوقمۇشىدىن زور كارۋان ،ئوبدانلا قايرىلغان ،
قانچىسى ئۆز يولىدىن قالدى ،قاپچىغاي -تارلىقتا شەيتان بار .

تېپىلغان زور غەزىنە ،ئاختۇرۇپ كىرگەندە تىلسىماتىقا ،
يوقالدى ھەممىسى ئاخىر ،ئۆڭكۈردە -غارلىقتا شەيتان بار .

ئۇچقۇدا قوغلاپ ،بەخت ئامەت پەرىسى كەينىدىن قانچە ،
قانات قايرىلدىكىم ،كۆككە ئۇچقان سەپتە -شارلىقتا شەيتان بار .

كۇتۇشتىن تەلمۈرۈپ كۆزنىڭ يېغى ئاقتى ،كەلمىدى ئۇ جانان ،
تۇرۇپ ئىككى تەرەپتە ،تەڭلا تارتقان .اھ -زارلىقتا شەيتان بار .

شەيتان بولغان ئۇچۇنلا ھايات ئىنتىلىشچان ،شۇنچە تارتىشقاق ،
ھېچ قۇتۇلۇپ بولماس ئۇنىڭدىن ،يوقلۇقكى -بارلىقتا شەيتان بار .

كۆتۈش
پەرھات ئىلياس

ئۇلۇغ ئېچىپ قويدۇم ئىشكنى ...
بەلكىم
كىرىپ كېلەر كىمدۇر بىر مېھمان .

يا بولمىسا يىراق جايدىكى
ئۇنتۇپ كەتكەن بىرەر دوستۇمدىن
كېلىپ قالار خەت .

دېرىزىدىن قاراپ تۇرىمەن ...
بىلىنەر ماڭا
قورۇپ كەتكەن قاقباش سۇۋادان
بوككىدە بىر ئورمانغا ئوخشاپ
كۆكلەيدىغاندەك
سىرغىپ ئاققان كىچىككىنە سۇ
بىردىنلا
ھېسسىياتلىق كۆپكۆك دېڭىزغا
ئايلىنىدىغاندەك .
سېلىپ قويدۇم تەببۇرغا زەر تار ...
كېلىدۇ ئامانىسا
ئۆيىمىزگە مېھمان بىر كۈنى .
يېقىپ قويدۇم يەنە بىر تال شام

قۇيۇپ قويدۇم بىر پىيالە مەي.
كىرىپ كېلىدۇ ناۋايى چوقۇم

بۈگۈن بولمىسىمۇ ئەتىگىچە
ئۆيىمىزگە شېئىر يازغىلى .

يەنە ياساپ قويدۇم موخۇركىنىمۇ ...
كۈتىمەنا ،كۈتىمەن شۇنداق

كەلمەيدىغان يالغانچى ۋىسال
بىچارە ئارمانلارنىڭ !
ئاچمىسىمۇ بىرىگە قۇچاق

شۇ بەختسىز كۈتۈشلىرىمدىن
بەختلىكمەن ،بەختلىك بىراق .

قايتۇرمىغىن رايىمنى دۇنيا
بەگمەت يۈسۈپ

قايتۇرمىغىن رايىمنى دۇنيا ،
پۈرسەت كەتسە ياشاش بەربىر .;
ئالىم ماڭا ،مەن ئالەمگە بىر ،
بۇ ھامانە ئېچىلغۇسى سىر .
ئاق چېچەكتەك توزۇپ كەتمەستە ،
قىلىۋالاي ئىشلىرىمنى مەن .
نەدىن كەلدىم ،كېتىمەن قايان ،
بىلىۋالاي ئىزلىرىمنى مەن .

بۇ ئۆمۈرنىڭ قىشى بار يېزى ،
ۋاز كەچمەيمەن ھالال ياشاشتىن .
قارا قىسمەت ،قارا كېچىدە ،
ئەنداز ئىلىپ نۇرلۇق قۇياشتىن .

دەريا بىلەن سۆھبەت
ئىمىن ئەخمىدى

چارچىمامسەن دېدىم دەرياغا ،
دېدى؛ئۆلۈم توختاپ قالغىنىم .
خۇي -پەيلىمدە ھاردۇق ئىلىش يوق ،
جىم تۇرساملا سېسىيمەن شۇئان .
ھاياتلىقىم گويا ئاتقان ئوق ،
مېنىڭ ئۈچۈن ئىغىر ھاقارەت ،
ئادەملەرگە ئوخشاپ قالغىنىم ...

قىرىمامسەن دېدىم دەرياغا ،
دېدى؛ياشلىق يەردىن ئالغىنىم .
ھەر تىنىقتا ئالەمچە شوخلۇق ،
نەگە بارسام شۇندا مۇھەببەت .
بۇ مەندىكى يەككە ئۇلۇغلۇق ،
ياشارتىدۇ مېنى ھەر نەپەس
قىرغاقلارنىڭ لېۋىنى سۆيۈپ

دالىلارغا گىرە سالغىنىم .
ئۇسسىمامسەن دىدىم دەرياغا ،
دىدى ؛قىزلار ئىچسە بىر يۇتۇم ،
ياش باللار يالىغاچ بولۇپ -
بىلىق كەبى ئۈزىنسا مەندە .
يە ئىپتىزدا يىيىلىپ ئاقسام !
ئاشۇ ئارام ،ئاشۇ قانغىنىم .
توڭلىمامسەن دىدىم دەرياغا ،
دىدى ؛تۇرغان -پۇتكىنىم بىر ئوت .
قاتقان مۇزلار باھار لىباسى
يازدىن بەكرەك قىشتا قىزىيمەن،
گۇل -گىياھنىڭ سىغىنىشلىرى ،
يالقۇنۇمدىن ياسايدۇ ئەگىز .
ھەممە ئىشقىم قىيان ئىچىدە ،
شارىلدىشىم كۆيۈپ يانغىنىم .

كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن

راھمانجان ئاۋۇت

ئۆتتى سەندە سەبىي چاغلىرىم
گۈلگە تولدى سەندە باغلىرىم.
ئىزىلسە دەرت ئەلەمدىن باغرىم،
كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن.
مەيلى خۇۋلۇق كۆرمەي سىنىڭدە،
بىھۇدە دەرد تارتاي سىنىڭدە .
ئەجەل شارابى ئىچەي سىنىڭدە،
كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن.

راھەت كۆرمەي قالاي جاپادا،
مەيلى سەرسان بولاي تالادا.
مەيلى دۇچار بولسام بالاغا،
كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن.
توختار سەندە ئاخىرقى نەپەس ،
ئۆزگە يۇرتقا قىلمايمەن ھەۋەس.
ئۆز ئىلىدىن كەچكەن ئەر ئەمەس ،
كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن.

يىلان
ئەركىن نۇر

مەنمۇ ھەم بىلمەيمەن يىلانلارنى سىنىڭدەك
بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى شەيتاندۇر ئەسلى ,
ئېزىقتۇرغان ھاۋا ئانىنى
قۇلىقىغا نازۇك شىۋىرلاپ
چەكلەنگەن مىۋىنى ھاياتلىق مىۋىسى قورقماي يېگىن، دەپ
ئاشكارىلىغان تەڭرىنىڭ ھىيلىلىرىنى
يىلان ئېزىتقۇ
ئۇ باشلايدۇ بىزنى ھايات ئىچىگە
ھەقىقەتنىڭ قورقۇنچلۇق ئۆڭكۈرلىرى، رەزىللىكلەرگە
بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى پەرىشتە ئەسلى
قۇتقازغان توپاندىن نوھنى، كېمىنى
تېشىلىپ ئەبجىقى چىققاندا كېمە
نىقتاپ كىرىپ تۆشۈككە مەھكەم
ھالال - ھارام، ئەركەك - چىشى جانلىقلارنى-- ھاياتنى
ھالاكەتنىڭ گىرۋىكىدىن قۇتقازغان تامام

يىلان تەڭرى
ئۇ يارىتىدۇ بىزنى قايتىدىن ;
خارابىدە يېڭى ھايات قوينىغا

بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى قاناتلىق ئەسلى
تۆشۈكلەرگە -- ھالاكەتنىڭ زۇلمىتىگە ئامراق بولغاچ، ۋەتەن قىلغاچقا;
قىستالغ، چوڭقۇر تۆشۈكلەرگە كىرەر چېغىدا
قاناتلىرى، ھەتتا پۇتلىرى پاتماي قالغاندۇر سۇنۇپ...

يىلان مايقوڭغۇزى
ئۇ قوپقۇرۇق، زۇلمەت باسقان تېنىمىزنىڭ چوڭقۇرلىقىدا#
قۇياش كەبى يورۇتقانچە ئىچىمىزنى سويلاپ بارار مەڭگۈگە
بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى روھتۇر شەكىلسىز
يىرگىنىپ بىزلەردىن
سۇغۇرلۇپ چىققانچە يىراق - يىراقتا
ئادىمزات ئاياق باسماس چۆللىكلەرنى قىلغاندۇ ماكان

تەنھالىقنى دەرەخ كەبى باغاشلاپ
يىلان بوۋىلارنىڭ ئەرۋاھى
قولدىن بېرىپ قويغان جەننەتنى
ئۇ قوغدايدۇ شۇڭا ھاياتلىقنىڭ تىلسىم بۇلاقلىرىنى باغرىغا بېسىپ
(ياتلارغا ئەجەللىك زەھرىنى چېچىپ)
بەلكىم ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى مۇڭگۇزلۇك بۇقا
يەتتە قات يەر تېگىدە جاھاننى تۇرغان كۆتىرىپ
بۇزغۇنچى ئىنساننىڭ گۇناھى كەتكەچ ئېغىرلاپ
كۆتۈرەلمەي سونۇپ كەتكەن مۇڭگۈزى
ئۇرۇۋۇقلىغان، سۇنۇپ كەتكەن پۇتى، سۆڭىكى.
ۋە زېمىننىڭ ئاستىغا قالغان كۆمۈلۈپ...
ئۆمۈلەپ چىققاندۇ ئۇ زېمىنگە تۆشۈكلەر تېشىپ
يىگىننىڭ كۆزىدەك تۆشۈكمۇ بەرگەچ ئاڭا نىجاتلىق -- ھايات
تۆشۈكلەرگە ئەلمساقتىن ھازىرغىچە تىۋىنىدىغاندۇ
يىلان تەندۇر يالىڭاچلانغان
ۋە ياكى بىر ئەزادۇر، تەننىڭ مۇھىم بىر قىسمى
بىراقكى، ئۇ خالىمىغاچ ئەنجۈر ياپرىقىدىن كىيىم كىيىشنى
نومۇس قىلىپ نومۇسچان ئادىمزاتتىن
ئايرىلىپ چىققاندۇر تەركى دۇنيا بولۇپ
ھەم شۇڭا ياشايدىغاندۇ كىيىمسىمان تېرىسىنى سىلىپ
ئۆزلۈكسىز
يىلاننىڭ تۇخۇمى شىپادۇر بىزگە
ۋە لېكىن قۇرىماقتا يىلان تۇخۇمى
مەدەنىيەتنىڭ بىپايان چۆللىكلىرىدە

سەن ئەمدى سورىساڭ يىلان نېمە دەپ
مەنمۇ ھەم بىلمەيمەن يىلانلارنى سېنىڭدەك...

چىمەنىستان

چىمەنگۇل ئاۋۇت

ئىشقىمنى تۆكمەن قۇشلار ۋەسلىگە ،
ئوت بولۇپ يانساڭمۇ باغرىمدا تىمتاس .
كۆزۈمدە ھەسرەت بار پەقەت بىر ئوتلام ،
ئاھ ، بۇنى ھېچكىممۇ قىلمايدۇ قىياس .

يۇلۇنغان چېچىمدا تۈننىڭ نالىسى ،
كۆمىمەن تۇپراققا چېچەكلىرىمنى .
يالاڭياق پۇتۇمغا ئۈمىدىم تىكەن ،
يىرتىمەن قار رەڭلىك ئىستەكلىرىمنى .

قانىغان لېۋىمدە ئىسسىق بىر قىيان ،
تاشالماي مېھرىمگە سىڭدۇ تەكرار .
تەبئەت مۇڭىنى يالمايدۇ تاتلىق ،

ئىشكىم تۈۋىدە قۇرىغان چىنار .
بۇ تونۇش كوچىدىن تۇتۇۋاتقىنىمدا چۈچۈك بىر ئاۋاز يۈرىكىمگە ئۇرۇلدى :
_ چىمەن ، ساڭا نېمە بولدى
_ سېنىڭ دەردىڭنى ناخشا قىلىپ ئېيتىۋاتىمەن ناتىۋانىم .
_ ئۆزۈڭنىڭ دەردىنى ناخشا قىلىپ ئېيتالىغۇدەك جاندار بارمىدۇ بۇ دۇنيادا ؟ ! ئۇنىڭغا ئۈنسىز قاراپ قويدۇم .

يېپتەك چىگىش خىياللىرىمنى ،
دەپ بەرگۈم بار پەقەت ساڭىلا ،
پۇچۇق ئالما يەپ ئولتۇرغان قىز .
چاچلىرىڭنىڭ ئۆرۈملىرىنى
چۇۋۇۋەتسەڭ ئوخشايسەن ماڭا ،
قوپ كېتەيلى يىراقلارغا بىز !
بۇدرۇققىنە بارماقلىرىڭنى
مېڭىۋەرگىن يوللاردا شۈمۈپ ،
سۇرتۇۋەتمە كۆز يېشىڭنىمۇ .
سېۋەتتىكى ئارمانلىرىڭنى
ئاۋايلىغىن قالمىسۇن چۈشۈپ ،
قېقىشتۇرما كۆينىكىڭنىمۇ .
ئەشۇ نەمخۇش كىرپىكلىرىڭنى
چەكسىز ئارمان تۇرغاندۇ كۈتۈپ ،
يوشۇرمىغىن شوخلۇقىڭنىمۇ .
_ ھەرقانچە قىلىپمۇ سېنى ئەقىللىق ئادەملەر قاتارىغا قويالمىدىم . لېكىن سەن نۇرغۇن ئەقىللىقلەرگە باققاندا تېخىمۇ مەنىلىك ئادەم .
ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ بار ئاۋازىمنى قويۇۋېتىپ قاقاھلاپ كۈلۈپ كەتتىم .

شور دەريا ئاقىدۇ ئالدىمدا مەغرۇر ،
ئۈمىدنى كەچكەندەك كېچىمەن ئۇنى .
سۆزىمەن باغرىدىن مەختۇمسۇلانىڭ ،
تارىختەك ئۇزۇن ھەم قارا چېچىنى .
كاككۇكنىڭ پىغانى يامراپ يىراققا ،
ھىجراننىڭ قەدرىدىن ئېچىلدۇرار گۈل .
قان بولدى نېمشقا ئۇنىنىڭ يېشى ،
گۈل بولۇپ ئېچىلماس نېمىشقا كۆڭۈل ؟

ئىپارخان پۈرىغان جىگدە چېچەكى ،
توزىدى قاياقىقا ، قاچان ، قەيەردە ؟
نۇزۇگۇم يولۇقمىدى قومۇشلۇق ئارا ،
نېمشقا ئېپ قاچقۇدەك مەردانە ئەرگە ؟

گۆرۈستانلىقتەك كېچىككىنە بۇ جايدا ، سېنىڭ ئىسمىڭ بىلەن مەۋجۇتلۇقمىنى ھېس قىلىپ ئۇتىمەن . تاشقى كۆرۈنۈشۈمدىن شۇ قەدەر پەرۋاسىز ، سۆيۈملۈكمەن . لېكىن روھىي دۇنيارىم قانىزەرداپقا ، ئاق كۆڭۈللۈككە تولغان ، ھازىر كىملەردىندۇر قىساس ئالغۇم كېلىدۇ .
قۇياشتەك نۇرلىنىپ بىلەيچى بوۋاي ،

يول ئالدى يانتۇلغان تاشلىقتا تەكرار .
چۈمۈلە يېڭىدىنمۇ ئۆتتى ئاۋايلاپ ، .
بەرگۈسى كەلمىگەندەك ئۇنىڭغا ئازار .
سۆزلەيدۇ ئۆزىگە : << يەتتە قىزنىڭ
ئۆمرىنى ، بەختىنى كەم قىلما خۇدا >> .
سېرىقتال ھاياتنىڭ گەردىشى بىلەن
مەڭگۈلۈك بۇرچۇمنى قىلاي مەن ئادا .
تاغلاردىن تاش يۇنۇپ شۇنچە ئۇزان يىل ،
ياشىدىم ، قېرىدىم شۇ قەدەر تېمەن .
بىر بۇردا رىسقىمنى تاپتىم جاپادا ،
يۆلىدى مومىيىم پاك روھى بىلەن .
ئوخشىماس ئەركەكلەر ياشلىق چېغىمغا ،
ھەتتا سۇ تالىشىشقىمۇ بارمايدۇ رايى .
خوتۇن تالىشىشنىمۇ ئۇنتۇپ كەتكەن ھەي . . .
ئوتىغا بولارمىش بالا گۇناھى >> .

تومۇرلىرىم چىڭقىلىپ ، پۇخادىن چىققۇدەك يىغلىۋالغۇم كەلدى . شۇنداق تەبىئىي ھەم تېز ئاينىۋاتقان تۇيغۇلىرىمغا بوغۇلۇپ ئىچىمدە نېمىلەرنىدۇر شىۋىرلىدىم : '

تېرەكلەر ئۇنتۇنىسىز سويۇلدى قاتقات ، .
قۇمساڭغۇ ئېرىقتا يىقىلدى بىرسى .
قۇشقاچنىڭ تەشۋىشى ئۆچتى جىممىدە ،
قوۋزاقلار ئارىسىدا يامغۇر يىپلىمى .

پاتقاقنىڭ مېھرىنى سەزدى يۈرىكىم ،
ئايدىڭدەك ئاق رەڭگە چىلىشىپ قالدىم .
بەختىمنى ئالاي دەپ باغرىڭدىن جېنىم ،
مەن يەنە بىر ئوتلام ھەسرەتنى ئالدىم .

جاسارەت چەيلەندى ئالقانلىرىمدا ،
ھەسرەتنىڭ ئورنىدا ئۇرمىدىڭ قىلىچ .
ئەركەكلەر جەھلىدىن تاغنى پۈكمىسە ،
ياشىغۇم يوق مېنىڭ بىر ئومۇر تىنچ .
ۋۇجۇدۇڭدىكى چوغنى تۇتقاندەك بولۇۋاتىمەن ئەزىزىم ، كەل بىردەم مۇڭدىشايلى . . .

ئوق يانى سۇندۇرۇپ ئوغۇللىرىغا ،
بەرگەن بىر ئاتا بار ئوغۇزدۇر ئىتى .
رىۋايەت قەلئەسىگە ئېپ چىقاي سېنى ،
ئاي بىلەن يۇلتۇزمۇ ئەرنىڭ قاناتى .
جاراھەت مەلھىمگە يۈرىكىڭنى سىق ،
ئانارنىڭ سۈيىدەك ئىچەي قانغۇچە .
سالام ئېيت چىمەنىم ، ئۇچرىتىپ قالساڭ ،
مەن مىنگەن تۇلپارنى ئەگەر يانغۇچە .

كېتىۋاتىمىز . . . كۆز ياپراقلىرى تۆكۈلۈۋاتقان قىسمەتلەرگە دەسسەپ كېتىۋاتىمىز . . . شۇ ئارىدا غايىپتىن يېنىك بىر سادا ئاڭلاندى :

_ ئايىيۇھانناس ! چاقۇ پەلەكمۇ بۇنداق ئايلانماس . . . ! سىيت نوچىنى تۇتقان چېرىك بىلەن سادىر ئاتقان چېرىكلەر خۇدانىڭ دەرگاھىدا ئۇچراشتى . دوزاق قىزىل گۈلدەك كۆيۈشكە باشلىدى ، جەننەتۇل رىزۋان ئانىلارنىڭ كۆز يېشىدەك ئېقىشقا باشلىدى . :

ئېزىلدى يۈرىكىم باستى ۋەھىمە ،
باغرىمغا باش قويۇپ يىغلىۋال بوتام .
ئازابقا ئايلاندى گۈلنىڭ پۇرىقى ،
بېغىمدىن بۇلىۋال ئۇزۈك بىر تۇتام . .

كىرىشكەن چىشلىرىم ، چۈۋۈلغان چاچلىرىمغا قاراپ ئالدىمدىكى ئەينەكنى زەرب بىلەن ئۇرۇپ چېقىۋەتتىم .
بۆدۈنە تۇخۇمدەك ئىللىق ئەسلىمە ،
بورانلىق دەملەردىن يۇلقۇندى يۇمران .
جېنىمغا يىلاندەك چىرماشقىن مەيلى ،
ئېھ ، سېنىڭ غېرىبلىقىڭنى قىلغۇم بار گۇمران . ,

تىترەڭگۈ ئاۋازىڭ قايىنار قېنىمدا ،
كۆزۈڭگە قاراشقا يەتمىدى قۇربىم .
<< تۆمەن >>نىڭ سۈيىنى پاكلىدى ئەزان ،
مەن ئۆچۈن كۈلۈپ باق ئەمدى يالغۇزۇم .

_ مەن ئوپېراتسىيىدىن يېڭىلا چىققان ئايالىنىڭ ئوتىدىن ئالغان تاشنى كۆرۈۋالغان ، ئۇ شۇنداق سىلىق ھەم گۈزەل ئىدى . ئادەم تېنىدە مۇشۇنداق بىر تاشنىڭ قانداق پەيدا بولۇپ قالغانلىقىنى ئۆزىمۇ بىلمىگەندەك ساڭا بولغان ھېسسىياتىمنىڭ قاچاندىن بېرى شەكىللەنگەنلىكىنى ھەرگىز ئېنىق دەپ بېرەلمەيمەن .
قاراڭغۇلۇق ئىچىدە كۈچلۈك بىر ھاياجاندىن جۇغۇلداپ كەتتىم كەپتەر ، ئاق ئۆجمە ، ئاپپاق بىر كېچە ،
سەن تونۇش ھېسلىرىمغا بولماقتا گۇۋاھ .
رېئاللىق چېقىلدى چاقماق ۋەسلىدە ،
مەڭگۈلۈك ئىستەكتە غالجىردۇر زېمىن .
مەيلى سۆي ، ئۇنۇتقىن رازىمەن سەندىن ،
قويۇۋەت بىمالال كەڭلىكلىرىڭگە ،
قىياندەك يامرايمەن شۇ قەدەر ئەركىن .
قەلب ئېتىزىمنى قالمايمەن قىرغىن . . .

ئىشىكتىن چىقتىم ، يەنە يامغۇر يېغىشقا باشلىدى .

مۇھەببەت كارىدۇرى

ئۆمەر مۇھەممەتئىمىن

1
ئوتتا ياتقىنىچە سۇمۇرۇپ كۈننى
ئۆۋۈلۈپ كەتكەن ئايىل تېنىدەك
ئىككى يۈرەكتىقا ھىجران تېرار قۇم ..
ئارىسىدا بىر يول
ئەترىپى قۇم بىلەن ياسالغان تۇلۇم .
يېشىللىق چالا ،چۆللۈكتە پۈتۈن ،
بۇندا ئوت كۆرۈنمەس ،كۆرۈنمەس تۈتۈن ...
سەن كېلەتتىڭ شۇ يولدا
ئوت قويۇپ ،
ئىس چىقىرىپ ،
كۆزلىرىڭ بىلەن
يۈرىكىمگە ياساپ بىر چاڭگا .
مەن كېلەتتىم شۇمۇپ ئىسمىڭنى
روھىمدەك چۆل يولدا دۇنيادەك تەنھا .
ماڭدۇقا -ماڭدۇق
يەرنىڭ قوۋۇرغىسىنى
تىترەتكۈدەك بولغىچىلىك قەدەملەر
ئۆتتۈپ كەتتى يىگىرمە توت يىل ...
تېنەپ يۈرگەن ئوغۇزخانغا ,
ئۇچرىغاندەك كۆك يايلىق بورە
قىسمەت ئاتلىق تامنىڭ كەينىدىن
مارلاپ قالدى بىر كارىدور ؛
-سائىتى كەلدى ،سائىتى كەلدى !!
سائەت ئىچىدىن
چىقتى بىر قىز ،چىقىپ كەلدىڭ سەن ...

2
بۇ ئاشۇنداق كارىدور ;
ئۇندا ھاياتنىكى قىرىماس ھۇزۇر .
بۇ كارىدۇرغا ;
سەن پاتىسەن :
مەن پاتىمەن :
پاتىدۇ جاھان ..

سەن كىرىسەن
مەن كىرىمەن
كىرىدۇ ئارمان .
بۇ بىر كارىدور
پاتار ئاتا ئاينۇر دىگەن قان ,
پاتار ئاتا ئۆمەر دىگەن جان ...
قان
شەپەق
قىزىل رەڭ ...
قۇياش سۇغۇرلۇپ چىقار كېچىدىن
تاغ بىلەن كۆك تۇتاشقان بىر يەر
قاناپ كىتەر شۇنچە چىرايلىق

پاتار قۇياش بىشچىلاپ كېچىگە .
قۇياش پاتقان يەر "
قاناپ كېتەر -
قىزىل رەڭگە تولۇپ لىپمۇ لىق

بۇ بىر كارىدور
تۇغۇلىدۇ قىزىل رەڭدىن قىز .
قىزدىن قىزىللىق ...
يوپيورۇقتۇر كارىدور :
ئۆمۈر گۈگۈمدا پەرۋازدا سۇمرۇغ
ۋاپا ئەمگەن جۈپ كۆكۈل رەڭگى
لەپىلدىتەر جۈپ باشتا جۈپ تۇغ
تاغدا بۇلاق ،ئاسماندا چېقىن
كارىدۇردا ئۇزۇلمەس ئېقىن
ۋاپا ،سۆيگۈ ئۇندا ئاققىنى
بۇندا بىر جۈپ كۆكۈل ئەڭ يېقىن

كارىدۇردا بىر دوسك
چاقنار پەقەت ئاينۇر دىگەن سۆز
يانار پەقەت ئۆمەر دىگەن كۆز

ئوت ئىزاھى

شاھىپ ئابدۇسالام
ناخشامنىك سۇزۇك ئەۋجىدە ئۇچراتتىم سىنى
روھىم بەرقىدە چېچەكلىگەن ئەي ئاتەشگاھ)
تەشۋىش ئىچرە تەشۋىشكىنى تەشۋىشمىدىن كۆز

هاياتنىڭ يەنە بىر يۈزىدە
ئارمانىمغا هاپاشلانغان قانداق چۈقان ئۇ
بىز ئۆلۈم دەشتىدە ئوينالغان بىر مەيدان ئۇسۇل
ئىخلاسىم تۈۋىدە چېچەكلىگەن جەرەن كۆز رەنا
پەسىللەرنىڭ سۇنغان نۇرىدا
شاھادەت قىلدىم روھىڭ بۇرجىدا بىر ساڭا
چۆچىكىڭنى چۆچىكىمدە كۆرگەنسەن بۇ ئان
سۈزۈۋالاي سەھىرىمنى سەھىرىڭدىن ئەي
بىر ناخشا بار پەقەت بىر ناخشا
يالقۇندا تاج ئېرۇر تاجلىق يۈرىكىڭ
پۇشايمانىم تۈتىگەن ئاخشام
ئۇچراتتىم
پۇشايماندا ئېرىگەن پۇشايمانىڭنى
كۆزلۈڭگە ئۇۋۇا سالغان پەرىشان جۈملە
كۆيمەكتە كۆيگەن قۇياشنىڭ كۆيگەن چۈشىدە
تېنىمدە مەست بولغان سابانى كۆردۈم
جىنايەتلىك ئاڭنىڭ شېخىدا سەن
نەبىلەر سۈكۈناتىدا ئۇچراتتىم ئەي يارەب
ئۆز ئۆزىدە پارچىلانغان جىنسىيەتنى
چۆل
لەڭ ئۇرار قۇم دانىچىسىدا قۇمدەك باياۋان
سەن مېنىڭ باياۋانىم كارۋان قايمۇققان
كەلتۈر بىر كاسە ئۆز ئۆزۈمدىن تاشاي شامالدەك
بىز شامال بولۇپ يارالغان شامال جىملىقىدا
ئەگەشكەن ساڭا ئۇ سايە چارلاشتا مېنى.
دارىڭدا ئوينايمەن هاياتنى تىمتاس
قان ئېچرە مېنى پۇرىۋاتقان ئۇشبۇ لىرىكاڭ
يامغۇردەك يېغىۋاتقان سايە قورشاۋىدا,
ئايلانغاندۇ ساڭا يا ماڭا,
ئايلىنىشتىن تىرىۋالدۇق تۈن بارمىقىغا
تاقىغان كېچە ئۈزىكىنى ئەھدىمىزدىن
پىغانىمنى چىلاپ قويدۇم پىغانىڭغا ئەي
يارىلىش يىلنامامدا
سۆڭىكىمگە ئويۇپ كەلدىم سۈرىتىڭنى جان
شۇ قەدەر يەڭگىل قونىۋاتقان زاۋال
سۈمۈرمەكتە مېنى مەندىن;
سۈمۈرمەكتە سېنى سەندىن
چۈشىمىزنى قايتۇرۇپ بىرىڭلار چۈش سۇلالىسى
چۈشىمىزنى چۈشىمىزدە سۆيگەن ئىدۇق قان
موخۇركاڭغا ئورىۋالغىن مېنى دەپسەن پاھ
كەل
ئارمانىڭنى چېكەي بىر نەپەس
تاغلاردىن ئۆركىۋاتقان سۇئاللار بىزنىڭ

تاغلاردىن ئۇركۇۋاتقان مارالىلار بىزنىڭ
بىز ئۇركۇش پەسلىدە ئۇركۇشكە ئايلانغان ئۇركۇش
سادايىمىزدا
يىقىلغان راۋاقنىڭ باردۇر ناۋاسى
ناخشىمىزنى ئاڭلىغان تۈنجى رەت كىمسەن
خەنجەرلەنگەن يۈرەك ئاشۇنداق لەۋەن

باياۋان

ئابدۇلئەھەت ئابدۇرېشىت بەرقى

1

چىقىلارمەن تاك قىلىپ چەكسەڭ،

جامالىڭنى كۆرستەر ئەمما

تولۇق قىلىپ ھەر بىر سۇنۇقۇم. ^

ئەگەر ماڭا قىلماق بولساڭ سۆز

ئېغىزىڭ ھېچ مىدىرلىمىسمۇ

نىمە دېمەكچىسەن
ئاڭلاپ بولار ھەممىنى قۇلۇقۇم.
كېلەر بولساڭ)

كېلىشنى ھەم قىلساڭ خىيال،

يۈرىكىم
بولار دەرھال يولغا ئايلىنىپ. `
كۆرۈشۈشنى ئىستەيمەن
كەلمەيسەن ئەمما. !
سۆيۈشنى ئىستەيمەن
سۆيمەيسەن ئەمما.

2

قانچىنچى ئادەممەن بۇ ئالەمدە،

تۇغۇلغان يەنە قانچىنچى بولۇپ؟
بىلمەيمەن كۆكسۈمدىكى
شۇ كىچىك يۈرەك

قاچان قالدى

بۇ ئۇلۇغ ئوتلارغا تولۇپ.

تىكىلىمەن ئۇزاقتىن ئۇزاق
ئۆزۈم بىلمىگەن خىيالىمدىكى بىر يولغا.

شۇ يولدا كېلەر
يۈرىكىمدىكى ئوتنىڭ تىلىنى ئۇققۇچى.

تەنلىرى گۆش، بىزگە ئوخشاش
بىر ئادەم تۇرۇپ

شۇ ئوتلارنى يۇتۇپ ئۆتكۈچى. ;

دېيەلمىگەن گەپلىرىم تولا،

سورىسا بىرەرى دېمەيمەن ئەمما.
ماڭمىغان يوللىرىم تولا،

ماڭ دېسە بىرەرى ماڭمايمەن ئەمما.
ئېچىلمىغان سىرلارنىڭ ئېچىلمىغىنى خوپ،
كېيىن

ئۆلۈمنىڭ تۈنجى كېچىسى،
چۈشەندۈرگەي مېنى، يۈرىكىمنى
شۇ دېيىلمىگەن گەپ
شۇ ماڭمىغان يول
ئورنىدىن تۇرۇپ.

سالام خەتلىرىڭنى كۆيدۈرمەكچى ئىدىم،)

خەتلىرىڭ كۆيدۈردى ۋە لېكىن مېنى.

كۆل قىلدى كۆز يېشىڭ مەغرۇرلىقمنى،

ئاھلىرىڭ ئۆلتۈردى بۇ يۈرىكىمنى.

ئۆزۈمنى كۆيدۈردۈم، ئۆزۈمنى خالاس،
خىيالىمدا سەن يەنە غالىپ.

سېغىنىشىم كۆكتە شاھسەن

مېنى قىيناپ تۇرغان شۇنچە ئاجايىپ.

1995- يىل 30 - مارت ئۈرۈمچى

.

ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،ھەققى ئايال

ئايسىمە ئىدرىس

ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەققى ئايال .
ئۆزۈن ئۆرۈم چاچلىرىم بىلەن
چىمەن دوپپا كەيسەم چىرايلىق ،
ئاماننىساخان ،نۇزۇگۇم ،
رابىيەلەر كەيگەن كىيىمنى
كىيىپ باقسام ئۇيغۇرغا لايىق .
جىلۋىلەنسە ئوسما قېشىمدا ،
يىلىم ئوماق كۈلسە چېچىمدا ،
چاچ تەگلەر جىرىڭلاتسام ،
نازاكەتلىك سۆزلەر ئاچسام ،
قوشاقلار تۆكۈلسە لېۋىمدىن ،
داستانلار پۈتۈلسە تىلىمدىن .
تەھسىل قىلسام قانغۇچە ئىلىم ،
مۆزىكىغا لىق تولسا دىلىم .
تارىخ بىلەن چىلك چىرمىشىپ ،
تاپمىسام مەڭگۈ تىنىم .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەققى ئايال .
تاختا -نوغۇچ كۈلسە مەن بىلەن ،
قازان -قومۇچ كۈلسە مەن بىلەن ،
تەملىك بولۇپ ئوخشىسا تاماق ،
ئوماقىنا باللىرىمنى ئەگەشتۈرۈپ ،
مەيلى ئىدى ،چامغۇر يۇلسامۇ ،

تۆزۈم كەملىسا ،
قوشنىلاردىن سورىسام ئازراق .
ھەققىگە
سۇنۇپ بەرسەم بىر قاچا تاماق .
ھورى كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان ئاش .
ئىللىقىنا بولغانچە ئاداش ،
«ئايالىم ئەجەپ كۆيۈمچان »دەپ
ئېرىم قەلبىنى كويدۇرسە ،
مەيلى ئىدى ،
جاپالاردىن تۆكسەم ياش .
«ئانا ئاش ،
ئانا ئاش ...»
«تۆزى سەل كەم ،
تىتپتۇ ئوتياش ».
ئىە،سۆيۈملۈك ،سويۇملۈك
سۆزلەر ،
ئايالىقىمنى تۇنۇتقان سۆزلەر .
مۇھەببەتكە باشلىغان سۆزلەر
يۈرەكلەرنى ياشناتقان سۆزلەر ...
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەقىقى ئايال .
ئوغۇز سۈتى بىلەن ئوغلۇمنى ،
كۈچ-قۇۋۋەتكە تولدۇرۇش راھەت ،
تامشىپ-تامشىپ ئەمسە سۈتۈمنى ،
ساپ-ساق ئىككى يىل ،
ئۇ مەن ئۈچۈن بەخت ھەم ئامەت .
ئانا سۈتى ئۇلۇغ مۇقەددەس ،
ئۇ بالىنى قىلار زەبەردەس .
ئانا ئۈچۈن بالا ئېمىتىش
ئۇ بىر پەرز،ئۇ بىر پەرز بەس!...
پەرزلەرنىڭ ۋەزنى بەك ئېغىر ،
ئۇ پەرزەنتنىڭ ھەققى -داۋاسى .
پەرزەنت بىلەن ئاتىلار «ئانا »،
«ئانا ئۇلۇغ ئىنسان رەناسى ».
ئاق سۈت ھالال ،ھالال سۈتۈمدە ،
ئەقىل بەرسەم ،كۈچ -قۇۋۋەت بەرسەم ،
ئەدەپ -ئەخلاق ئۇرۇقلىرىنى ،
ئاق سۈت بىلەن قەلبىگە تەرسەم ،
قىزىم بولسا شەرم -ھايالىق ،
ئوغلۇم بولسا ،باتۇر ،مەنالىق ،
«ئانا» دىگەن سۆزگە مۇناسىپ ،
بولالىسام چىقاتتى ھاردۇق .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،

ھەقىقى ئايال .
چولپان بىلەن بەسلىشىپ ،
سەھەر تۇرسام بەك سەھەر ،
ھويلا -ئارام ئۆيلەرنى ،
تازلىسام تېز-چەپەر .
تەييارلىسام قىزىق چاي ،
ئىچسەك بىللە ئولتۇرۇپ ،
قوپالمىسا بالىلىرىم ،
ئويغاتسام مەن كۇلدۇرۇپ ،
گەر چىقمىسا دادىسى ،
ئويناالماي ئۆيقۇدىن ،
ئاستا كىرسەم يېنىغا ،
پىچىرلىسام بەك شىرىن :
«تاڭ ئاتمىسا يېنىمدا
ئۇلىلىساڭ ئەي ئامرىغىم ،
سەھەر تۇرۇپ بۇگۇنمۇ ،
ئىشلەپسەن -دە بىتىنىم .
جاپا تارتتىڭ بىز ئۇچۇن ،
رەنجىمىگىن قىلچىمۇ ،
مەن ھازىر چىقمەن ،
سوۋۇغچە چېيىممۇ ».
جاپا نېمە بىلىنمەس ،
يۈرەك تولۇپ سۆيگۈگە ،
ئىشقا ماڭسا ھەممىسى
ئۇزاتسام مەن ئىشكتە .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەقىقى ئايال .
ئاي كۇلگەندە ئاسماندا ،
چۆچەكلىرىم باشلانسا ،
يۇلتۇزلارنىڭ سىرىغا ،
پەرزەنتلىرىم ئاتلانسا ،
ئۇچۇپ كەلسە پەرىشتە ،
بەخت گۇلى تەرگىلى ،
«ئالتۇن كەش»نى قىزىمىز ،
ئېلىپ قاچسا كىيگىلى ،
يەنە «ئا،ب،س»نىمۇ
ئۇگەنسەمكەن ھەر كۇنى ،
ھېساپ ،تارىخ ،تەبىئەت
بىلسە مەندىن كۇن -تۇنى .
بولۇپ ئۆيدە مۇئەللىم ،
بىلمىگەننى بىلدۇرسەم ،
بىلىم -ئەقىل گۇلىنى
يۈرىكىگە ئۇندۇرسەم .

تولسا ئىللىق ئۆيىمىز ،
خۇشال ،قايناق كۈلكىگە ،
دادىسىمۇ بەختنى ،
تىزسا قەلىپ تۆرىگە ،
قاتار چاينىڭ مېھرىدىن ،
كېچەلىسەك ئىككىمىز .
ئىشىك ئېچۇق ،خاتىرجەم
كىرسە ئۆيگە بالىمىز .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەقىقى ئايال .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
مۇھەببەتكە مەڭز ياققۇم بار ،
يۈرۈكۈمنى بىرىپ ئۆزۈمگە ،
سۆيگۈدىن كۆپ مېغىز چاققۇم بار .
«ئانا »بولسام ئانىغا لايىق ،
«ئايال »بولسام نازۇك زىبالىق ،
خىزمىتىمدە قازىنىپ ئۇتۇق ،
شان -شەرەپكە ئىرىشسەم لايىق .
قوغلاشمىسام خىيالى ئامەت ،
رىئاللىقتا يۈرسەم داۋامەت ،
مەنە ئىزلەپ ھايات يولىدىن ،
جاپالارغا يوللىسام تاقەت .
ۋاقىت مېنى قوغلىسا تىنماي ،
ئۆتسەم يىللار باغرىغا قانماي ،
لۈتۈپۈللادەك ئەتىكى كۈنگە ،
ئىرادىنى ئاتسام تالاي .
تىرىشچانلىق قېيىقلىرىغا ،
پەرزەنتىمنى بىللە چىقارسام ،
پەزىلىتىم ۋىجدانىم بىلەن ،
ئاھ، ئۇلارنىڭ
يۈرىكىدە قايتا ياشارسام .

51-تەنها قېيىق ....مۇختەر مەخسۇت "
52-قەشقەردە كەچ ....ئەبەيدۇللا ئىبراھىم
53-بىلىم ئىشقىدا ....نىمشېھىت
54-پەرۋازنامە ------------------ئەكبەر نىياز پەتتارى
55-ئالقاندىكى يول ....ۋارىسجان قاسىم
56-تىنىمگە سەپەر ....ئوسمانجان مۇھەممەت پاسئان
57-بىر ئائىلىنىڭ تەزكىرسى ....جاسارەت تاش
58-ئانامغا مەرسىيە ....ئالاھىدىن ئابدۇرېشىت

تەنها قېيىق

(مۇختار مەخسۇت)

ساھىلدا تۇرىدۇ تەنها بىر قېيىق.
داتلاشقان قوزۇقتا باغلاقلىق مەھكەم
ئۇ بۇندا تاشلىنىپ ياتقىلى نىكەم،
ئاستىدا لاتقىلار بوغىدۇ دىمىق.

يىراقتا زەڭگەررەڭ دېڭىز يۈزىدە
يەلكەنلىك كېمىلەر سويلايدۇ ئەركىن.
يىگانە شۇ قېيىق تەلمۈرەر غەمكىن،
ئۆكۈنۈش ياشلىرى ئەگىپ كۆزىدە.

دولقۇنلار كېلىدۇ ئېيتىپ ئارىيە،
يىتەكلەپ بارغىلى ئۇنى دېڭىزغا."
نە ئامال چارە بۇ <<تۇتقۇن قىزغا>>،
غىچىرلاپ بىر ئاچچىق قىلىدۇ نالە.

كېمىلەر ئۈپۈققا كەتتى يىراقلاپ،.
ئۇ تۇرار شاۋقۇنسىز ساھىلنى ساقلاپ.

قەشقەردە كەچ

ئەبەيدۇللا ئىبراھىم

ئەمەستۇر لاپ ،دىسەم قەشقەر سەيرىنىڭ مۇنبىرى كەچتە ،
گۈزەل ھۆسنى شەپەق رەڭلىق شەرىقنىڭ بىر كەچتە .

بادام دوپپا ،چىمەن دوپپا ،ئاقار يولدا تۇمەن دوپپا ،
ياقار ھەركىم لېۋىگە لەۋ سائادەت دىلبىرى كەچتە .
سادا بەرسە راۋاپ تارى ،قىلار بۇلبۇل غەزەلخانلىق ،
بەلەن سازەندە قەشقەرلىق يىگىتنىڭ ھەر بىرى كەچتە .

ئىلىم ئىشقىدا كۆيگەنلەر ئىجاد ئاتلىق جانان ئىستەر ،
تولا ھېكمەت نۇرى بىرلە كۆڭۈلنىڭ دەپتىرى كەچتە .,

ئۆيى يوقمۇ دېمە ،رەستە بويىدا بەزمە قۇرغاننى ،
بېرەر سۇلتان ھۇزۇرنى ساماۋەر كەۋسىرى كەچتە .
ئەگەر شائىر مەجنۇنسەن ،كورۇپ كەت بۇ موجىزاتنى ،
بۇ يەڭلىغ بىر بازار بولماس جاھاننىڭ ھېچ يىرى كەچتە .

1979-يىلى ،قەشقەر

بىلىم ئىشقىدا

نىمشېھىت

جاھان رەنالىرى ئىچرە بىلىمدەك بىر گۈزەل يار-يوق،
بىلىمدىن ئۆزگە تۇتقان يار بولۇر، ئۇ گاھىدا بار-يوق.
قارا قاشلىق تولۇن ئايلار ساڭا بىر نەچچە كۈن يولداش،
ئەگەر سەن پۇلدىن ئايرىلساڭ سېنى تاشلايدۇ ھېچ ئار يوق.

كىرىك نەپسىڭنىڭ كەينىگە، بىلىمدىن ئۆزگە يار تۇتساڭ،
بېشىڭغا چۈشسە بىر كۈنلەر، ئۇ چاغدا سەن كەبى خار يوق.
قۇلاق سالساڭ مۇھەببەت ئەھلىنىڭ پەريادى-ئاھىغا،
يۇتۇپ زەرداپ پىراقتىن دات دېمەكتىن باشقىچە زار يوق.

تەپەككۇر ئەيلىسەڭ ئىشقى ئەسەرلەرنى ئوقۇپ ھەردەم،
قاراڭغۇ دەر يورۇق دۇنيانى ھەم ئالەم كەبى تار يوق.

يۈرۈپ مەنمۇ گۈزەل ئىزلەپ جاھالەتكە ئەسىر بولغان،
خالايىق ئالدىدا يۈرسەم، مېنىڭدەك بەلكى ئەغيار يوق.
ھاياتىمغا رەقىبلەر خاتىمە بەرمەكچى بولغاندا،
قىلىپ تەۋبە بولۇپ ئازاد، دېدىم:
- بۇ يولدا زىنھار يوق.
پاراغەت ئىستىسەڭ ئەسلا بىلىمدىن ئۆزگە يار تۇتما!...
سېنىڭ قەدرىڭنى ساقلاشتا بىلىمدەك ياخشى ھەمكار يوق.
ھاياتلىقتا بىلىم قانداق كىشىنىڭ يولدىشى بولسا،
قەيەرگە بارسا باش قاتماس بىلىمدەك ئاڭا غەمكار يوق.
بىلىمسىز ساق تېنىنىڭ ھامان مەجرۇھلاردەك نالە-پەرياتتا،
جاھان ئىچرە بىلىمسىز دىلىدەك ئەسكى بىمار يوق.

بىلىمگە ئاشنا بولساڭ ئوقۇش ئىشقىدا بول، بۇلبۇل،
ئۆگەنمەككە مائارىپ باغچىسىدەك ياخشى گۈلزار يوق.
بۆكەڭ دۇنيانىڭ قانداق پۈچمىقىغا باش تىقىپ ياتساڭ،
بىلىم تارتىپ چىقار مەيدانغا ھېچبىر كىمگە ئەخبار يوق.

بىلىم روھى ئوزۇق ئىنسان ھاياتىغا ئەگەر بىلسەڭ،
بىلىمنىڭ قەدرىنى بىلگەن ئۆلمەس بۇنىڭغا ئىنكار يوق.

چاپان ھۆرمەتلىرى ھېچ چاغ چاپاندىن ئايرىلىپ قالماس،)
كېتەر پۇلدىن يىغىلغان ھۆرمىتىڭ پۇل بىرلە ئەسرار يوق.
چاپان بىرلە ئۆزۈڭنى پارقىراتساڭ بىر بوياقچىسەن،
بىلىم ئەسىرلىرى بۈگۈن سىرلىق چاپانلارغا خېرىدار يوق.

بۇلاردىن قولغا كەلگەن ئابرۇيى جىنلار چۈشى ئوخشاش،
خىيالى بۇ تىلەكتە سېنىڭدەك باخشىغا جىندار يوق.!

گۇمان قىلما پەلەكنى ھەرقاچان بەختىڭگە چۆرگىلىمەس،
بۈگۈن باي، ئەتە سەندەك ھېچ گاداي يوق، بەلكى قەرزدار يوق.
بىلىمدىن چەتتە كۆرگەن دۆلىتىڭ جانىڭ جاپاسىدۇر،
جاپا قىلماققا جېنىڭغا بىلىمسىزدەك زور ستەمكار يوق.
بىلىمدىن ھەممە ئىش مەيدانىغا چىققان ئەسىرىدۇر بۇ،
بىلىش لازىم بىلىمسىزگە بۇ ئەسىردە خېرىدار يوق.
بىلىمدىن باتىنىڭ نۇرلانمىسا، كۆڭلۈڭ قاراڭغۇ تۈن،
قۇياش نۇرىغا مۇنكىر شەپەرەڭلەرگە مەدەتكار يوق،
زېمىننى توپ قىلىپ ئويناشنى سەن چاقچاق گۇمان قىلما!...
ھەقىقەتتۇر بۈگۈن ھەر ئىش، كەمەكتەك جادۇ-ھەييار يوق.
ئەجەبلەنمە بولار كۆڭلى بىلىم نۇرىدا نۇرلانغان،
شۇنىڭچۈن كۆكتە، سۇدا، تاغ، دېڭىزدا يۈرسە دىشۋار يوق.
بىلىمدىن تاغنى باغ قىلىشتا ھېچقانداق جاپا كۆرمەس،
ھەسرەتتىن قان يۇتاردا نادان كىشىلەردەك جاپاكار يوق.

جاھىللار كۆڭلى تۈن ئوخشاش، ئۇنى پەرق ئەتكىلى بولماس،
قارا تۈنگە شەپەرەڭدىن بۆلەك ئەسلا تەلەپكار يوق.

ئۆزۈڭ ھەم «نېمشېھت»بۇ پىكرىڭنىڭ تەستىقى قۇربان،
بىلىمدىن يۈز ئۆرىگەندەك قاتتىق گۇناھكار يوق.

پەرۋازنامە

ئەكبەر نىياز پەتتارى

تېنىمنىش قول سوزغاندا تەسكىيگە قەلبىمنىڭ،
خىياللىرىم ئۇچىدۇ كۆك ئاسمانغا پەيسمان.
دىمىقىمدا تېخىچە ئۈپىتىلمىغان بىر كۈيىنى،
پەرۋازىدا روھىمنىڭ قىلماق بولدۇم ئارمىغان.
بۇ يېپىيىشقاق چۈشۈمنى سۈرگۈن قىلدىم يىراققا،
ئۇپۇقسىرى يول ئالدىم قەدەملىرىم گىياھسىز.
بېجىرىملىك ئىزدىشىم ئىستەك بولۇپ قالسىمۇ،

ھېسلىرىمنى قويمىدىم غاپىللىقتا زىياسىز.
ئوكيانلارغا سىر ئېيقان قايسى تاغنىڭ سۇلىرى،
توغراقلارنىڭ لېۋىگە نىچۈن سۆيمەس بىر قېتىم؟
سۇئاللىرىم چاقمىقى ئۆگكۈرلەردە چېقىلسا،
ئالالماسمۇ قامچىنىڭ خىسلىتىنى سۆھبىتىم؟!
تۇغۇلدۇ تۇيغۇلار، سىرتماق بولۇپ قىينايدۇ،
قۇياش بىلەن كۆللەرگە ئاققۇ قونغان سەھەردە.
كىملەر مەندىن سۆيۈنۈپ، مازاق ئېتەر مېنى كىم،
ھاياتىمدا بىر نۆۋەت ئىلاھ بولسام ئەگەردە؟!
ساقى ماڭا شاراب بەر، ئۇ ئاچىدۇ ئەقلىمنى،
كاسە سۇنغىن تولدۇرۇپ، سىقىلمىسۇن بۇ نەپەس.
غايىب بولغان شەھەردەك غايىب بولاي ئۆزۈمگە،
تىمتاسلىقنىڭ پەيزىنى بىلىپ قىبلە-مۇقەددەس.
**

رىۋايەتلەر ساناقسىز بۇمۇ بەلكىم رىۋايەت،
يارالمىشتا شور قىسمەت سۆڭەكلەرگە پۈتۈلگەن.
شاد دەملەرغۇ بەك قىسقا، ئۆتۈپ كېتەر چېقىندەك،
قېتىلغاندا كەچمىشكە قەدرى ئەجەب ئۆتۈلگەن.
ھايات ئىزگۇ ناخشىدۇر تالايلارنى رام قىلغان،
گويا چۆلنىڭ ئالۋۇنى بىر يازمىشتا تەسۋىرى.
سەمەندەرگە ئايلىنىپ ئوتلىرىدا كۆيسىمۇ،
موردا ئەيلەر ئاخىرى قالار سانسىز دەدلىرى.
خۇشاللىقنى ئىزدىگەن باغاشلايدۇ ماتەمنى،
قىلار ئالبوم يۈزلەرنى تاتۇق كەبى قايغۇ-غەم.
تارازىدا توختىماي تەبىرلەرمۇ يۇتتى قان،
ئەجدادلاردىن مىراستەك بارى ئازاب ۋە ئەلەم.
قاداق باسقان قوللارنى كىم تىلسىم دەپ ئېيتالماس،
پۈتۈن ئالماي نىمەتنى ۋاقتسىزلا پۈكۈلگەن.
كەلكۈن مىسال ئەجرىنىڭ ئېرىشكىنى تامچىدۇر،
بىر ئارزۇنىڭ كەينىگە مىڭبىر يىغا مۆكۈنگەن.
ساقى ماڭا شاراب بەر، تەگرى لېكىن جەننەتتىن،
ئايرىسىمۇ ئادەمنى ئايرىمىغان شارابتىن.
يوقاتقانغا ئاھ ئۇرۇپ، ئېرىشكەننى بىلمىسەم،
ئۆلمەسمىدىم تىرىكلا بۇ چاققىچە ئازابتىن..
**

تۆنۈگۈن ۋە بۈگۈننىڭ پاسىلىدا تۇرار كىم؟
كۆزلىرىدىن ياغدۇرۇپ ئاچچىق سۇئال-سوراقلار.
روھ پەسلىدە ئاداشقان قۇش ئەجەلگە يۈزلىنەر،
يۈرەكلەردىن يۈرەككە تېگەر ئوقلار، ساداقلار."
ئابدىلەر ئۇھسىنىپ تۇرىۋەرمەس قىيادەك،
خىرە-شىرە كۆرسەتسە جامالىنى كەتكەنلەر.-
ئايلىنىشى بەرھەقمۇ ئەپسانىگە ئاقىۋەت،)
ئىشكىنى تەگرىنىڭ ئاستاغىنە چەككەنلەر؟!

شۆھرەتتىن قالغۇسى ئاساسى يوق ھەر نېمە،
سارايلارنىڭ ئۆلى بار، دەرەخلەرنىڭ يىلتىزى.
تۆگۈنلەرنى يەشسىمۇ ئادەم يەنە تېپىشماق،
تېخى قاپتا ياتماقتا تالاي سىرنىڭ نېگىزى.
تام سالىدۇ يوللارغا قەدەمدە بىر مۇشكۈللەر،
بۇ كۆرۈنمەس يىپ بولۇپ ئەلمىساقتا باغلانغان.
ئادەم ئاتا قىسمىتى ھازىرلا يۈز بەرگەندەك،
گۈلخانىدا ھاياتنىڭ ئاھ، يۈرەكلەر داغلاغان.
قۇدۇق قازغان ئىچەلمەس سۇ بىر تېمىم قانغۇچە،
ئەقىدىگە ئەقىدە تۆلىگەننىڭ قەدرى يوق.
كۆزلىرىدىن ئايرىلار سەجدە قىلغان قۇياشقا،
تەسەللىيگە ئېرىشمەي تەنلەردىن يەيدۇ ئوق.
قىرتاق ھېسلار قىبلىسى كومزەكتىكى مەي-شاراب،
ھالقىپ كېتەي سۆيگۈگە توختىغاندا ئوتلاشتىن.
ئېزىش ئۇدۇم بولسىمۇ ساقى ماڭا ئەزەلدىن،
ئىشتىياقىم چېچەكلەر نېمىگىدۇر تويماستىن...
**

مۇھەببەتسىز ، سۆيگۈسىز يورۇق دۇنيا گۆرىستان،
مۇھەببەتلىك ئادەملەر خۇددى ئالتۇن باھاسىز.
ھەدىيەلەر ۋەلېكىن قارىغۇمۇ تائەبەد،
ۋاپاغا باي ئىنسانىنىڭ قەلبى قالار باھارسىز.
تومۇرلاردا سەل بولۇپ قېنى ئاقار شەيتاننىڭ،
بېرەلمەيدۇ چىن تۇيغۇ رۇخسارلارغا كۈلكە-ناز.
غاجىلايدۇ يۈرەكنى ئاھ، نېمىدۇر قۇرتتەك،
ئۇدۇمدا تۇرمۇشنىڭ قايغۇ كۆپرەك، شادلىق ئاز.
ئېتىقاتلار ئوينايدۇ ئالقىنىدا شۈبھىنىڭ،
خىزىر كىرگەن خاندىن چىقىپ كېتەر ئۆكۈنۈپ.
يامغۇرنى سىر پېتى تۇتىمىغاندەك بۇلۇتلار،
بىز-ھەممىمىز ياشايمىز بەزلەشلەرگە يۆگىنىپ.
كۆپكىدەك پېۋىنىڭ قەسەم دىلنى ئوۋلايدۇ،
داۋام قىلار تېنىمسىز ئالداش بىلەن ئالدىنىش.
بەخت تۈنەپ قالىدۇ بۆشۈكىدە بوۋاقنىڭ،
نېسىپ بولماس ھېچكىمگە ئۆزۈل-كېسىل پاكلىنىش.
ئېمىزگىنىڭ رولىنى تارتىۋالار كۈي-ئاھاڭ،
بىلگەنمىكىن ئاھ بۇنى ھەسرەتلىك ياش تۆككەنلەر؟
ئىشرەتنى ئۇزۇنغا سوزماقنىلا خالايدۇ،
قىلغا ئوخشاش تولغىنىپ پەي ياستۇقتا چۆككەنلەر.
شاراب ئىچمەك ئىستىكىم ساقى مېنىڭ مۇشۇ پەيت،
خۇرسىنىشلار ئوخشايدۇ كاسىدىكى شارابقا.!
پىغان ئىچرە يۈرىكىم ساقتىدۇ سۆزۈك ياش،
سۈرىتىنى كۆرىمەن ئوتقا چۈشكەن كاۋابتا...
**

بۆگۈنلەرنىڭ يادىدىن كۆتۈرۈلگەن ناخشىلار،

بۈيۈكلۈكنى تاپىدۇ يىتمىلەرنىڭ كۆزىدە.
ناۋاسنى يوقاتسا ئۈنسىز قىلغان ئىلتىجا،
مەناسىنى قۇچاقلار شائىرلارنىڭ سۆزىدە.
باغلايدۇ چىك دىللارنى ھاياتقا ئاھ، بىر ئۈمىد،
پەردە قىلغان بۇلۇتنى گويا كۆكتە ئاي مىسال.
سىماب بولغان ۋۇجۇتلار تىكلەر يوقلۇق ھەيكىلى،
كۆپۈكلەرگە تويۇنار نەتىجىدە قۇت، ۋىسال.
خىياللارنىڭ دولقۇنى ئورار ئۇنى كېپەنگە،
شۇڭا دەردلىك قۇشلارمۇ ھازا ئاچار ئورماندا.
يوق نەرسىنى ئىزدەشنى قىلىپ ئاچچىق مەسخىرە،
جىمىرلايدۇ يۇلتۇزلار ئېغىر قارا تۇماندا.
ئۆز - ئۆزىنى ئۆلتۈرۈش ئاسان ئەمەس دۇنيادا،
شەپەق تۇغار زىناقلار تاپقىنىدا پاسىبان.
كۆرۈنگەندە باقىينىڭ بوسۇغىسى قاراقتا،
ھېچكىم ئېيتىپ بېرەلمەس كىم كىملەرگە مېھرىبان.
ئارمانلاردىن ھەمىشە نەرقى ئاشار ھاياتنىڭ،
ئۇزۇن بولماس كېچىلەر ئاتار تېزدىن تاڭ-ناھار.
يوپۇرماقلار لەيلىگەن كۈز، قەھرىتان چۈش ئىرۇر،
ئاچقاندا كۆز باغلارنى باغاشلايدۇ نەۋباھار.
ساقى ماڭا شاراب بەر، شاراب جاننىڭ ئارامى،
كۆڭلۈم تەسكىن تاپقۇسى قېنىپ-قېنىپ ئوتلىسام.!
دىلغا چۈشسە قورقۇنچ قىلار ئىدىم جان تەسلىم،
ئۈمىدنىلا ئۆزۈمگە ھەقىقي يار تۇتمىسام...
**

قەلبلەرنىڭ ئىشكى ئېچىلدۇ تىلسىمدەك، "
تۆككىنىدە زىلتارلار كۈيلىرىنى سېھرلىك.
تىرىكلىكنىڭ تەشۋىشى كېتەر قاڭقىپ يىراققا،
نۇر بالقىغان چىرايلار تۇيۇلىدۇ مېھرلىك.
پارتلىغاندا دىللاردىن ئەقىل تۇغقان سۇئاللار،
ئىرىق، جىنىس تۇيغۇسى يول ئالىدۇ لەھەتكە.
جان ياشىرار ئەگىزدە ياشارغاندەك مايسىلار،
كۆي ئايلىنار ئىمانغا، ئۇدارلىرى ئەھەتكە.
ئېرىپ تۆگەر پاكىزە قېرىپ كەتكەن سۆكۈتلەر،
قاراقلاردا يانار ھەم تەگدىشى يوق سۆيگۈ، قۇت.
پەردىسىدىن ئايرىلار ساختىلىقلار مادارسىز،
ئۆز ئەسلىگە ئېرىشەر تاغ ۋە دەريا، گىياھ-ئوت.
مۆجىزىلىك بارماقلار، مۇڭ تۆككۈچى گۈل لەۋلەر،
نۇسرەت تېپىپ ئايلىنار مەركىزىگە ئالەمنىڭ.
گويا يوقتەك دۇنيادا ئۇرۇش، ئاتوم بومبىسى،
ئىزگۈلۈكتە يۇيۇنار غالجىرلىقى ئادەمنىڭ.
قىيامىغا يەتكەندە زوقلىنىشلار دولقۇنى،
ئوخشاپ قالار قېرى، ياش بىر يىپتىكى مارجانغا.
يۈرۈۋېرىش بىناماز سانالمايدۇ ھەم گۇناھ،

ئاسايىشلىق ھۆكۈمران بولغىنىدەك جاھانغا.
ساقى ماڭا شاراب بەر، كەلدى ئەيسا يېنىمغا،
سورۇنىمىز قىزىماس مەي، ناخشا-ساز، غەزەلسىز.
گېزى كەلسە كىرسىتقا ، ياق روھىمغا مىقلىناي،
دىدار نېسىپ بولمايدۇ ئاشىقلارغا بەدەلسىز...
**

ھالقىسىنى تارتقۇشلاپ ئەجەل دائىم كۆڭۈلنىڭ،
مەيدانىدا ياسايدۇ سايىسىدىن ئىگىز دار.
يېرىم شېھىت ئارمانلار سۆرەپ ھالسىز جىسمىنى،
ئېسىپ قويار تۆنلەردە چۈش بوينىغا تىلتۇمار.
خازانلارنى ئۇچۇرغان شامالللاردا خۇلقى بار،
تەشۋىشلىرى كەڭلىكتە تاغ ياسىغان قۇم سىياق.-
قارا تۇپراق جانلارنى يۇتۇۋېتىپ لەھەڭدەك،
ياندۇرامدۇ كېچىدە سۆڭەكلەردىن شام-چىراغ؟!
چۈشكەندە پۇت-قولنى ئارغامچىسى تۇيۇقسىز،
قۇتۇۇلش تەس ئۇنىڭدىن قىلىپ شاشلىق-ئۆكتەملىك.
كۆلكىلەرنى يالغان دەپ ئېيتماق قيىن بولسىمۇ،
توزۇپ كېتەر مازغاپتەك شاد مىنۇتلار بىردەملىك.
قۇچىقىغا چىللايدۇ گۈلخان يېقىپ قەبرىستان،
ئەمما لېكىن ھەركىمنىڭ بارار يولى ئوخشىماس.!
ۋاقىت -پويىتىز، ئادەملەر ۋاگون ئاڭا چېتىلغان،
ئىختىيارى تىزگىنسىز بىر ئىزىدا توختىماس.
ساقى ماڭا شاراب بەر، شاراب يەيدۇ غەشلىكنى،
تەنھاغىنە ئولتۇرۇپ ئىچەي مەستلىك يار بولسۇن.
ھەپسە كەبى قەلبىمدە ئۆزگە بوشلۇق قالمىدى،
ھايات-مامات غەملىرى بىردەمگىنە ئۇنتۇلسۇن...
......

تومۇرلارغا ياماشقان شاراب قانغا ئوخشايدۇ،
ئاۋۇندۇرار كۆڭۈلنى تۇنجى سۆيگەن جانانىدەك.
قانات پۇتۇپ ھېسلارغا ئۇچۇرىدۇ ئەرشكە،
دىلدىن ئازاب تارقايدۇ سەھەردىكى مانادەك.
يۈرەكلەردىن يۈرەككە يول ئاچىدۇ تەخىرسىز،
شاھ، گادايىنىڭ پەرقى يوق بارى بولار مۆھتەرەم.
كېچىلەرنىڭ سۈلكىتى ئاشار ساندىن تاشقىرى،
قىيىشماسلىق ئاسىدۇ نىگاھلارغا تۇغ-ئەلەم.
كىيىكلەرنىڭ كۆزىنى ئەسلىتىدۇ كاسىلار،
ئۆز ئەكسىنى كۆرىدۇ قارىغانلار ھايالسىز.
ماھىيەتلەر نامايىش قىلسا مەسلىك ئىچىدە،
يوسۇن، كىشەن ئۇنتۇلار بارچە قىلمىش سۇئالسىز.
سېخىيلىقى ھاتەمنىڭ لاپتۇر كومزەك ئالدىدا،
لېۋىدە بار غەزىنە، لېۋىدە بار ھەرنېمە.
تىمسالىدۇر دېڭىزنىڭ داۋالغۇشتا تامچىسى،
لېكىن بارار ئۇپۇقتا سالسا ھەركىم گەر كېمە.

ساقى ماڭا شاراب بەر، قايغۇرۇشۇڭ ئارتۇقچە،
ملك رەت ئۇپۇپ قولۇڭنى ھۆرمىتىمنى بىلدۈرەي.
تۈنجى قېتىم شارابنى كىم ياسىغان ئېيتىپ بەر،
ھايات بىلەن قۇياشنى تاج قىپ ئاڭا كىيدۈرەي.
......
تاڭدا كەزسە شوخ سابا ئىپار تۆكۈپ ھەريانغا،
بېغىم ئىچرە مەجنۇنتال تولغۇنىدۇ ئەۋرىشىم.) ~
ئەجەب ئېسىل بىر مۇقام توۋلىغاندە دەمدىرىم،
كىرپىكىمنى نەملەيدۇ ئىسسىققىنە كۆز يېشىم.
پەلەكسىرى قول سوزغان خۇددى كۆكۈش تۇتۇندەك،
شېئىرلىرىم سۇئالدۇر كۆزلىرىمگە ئېسىلغان.
خىلۋەتلەردە يۈرسەممۇ دەشنام يەيمەن ئەجەلدىن،
بەندىلىكىنىڭ تامغىسى پىشانەمگە بېسىلغان.
بەخت چۈشەپ ياتقاندا بېكىتىدە بارلىقىنىڭ،
تەقدىم ئەتتى ۋەسلىنى ماڭا ھەسرەت-پىغانلار.
ھايات، ئەجەل، مۇھەببەت تاشلاپ تۇرسا ملك قارماق،
نىچۈن بىردەم تىنجىماس قەلبىمدىكى ئارمانلار؟
شاراب، ناخشا ئۆلپەتتۇر دائىم سوغۇق كۆلبەمدە،
قارا تۈنلەر باغرىدا يالتىرىغان چېقىنمەن.
خالىغانلار ئاھ، مېنى تاپالايدۇ ئۆزىدىن،
يىراقلارغا بەك يىراق، يېقىنلارغا يېقىنمەن.
يۇتۇپ كەتسەم بىرمەھەل ئارتۇقچىدۇر قايغۇرۇش،
بېغىشلايدۇ قۇت-لەززەت تەنھالىقمۇ بەردەملىك.
كۆمۈلسەممۇ تۇپراققا، كۆمۈلسەممۇ قارغىشقا،
ملك رازىمەن دەقىقە نېسىپ بولسا ئادەملىك.
ساقى ماڭا شاراب بەر، ھايات ئاتلىق پەرىزات،
كاسىدىكى شارابتەك دائىم كۆلۈپ تۇرارمۇ؟
ۋاقىت دېگەن قاراقچى تارتىپ ئالۇر ھەممىنى، !
بىر ئازابتىن باشقىسى ئۆمۈرلۈكۈم بولارمۇ؟!
1993-1994-يىلى تۇرپان

ئالقاندىكى يول

ۋارىسجان قاسىم

(1)
قېنىمدا ھۇۋۇلىغان تۈننىڭ خىتابى مەي خۇمار ئەتتى،
سېرىق ئالۋۇندا چايقالغان پىراق قاننى تۇمار ئەتتى.
يىپىلغان شوللار چاچراپ تىكلىنەر ئۇچقۇن ئارا ھەيۋەت،
قىيامەت ياشىدىن مارجان ياساپ جان ئىنتىزار ئەتتى.

سۆكۈتنى بۇندا مىلك ئەجدەر ئىچىرقاپ خام تالاش قىلسا،
پەلەك تاشقىنلىرىدىن گۇمراھ كۆزىدە شەرمسار ئەتتى.

تىنىق سۈبھى گۈلابى ناز ئوتىدا قاينىسا ناخۇش،
گۈگۈمنىڭ مەيلىنى ئوۋلاش ئۈچۈن بىدارى تار ئەتتى.

سۇنۇق كوزا جاراڭلاپ يالتىراق تىترەكنى چالغىنىسا،
كىشەندىن بالقىغان ئۇچقۇن خىرىدارىن دىدار ئەتتى.

ئەقلىنىڭ تەشۋىشى گۈلدۈرلىسە ئوكيان گويا تامچە،
قىرانلار شەۋكىتىگە بىل سېنى كىم تاجدار ئەتتى.
كۆرۈڭ جەننەت مۇقامى پەردىلەردىن نائۇمىد بولمىش،
يوقالغان زەر سىماب ئاپتاپلىرىڭنى ساڭا دار ئەتتى.!
(2)
چايقىلار يۇلتۇز كۆزىدە ئىگىرىغان ئاسمان بۇ دەم،
يىلتىزىغا شوللاردىن سىر بىرەر بوستان بۇ دەم.

كوھىقاپ زەنجىرلىرىدە بىگۇناھ جان ئۆركىشى،
كۆركى يىگانە دېڭىزنىڭ ئىشقى سەرگەردان بۇ دەم.
بىر شامال كەلسۇن يىراقتىن تەڭگە ياپراق بەختىگە،
بىھايا ئىتلار قاراقىدا خۇنۇك جەۋلان بۇدەم.
قوغلىنىپ ئازغۇن گۈگۈم سۇمرۇغ گىياھىنى يۇتار،
تىپتىنىق يالقۇن تىلى ئىچرە مۆكەر ئارمان بۇدەم.
سەھرىگەر پاسىق قەدەھ قارىنىدا مەينىڭ تەشۋىشى،
چاپچىغان قەيسەر خۇمارىمغا ئۆلۈك قال قان بۇ دەم.
ئاقتى ھىجران كوچىسىدا شەۋكىتى شانلىق ئەلەم،

لالىگۇن بوشلۇق كۆيۈپ قايىنار تۇمەن جەريان بۇ دەم.

ئىشتىياقىمنىڭ قۇياش ئۆگدەر بۇلاقى قايىدىدۇر،)
چەرىخ ئۇرارىمنىڭ ناۋاكەش تارىدۇر جانان بۇ دەم.

(3)

چاقنىشىم زەرگۇن بۇلۇتقا مەھلىيا مەپتۇن ئەمەس،
يانمىغان چۆللەر قېنىدا بىناۋا، مەجنۇن ئەمەس.
كەلسە ئاتەش تەلقىنى ئوينىاق پەلەك زارى ئارا،
تاپسا ئالەم مىڭ پاناھ، ، مۇدھىش ساما كەلكۈن ئەمەس.

قاغجىراق روھ جىلۋىسى مەينىڭ گۈلدە كۆكلىسە،
تىپتىنىق دولقۇن تىلىدىن يامرىغان شاۋقۇن ئەمەس.
ئاھ ، ئوقى بىرلە ئىتىلسا لالەرەڭ ھارغىن سەھەر،
تالە- تالە چاچلىرىمدىن سىرغىغان ئۇپقۇن ئەمەس.
ئاقتى ئۆركەش پۈرمىسىدە ناتىۋان تۈن كەچمىشى،
خۇرسىناق ياپراقتا قاتقان شولىلار گۈلگۈن ئەمەس.

نەگە تاشلار ئاي ئۆزنى، جاندا ھۇۋلار تىلسىمى،
قىرغىقى كۆيدى پايانسىز، جەزبىدار ، تۇتقۇن ئەمەس.
ئەي كۆڭۈل بىل نۇر تولا يوللار خىرامانىدۇر ھامان،
ھالقا-ھالقا ياشلىرىم پەيكانى جان، يالقۇن ئەمەس.

(4)

قۇياشنىڭ ھالقىسىدىن سىيرىلىپ تۈنلەرگە چۆككەن كىم؟
ئاياغلار ئاستىدا قالغان يوچۇن ئاتەشكە مۆككەن كىم؟
جۇنۇن شەيتان تومۇرى ئىچرە نەينىڭ سىھرىنى پۈۋلەپ،
سەمەندەر ناخشىسىدىن چالغىتىپ ئاھنى تۆككەن كىم؟
قويۇق زەڭگەر تۇمان جان بوشلۇقىدا ئوينىسا مەستان،
ئېچىلماس سىرنى سەر چەشمە ناۋا پەيزىگە پۈككەن كىم؟

ئۈنۈپ چىقسا چاراسلاپ قەترە ياشىمدىن تۈمەن يۇلتۇز،
گويا قاغا قاناتىدەك ۋۇجۇدىن قايتا سۆككەن كىم
تىنىق مەينىڭ جۇلاسى ھەر زامان توپاننى دەۋرەتسە،
سۈكۈت قىرغاقىدا ئەللەي مۇقامىغا كۆنۈككەن كىم؟

تىنىمگە سەپەر

ئوسمانجان مۇھەممەت پاسئان

(داستان)

مۇقەددىمە

تەنىنىڭ ئۇزۇنلۇقىغا
ئۇزۇنلۇقىنىڭ تەن قورۇلمىسىغا
ئوراپ قويغان يىپەك رەختنى
ئېلىۋېتىشنى ئويلايمەن
تەنىنىڭ ئىشتىها قاتلىمىغا كىرىش
نۇر نۇرسىزلىنىپتۇ
چىم ۋە ياڭاق گۈللىرى قانغا بويىلىپتۇ
قارشى تەرەپنى سۆزگە چاقىردۇق
تام مىدىرلىغاندا تۈگۈلۈۋالدۇق!
تام ئىچىمىزگە شۇڭغۇدى!
ئاۋاز ئارىلىقى يولدىن ئۆتتى
زەنجىر بىلەن قارىمۇتۇق گۆشىنىڭ رېئاكسىيىسى
ئاستا -ئاستا سۈكۈتكە كىردى
توسالغۇ پەيدا قىلغۇچى ئاتەش
سىم كۆيۈشكە باشلىغاندا
يومۇلاق دولقۇندا گۇڭراۋاتقان بىلىقدان!
بارچە چىلانىملارغا بولىمىز ھەيران
توپا بىزنى قورشىۋالدۇ
قومۇش قۇشمىزنى شۈلۈۋالدۇ
توققۇزىنچى ئۇرۇق
يەتتە رەڭدىن بۆسۈپ ئۆتكەندە
بەدىنىمىزگە قايتىپ كېلىمىز
قايتىپ كەلگەندەك تېنى يوق يىلان
نىلوپەردىكى تىغ ساراسىمى
كۆزۈڭدىكى قۇم مۇراسىمى
مازاردىن بۇلۇتقا ئۆرلىگەن يۇقۇملۇق ئاڭ
ساقالدىن كۆك رەڭلىك دارغا قارىغان پىنهان
ساڭگىلاپ تۇرغان سۇ قۇيغۇچى
ئۇزارغان ھەرپلەرنى ئارىلاشتۇرغۇچى
پايانسىز ئومرۇتقىلاردا ۋاقىت ياسىغۇچى
قورساق قاسراق تاشلىغاندا
كىندىك ھېكايە باشلىغاندا
تاغ قاپتىلىدىن چۈشكەن راھىب
قوڭغۇراق ئاۋازىدىن بولدى شىركەيىپ
سۆزلەرنىڭ ئازابىدىن چىقىۋاتقان قاتتىق سۈت
ئۇيغۇر ھەققىدىكى يېڭى قىزىلىملار
ئەرلىكنى تىكلەۋاتقان يېزا چىشىنى
سۈركىلىۋاتقان مېھراب ئىسسىقلىقى
بولدى...
دېڭىز تۈنگە قۇيۇلدى
يىغلىپ تۇر قار پومزىكىدەك,
ئوڭ مۆرىسى قىزارغان ۋە كېسىلگەن

خاتا بېسىلىپ قالغان بىر تال خىش سەۋەبىدىن
ياڭاق دەرىخى بىلەن ئاي ئوتتۇرسىدا
يۈز بېرىۋاتقان شەكىلسىز پوخۇرلۇقتا قارشى چىدامنى
توختىتالىدىڭمۇ ئەي دائىرە سىزغۇچى؟!
چىم ھامان كۆيىدۇ
ياڭاق ھامان سۇنى باغلايدۇ
نۇر نۇرسىزلىنىپتۇ
تام تۈگۈلگەندە مىدىرلاشنىڭ ھۇزۇرىغا ئۆتتۇق...
تەننىڭ ياغ قاتلىمىغا كىرىش
باسما قۇدۇق، ۋاي باسما قۇدۇق
ھاكىلار بىلەن ئايەت ئوقۇدۇق
كۈيلەۋاتقان ئەس كالىسى,
كۈنلەر قارا، تۈنلەر يوپيورۇق
ھاللىنىپتۇ يۇلتۇزلارنىڭ باشاقلىرى
تىكلىنىپتۇ چىڭقىي چۈشتىن پارچىلانغان
تۈغۈۋاتقان نىگىر ئايالنىڭ تېرمومېتىرى
بەش بۇرجەك ئالەمنىڭ ھىمايىسىدە
ئايۋانغا كىرىپ كەلگەن نارەسىدە)
ئۈزۈم سۈيىگە چىلانغان باشنى
ئاتتى تورمۇزلانغان ياغاچ قەلئەگە,
ئەر -ئاياللىق ئېنىرگىيىسى
قىيپاچ شامالنىڭ لىكسىكىلىق مەنىسى
يومۇلاق بولۇپ ئولتۇرۇپ
ئىپتىدائى ساقال ئېلىش ھەپتىلىكىدە
ئوتتۇرىغا تاشلىدۇق مەزمۇنىمىزنى
شۇنداقتىمۇ
تىرناق ئالغۇچىلارنىڭ باراۋەرلىكى
يىلىك تازىلىغۇچىلارنىڭ نىسپىي غايىسى
بارماق ئىزىنى ئالماشتۇرغۇچىلارنىڭ سىياسىي تەۋەلىكى
دىن ۋە خۇدا توغرىسىدىكى مەخپىي كېڭەش;
روھ بىلەن ماددىنىڭ قىسمەن ئۆتۈشۈش ھادىسىسى
كونا تاش قورالالارنىڭ مۇنازىرە كەيپىياتى)
تاپىنىمىزدىكى كۆپ چېكىت بىلەن بىردەكلىككە ئىگە ئەمەس
تاش كۆچىدۇ
چىرايىمىز زەھەرسىزلەنگەندە
ئۈچ خانىلىق تارقاق سان
خالىغانچە گۈرپىلىنىۋاتقان قانتاش غول لىنىيىسىدە
ئۈيقۇلۇق كېتىۋاتقان قىزىل ماشىندا:
شىكەر سىيىۋاتقان سەكسانپۇت
تالاق مۇناسىۋىتى ۋە ياڭاق يوپۇرمىقىنىڭ
تىلنى چىقىرىپ كۈچلۈك غىدىقلىشى بىلەن
سېمىز ئەرگە تامچىلاۋاتقان ئاسماندەك چوكان
ھاكىمىيەتكە قاراپ ئىككى ئېغىز گەپ قىلدى

ماي كۆچۈۋاتقاندا
بىز تىل سەنئىتىنى ئۆيلىماسلىققا تىرىشتۇق
ئەدەبىياتنىڭ قېلىن يەرلىرىنى رەت قىلدۇق
ئۇنىڭغىچە ئىش تۈگىدى
بۇرغىلاش ماشىنىسى سۇ ئىچىۋاتقاندا
ئۆرە تۇرغان يىلانلار
ئادەمنىڭ قېنىنىڭ ئەڭ تاتلىق بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى
ئولتۇرغان يىلانلارمۇ پۇسكىيىپ
قەيەردىن قان چىقارساق بولار دەپ چوڭقۇر كۆلۈشتى
ھەقىقەت، ئىشتان بېغىدىكى
شاپتۇل چېچىكى رەڭلىك بىرنەچچە تامچە داغنى ماختاۋاتقاندا
تاش كۆچۈشتىن توختىدى
قۇدۇق
ئېغىزىنى
ياپتۇق
كاككۇك گۈللىرى ئېچىلغان...
تەنىنىڭ ھەۋەس قاتلىمىغا كىرىش-
چۆپلەر ھال رەڭدە كۆزىنى ئاچقاندا
كۋادىراتلىرىڭدىكى مەمنۇنلۇق چېچەكلىرى
ئەگىز پېتى مۇمىيالانغاندا
قوغۇشۇن قۇيۇلۇۋاتقان سەبىي ئېغىز،
مىس ئۆز ئىستەكلىرىنى قويۇپ بەرگەن چۆگۈن
زەرەت ھالىتىگە كىرگەن بالۇن!
تۆك يارىسىغا قارىغان قەبرە خادىلىرى
بىر تامچە ھېيلە ئارقىلىق
ساڭا باستۇرۇلغان مۇقام سۈيقەستى...
ئاستىڭدىن يولنى كۆتۈرۈپ قوپقاندا
چۈشەكىدۇق ئۇشتۇمتۇت
تورۇستىكى ئالتۇن كەش
پىرىسلانغان تور ھاسلاتى
تىرناقلىرى كۆپۈپ چىققان ئۆمۈچۈك
قىز بالىنىڭ بارلىق بىساتى
سەرەڭگىلەر سۆز ئارىسىدا
قەغەز ئاقلىق ئازابىدا
كۆمۈرچەكلەر يېتىلىپ بوپتۇ
ئىچ كۆڭلەكلەر يىرتىلىپ بوپتۇ
سۆيۈش ئارقىلىق پەيدا قىلغان قارا داغنى
مۇشتۇملىرى تۈگۈلگەن ياغاچ
ئىسسىق ئۆتۈۋاتقان تىلسىمات بۆلەكلىرىگە
رەسسامنىڭ پۈركىگۈچلىرى بىلەن تارقىتىۋەتكەندە
بىز قورقۇمسىراپ تۇخۇمدىن بېشىمىزنى كۆتۈرىمىز-
شۋاق باسقان شەكىلسىز تۇخۇمدىن
قانات قاندىن ئۆرلەپتۇ

ئۈچىنچى كەپتەر يوقلۇققا كەپتۇ
سوزۇلۇپ ياتقان تەر تامچىلىرى
ئۆمۈلەش ئارقىلىق بىھۇشلۇقنى ئىپادىلەپتۇ
ياپىيېشىل ئورمانلار قۇملۇقنى كۆزلىگەندە
قۇملار قىلىن تېرىسى ئىچىدە جۈپلىشىۋاتقاندا
ئۈستىمىزدە تۇمان پەيدا بوپتۇ
ئۇنىڭ سۈزۈك شۆلگەيلىرى:
ئەنئەنىنى قورۇپ تۇرغان قىل ئارغامچىلىرى
تارىخنى سىيلاۋاتقان يىرىك ئالقانلىرى
مەڭگۈلۈك ھەرىكەتنى ئىسپاتلاۋاتقان پىيادە ئەسكەرلىرى
ئوتنى ئېغىزىغا ئالغان پىرخونلىرى
شەيتان ۋە ئاياللارغا تىغ سانچىۋاتقان دۇمباق قۇشلىرى'
ئۇزۇن چاچلىرىغا سۇ يۈگۈرۈۋاتقان ساداسىز بۆرىلىرى'
ئىچىمىزدىكى بىر تاشقا مۇنداق دەپتۇ:
-مۇزغا قايتىڭلار
ئوت سىلەرنى ئۆرتىمىسۇن...
تاشمۇ جاۋابەن مۇنداق دەپتۇ:
-سىلەر بىزنىڭ ھورىمىز
ۋاقىت ئۆلگەن جايدا بىز بىلەن ئۇچرىششقا قوشۇلۇڭلار...

تەنىنىڭ ئىدراك قاتلىمىغا كىرىش

ئاينىڭ كەينىدىكى مىڭ يىل
كۇنۇپكا تاختىسىدىن ئاجراپ چۈشكەن كۆز
ئورگانىك ماددىلار بىلەن تولغان ئالاقە
يۆتكىلىۋاتقان نۇر ئېپى
تولغان
چوڭ بولغان.
ئېنېرگىيىسى ھەسسىلەپ ئاشقان
ئېلاستىكىلىقى كۈچلۈك ئاياللاردىكى كۆزنىتىش سۇپىسى
ياكى زەرەتلەنگەن ئاۋاز ياپراقچىسى.
پىكىرىمىزنىڭ دەللى
كارىز ۋە ئاناتومىيىلىك سېخىما
بىر دەرەخ بۈگۈن ئاخشام يولغا چىقىدۇ
ئۇ ئايدىڭدا ئوران قويۇلدۇرىدۇ
يېرىم كېچىلەردە يادرۇ ئوق بېشىنى مايلايدۇ
يامغۇر قاتقاندا بارچە گۈزەللىككە يېتىشىپ بولالمايمىز:
شۇڭا ئۇ مېڭىپ تۇرۇپ كېيىم ئالماشتۇرىدۇ
كۈن تۇتۇلۇۋاتقاندا
كىمگە تۇتۇلۇۋاتقانلىقنى ئېيتىپ بەرگىلى بولمىغاندا'
تېزىغچە لاي كەچكەن قىزىل تۇمشۇقلۇق باكتېرىيە
قولۇڭدىكى ئىككى قۇتۇبتىن/
بىرنېمە ئۆسمەيدىغان ئىبارىلىك تاغقا سوقۇلغاندا

كۆپۈنكى ئەينەكتىن چىققان ئەر
قاندىن قوۋزغا ياسايدۇ
ئۇچار قۇشلار سېنى چوقۇلدى
يىرتقۇچ هايۋانلار ساڭا چىشىنىڭ ئىقىنى كۆرسەتتى)
زامانىۋىي ئۇقۇم ئىچىدە
كۆلنىڭ ئوغۇزنى ئىزدەۋاتقانلىقىنى كۆردۇق
دەرەخ كاۋىكىنىڭ جىم تۇرالمايدىغانلىقىنى بىلدۇق
ئاتلارنىڭ قورسىقى يوغىناۋاتانلىقىنى هېس قىلدۇق
نىسپىيلىك نەزەرىيىسى خەتلىككە ئوخشايتتى
تىك تۆت بۇلۇڭ شەكلىدە چالما تىزىۋاتقانلار ئاقىرىۋاتاتتى
تىلنىڭ تەۋرىنىشچانلىقى بارمۇ
قۇلاقنىڭ روهى قايتىپ كەلدىمۇ(
ئىككى پۇت يەنە كېسىشەمدۇ
هېچنەرسىنى بىلمەسلىك كېرەك...
قۇياشنىڭ كەيىندىكى مىڭ يىل
پارچە -پارچە ئەس يولۋاسلىرى'
تېنىمىز ئالدىمىزدا قاراپ تۇرماقتا
تېخى بۇرۇتىمۇ خەت تارتمىغان بىر سوزۇق تاۋۇشنىڭ
كۆچمە مەنىلىرى ئاۋۇماقتا
ئۇ ئەمدى ماگمىلارنى ئىزدەيدۇ
ئۇ ئەمدى دېرىزە ئالدىدىكى مۇنارغا يامىشىدۇ
بەلكى ئۇ...
بوغۇملارنىڭ هەممىسىنى چىقىرىۋېتىپ
يۈزى ئورالغان ئېھرامدىن بىرنەچچىنى ياسىشى مۇمكىن.

تەنىنىڭ رىۋايەت قاتلىمىغا كىرىش,
بىر هۆجەيرە پادىشاھلىقى
ئوت تۇتىششتىن ئاۋال
ئۈجمە دەرىخىنى يۇمشىتاتتىكەن...
چاقماق چاقاقاندا
ئاتلىق بايرىقىنى ئىگىز پۇلاڭلاتقان ئورمانلار
زېمىن ئۈستىدىن ئىسيان كۆتۈرۈپتۇ
زېمىن ئاقاقاندا
خەتنىسى ئۆرۈلگەن پارچە ئاسمانلار
پەرشتىلەر قونغان گۈللۈك بۇلۇتنىڭ نومۇسىغا تېگىپتۇ.
بۇلۇت ئۆلۈمگە هۆكۈم قىلىنغاندا
پەيلاسوپلار ئوربىتاسى هەرىكەتكە كەپتۇ
نە بىر قارشىلىق
نە بىر ياراتقۇچى
نە بىر قىزىل رەقەم)
روهلارنىڭ ئۇچرىششى كۈنىنى بېكىتكەن ئاقساقال
تەر قايناپ كۆكسىمىزگە چىققاندا
بېگىز بارمىقىنى تاغ دەپ ئويلاپتۇ

ئۇ چاغلاردا ۋاقىت ھازىرقى ئىنتقا ئوخشايدىكەن
قاۋاش تەرتىپى ئارقىلىق بوشلۇقنى تولدۇرىدىكەن
ئۇ چاغلاردا بوشلۇقنى بىزدىن توسۇپ تۇرىدىغان
ھېچقانداق ماددىي كاپالەت بولمىغاچقا
فانتازىيە دەۋرى باشلانغان ئىكەن,
ئازاب دەرۋازىلىرى غىچىرلاپ ئېچىلغاندا
مەلىكە بولۇش خىيالىدا
بوشلۇقتىن تۆشۈك ئېچىپ ئويناۋاتقان تۈنجى قىز
رىۋايەت مۇساپىسىنى تاماملىغان ئىكەن
يەتتە كۈن!
تەر ئەرۋاھىدىن يېتىلاندۇق
زەنجىرگە قاراپ بوي تارتتۇق
پوستىمىزنىڭ يېرىقلىرىدىن ئاراللار پەيدا بولدى
ئۇلار تېخىچە مۇئەللەقتە ئىدى;
ئالەم
يەككە مالىكولا
ئۇچقۇچى)
ياق!!! |
ئۇنداق ئۇقۇملار مەۋجۇت ئەمەس ئىدى
يەتتە كۈن
يەتتە قوۋرغىغا جان پۈۋلەندى
نۇرنى كۆمۈپ تاشلىدۇق
يەر يۈزىدىكى ئاتالمىش ئوكيانلار مونۇپۇللۇقى
مارجان تاشلارنىڭ زىنا قەبرىستانلىقى.
بىلىقلارنى ئوراپ تۇرغۇچى ۋەھىي ئىراسى
سۈت ئەمگۈچىلەرنىڭ ئولتۇماتۇمى
يەتتە نۇرنىڭ شاكال ۋاقتى
بۆرىلەر
...نىڭ يارىلىش باسقۇچى-
زۇلمەتلىك مۆرىمىزنىڭ ئاھى
ئۇلار شاكالدىن قوپقان
ئۇلار كۆك نۇردا ماڭغان
بىز كۆيۈپ ئوغۇزغا ئايلىنىپ بولغۇچە
يەرنى تۈزلەپ بولغان
ھوۋ...
يەتتە كۈننىڭ يەتتە پەرزەنتى
بىر ھۆججەيرە پادىشاھلىقى!

تەننىڭ گۇناھ قاتلىمىغا كىرىش
مەدەنىي ئەللەردە
ئاي سەرسانلىقى"
تېزلىككە كىرەك بولغان قاتلىلىق سەرگۈزەشتىسى
ماشىنىدىن چۈشتۇق ئۇچىمىز'

يول بوشاتتى مەيدە تۆكمىز
قايىنتىلغان يالغان چىش
ئەنە كەلدى ھۆكۈمتىمىز
سىملار -ئەس
تۆمۈر -تاكتىكا
ئەينەك -تۇمشۇق
بۇ قاتلامغا ئىزاھ بەرمەك تەس
خورما يەۋاتقان زېرىكىش بوۋايلىرى"
ئەرەب ئەمەس!
قاسساپمۇ ئەمەس!
گۇناھ چۇجىلىرى تۇخۇمدىن چىقتى
بىر نەرسە يەنە بىر نەرسىنى ئىككىگە ئايرىۋەتتى!
بىرى جەننەت
بىرى دوزاخ
بىرى...
مىليون يىلدىن بۇيان چۇجە بېقىۋاتقان مېنىڭ تېنىم
ئۇ ئەتراپىنى سىم توساقلار بىلەن توسۇۋالغان
ھەر ئىككى نۇر ئارىسىغا بىردىن چارلاش چىرىغى ئورنىتىلغان
كۆرۈنمەس قىرغۇچى تەخسىلىرى
تۆت پەسىلگە ئوخشايدىغان زەمبىرەكلىرى
نېرۋىلىرى رودىمونتلاشقان ئادەم بومبىلىرى
ئاكوپلاردا ئىشلەۋاتقان قورال توشۇغۇچىلىرى;
قوش ئۇنۇملۇك رادارلىرى...
يەنە
ئىسمىنى ئاتىغىلىمۇ بولمايدىغان بارلىق بىساتلىرى
تەسەۋۋۇرىنى قىزغىن سۆيىدۇ)
يىلتىزلىرى ياپلاقا ئوخشايدۇ
ھەر بىر قونالغۇسىدا:
ھەر بىر يوپۇرمىقىدا
ھەر بىر بوغۇمىدا)
ماددا بار، مۇزىكا بار، پارچىلىنىش بار
يارىلىش بار، قوشۇۋېلىش بار، ئالماشتۇرۇش بار
ئەتلەس ئەتلىك باللىرىدا
قىياتاش بار، ئاغۋات بار
قىياتاشتىكى گۆش پارچىلىرىدا
پارس ئوردىلىرىدىن تۇرك قىزلىرىغىچە
مىك بىر كېچىدىن مىتالسىز ئىچكى قۇرۇقلۇققىچە
ياۋا ئاتلار كىلەر تاپ بېسىپ
خۇددى خوتەن بىلەن ئاتۇش ئارىسىدىكى يېرىلغان تاش
ياكى قەشقەر بىلەن قومۇلنىڭ ياغاچ بالىياتقۇسى
قورساق بوشلۇقىدا ئېقىۋاتقان ئېلى دەرياسى
دۆڭكۆۋرۈكتە قېتىپ قالغان تۇرپانلىق جۇۋان
چۆلنى كۆتۈرۈپ قوپقان كروران

شەھەرلىك كانىاي گۈلى
تەنلەر ئۇچۇن كېلشۋاتقاندەك...
قولىمىزدا لاي قونچاق
گۇناھ ئوخشىغان

تەنىنىك نەزەرىيە قاتلىمغا كىرىش

ۋاقىت يېشىل
رەڭلەر نەم
كارىدوردىن كىرگەن گۈل
غۇژمەك -غۇژمەك ئون توققۇز ئادەم
بىز ئېچىلىدۇ دەپ ئويلىدۇق
تىكەنلىرى غايىپ بولىدۇ دەپ قىياس قىلدۇق
قىياتاش مەملىكەتلىرى بويلىرىنى سۇغا سالغاندا
تىروپىك بەلباغ ئورمانلىقلىرىدىن
ئىسسىق بەلباغ بەللىرىدىن
تېخى بالاغەتكە يەتمىگەن ئاۋازلار كېلىپ
ئىشتىنىمىزدىكى جان ھەلقۇمغا
ئازاد بولۇش ھەققىدىكى پەلسەپىلىرىنى تاشلىغاندا
مۆرىلىرىمىز تېگىشىپ قالدى'
سۇ سۈنى ئاستىغا باستى
خىجىللىقىمىزدىن گەپ قىلالمىدۇق
قايتا بىر قېتىملىق يارىلىشنى كۆرۈپ قالدۇق'
بەزى بۇلاقلارنىڭ كۆزى ئېتىلىپ قالدى
بەزى ئارغامچىلار سۇسقىنە كۆلۈمسىرەپ قويدى
بار بىلەن يوقنىڭ ئارىلىقىدا,
نېپىز ھەم چەكسىز قارا قەغەزگە
ئىبادەت ۋاقتىنى خاتىرىلىدۇق
دۆڭدىن يامىشىپ چۈشكەن شاھزادە
ئەۋرىتىنى پۇل بىلەن ياپقۇچى ئاچماق ئايال.
چېچىنى شەرققە قارىتىپ پۇلاڭلاتتى
ئەلقىسسە:
قىسقىلىرى ئۈزۈلۈپ چۈشسە
ئۇزۇنلىرى گىرە سالاتتى...
ۋاقىت قارا
رەڭلەر ئاق'
چۈشۈن قانىتىدا بەش يىل
ئۇزۇتۇش مۇراسىمىدا كۆكسۈڭنى پۇۋلەپ
سىياسەتتىن تاشقىرى بۆكتۈرمىلەرنى قول بىلەن ياپساق
ئېيىق تاپىنىدا ياغلانغان ئەر
تومۇز كۈنلىرىدىكى سىمۇۋللۇق بەلگىلەر
نېفىت باھاسىنى توغرا كېسىپ ئۆتكۈچى پادىچى تاز
چېكقىي چۈشتىكى ئېشەكنىڭ مەمنۇنلۇقى

بىر پارچە رەختتىكى ئېكسپىدىتسىيە ئەترىتى
تەكلىماكان خىتابنامىسى
ياق!
بۇ تېخى خىتابنامە ئەمەس
دۆلەت ھالقىغۇچى قۇملۇق تۇلكىسى
بارماق ئىزىدىن تارقىتىلغان مۇداپىيە بېسىمى
رادارنىڭ دوستلىشىش ئىستىكى.
زەمبۇرۇخلارنىڭ ياللۇغلىنىش مەۋسۇمى
بېئوخېمىيىلىك چۆچۈش بايرىمى
ياكى بىر پارچە قوي گۆشى
پەرشتىلەر كېلىش ئالدىدىكى!
تام ۋە ئەينەكنىڭ ئۇ تەرىپىدە
ئالتۇن تىكەنلىك كىرپە,
ۋاقتىنىڭ تېرە خالتىدىكى تۆشىكىدە,
ئۈچىنچى ۋە ئاخىرقى قېتىم
كۆيۈپ بولالمىغان تەجرىبە سايمانلىرىغا
رەڭلەرنىڭ نەم ھالىتىنى ئىسپاتلاپ بېرىشى كېرەك
گويا تۇغۇت ۋە تۇتقۇن قىلىش جەريانلىرىدەك!
خاتىمە

ئالدىمىزدىكى تەن جاۋاھىراتلىرىدا
بىز ئۆزىمىزنى كۆرمىدۇق
پەقەت بىر تاش كولىغۇچى ۋە
بىر پارچە تاش تەرىپىدىن كولانغۇچىلا
رايىشلىق بىلەن تېرىمىزدىن چىقىپ كەتتى
بىز ئەمدى يەتتە قاتلامدىن ھالقىپ ئۆتۈپ
تەنىنىڭ ئەبەدىيلىك قاتلىمىغا ماڭىمىز
ئاھ... تىمتاس ئەبەدىيلىك...-
بىز سېنى ئەسلا تەسۋىرلىيەلمەيمىز
ئەسلا تەسۋىرلىيەلمەيمىز!

بىر ئائىلىنىڭ تەزكىرىسى
(جاسارەت تاش)
تارىخنىڭ ئاجايىپ زور بۇشۇكىدە،
تەۋرىنىپ چۈش كۆرىدۇ قەدىمىي كۈي.
تەڭرىگە باش ئۇرىدۇ رىزقى تىلەپ،
چىرايى سۇلغۇن ياۋاش بىر خۇداگۈي.
قۇلىدا كىرلەشكەن بىر كونا قۇرئان،.
يېنىدا سىرسىز پۇچۇق ساپال قاچا.!

قارايدۇ دادىسىغا بالا مەيۈس،
ئۇ شۇنچە چىچەن،ئوماق لىكىن گاچا....

ئالەمدىن ۋىدالاشتى بوۋاي ئاخىر
خۇداغا ئىبادەت قىلىپ ئۇزۇن زامان.
قېرىنتى تەقدىر چېچەن شۇ بالىنى
ئۇنىڭغا بىرەر قېتىم بەرمەي زۇۋان.

ئانامغا مەرسىيە

ئالاھىدىن ئابدۇرېشىت

ئانا ،تەقدىر قېسمىتى -چاقچاقلارغا يىغلايمۇ ؟
سىنى مەندىن ئايرىغان تۇپراقلارغا يىغلايمۇ ؟!
يىغلاپ تۇرۇپ تۇغۇلدۇم پەر يادىڭغا چىدالماي ،
ماڭا يىگەن شۇ ئاچچىق تولغاقلارغا يىغلايمۇ ؟
جاراڭلايدۇ ئاۋازىڭ ساداسىدا روھىمنىڭ ،
«ئەللەي بالام »دەپ قاتقان قوشاقلارغا يىغلايمۇ ؟
چېچىكى بار گۇلۇڭنىڭ سېغىنچامدا ئېچىلغان ،
باھارىڭدا تۇزىغان ياپراقلارغا يىغلايمۇ ؟
قۇرۇپ قالدىم قەلبىمنىڭ چۆللىرىدە يىگانە ،
كۆز يېشىمدەك سۇپ-سۇزۇك بۇلاقلارغا يىغلايمۇ ؟
ئۆچتى قۇياش سامادىن ،تۇنلىرىمدە يۇلتۇز يوق ،
ئانا ،ئۆزۈڭ ياققان شام ،چىراغلارغا يىغلايمۇ ؟
سەن سۇ بەرگەن قوللار بار ،سۆيۈپ -سۆيۈپ قانمايمەن ،
تاۋاپ قىلىپ تەۋەررۇك ئاياغلارغا يىغلايمۇ ؟
قىزلىرىمدا مېھرىڭ بار ،يۈرىكىڭ بار كۆكسىدە ،
ئىللىق كۈلكەڭ پارلىغان زىناقلارغا يىغلايمۇ ؟
قىلالمىدىم زىكرىڭنى ،بوز تورغايغا دان چاچتىم ،
روھىڭ مەندىن سورىغان سوراقلارغا يىغلايمۇ ؟
ئېڭىكىمنى چاتساڭچۇ رومىلىڭدا «بالام !»دەم ،
چۈشلىرىمدە كېرىلگەن قۇچاقلارغا يىغلايمۇ ؟
ياشارمەن دەپ دۇنيادا سېنى يۇدۇپ- ھاپاشلاپ ،
ماڭا بەرگەن ھىكمىتىڭ -ساۋاقلارغا يىغلايمۇ ؟
كۆز يۇممىغاي ئانىلار ،نالە قىلدىم تەڭرىگە ،
يۈرىكىمنى ئۆرتىگەن پىراقلارغا يىغلايمۇ ؟

59-شۇنداق دۇنيا بۇ ------------------ئەزىم ناسىر
60-خوجا جاھان ئەرشى ---------------ئابابەكرى توختى
61-مەن جەسەت -------------------تەلئەت قادىرى
62-قۇمۇلنىڭ ئارخىپى ------------------ئوسمان زاھىر
63-ئاھ !!كۈچۈم --------------مەتمىن توختىنياز (سۇزۇك)
64-يوشۇرۇن ئاچلىق ئىلان قىلىش ---------------قەيسەر تۇرسۇن
65-ئاشىق نەي چالار ،ئاتەش نەپەستە-----------ۋاھىتجان ئوسمان
66-كۆزۈمدە قەترە ياش،ئىزدىدىم سىنى...................ئەكبەر داۋۇت (تانھا)

شۇنداق دۇنيا بۇ

ئەزىم ناسىر

بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
كۆزىگە چوكسەڭ
سىرىنى تەلتۆكۈس بىلىپ چىقسەن ،
گاھىدا ئاقسەن كۆز ياش سىلىدە
گاھىدا قاقاقلاپ كۈلۈپ چىقسەن .
بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
ياشاش ئېستسەڭ
گاھىدا قۇياشتەك پارلاپ كېتسەن .
گاھىدا ئۇمىدلىك قانات قاقسەن
گاھىدا ھاياتتىن زارلاپ ئۆتسەن .
بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
بىراق چېكى يوق
گاھىدا قاقشايسەن گاھى كۈلسەن .
ياشاشقا مەجبۇرسەن ،چوقۇم ياشايسەن ،
ھەممىگە كۆنىسەن ،ئاخىر كۆنسەن .

بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
پەقەت بىر تۇتام
ھەممىنى قىلىشقا كۆزلۈك يېتىدۇ .
بەرگىنى بەكمۇ ئاز ئالغىنى نۇرغۇن
قىممەتلىك نەرسەڭنى ئېلىپ كىتىدۇ .

بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
قاتتىق دۇنيا بۇ ،
ئىنسانى ھەسرەتكە چىرماپ قويىدۇ .
ئوزۇڭگە ئوخشماي قالسەن گاھى
مەڭزىڭنى ياش بىلەن بوياپ قويىدۇ .

بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
چۈشەنسەڭ ئەگەر
ئەجرىڭگە مۇناسىپ بىرىدۇ گوھەر .
ئالدىساڭ دۇنيانى ئالدايدۇ سىنى
ئالغىنى ھەسەل بوپ بەرگىنى زەھەر .
شۇنداق دۇنيا بۇ !
ئويغاق دۇنيا بۇ !
ئەخمەق دۇنيا بۇ !
قارغىش دۇنيا بۇ !...

خوجا جاھان ئەرشى
ئابابەكرى توختى

ھېيتكاھقا تەگمەيدىكەن ئوق،
سەن كۆكسۈڭنى تۇتقاچقا ئوققا.
بۇ ئوقلار
تېشەلمىگەن يەنىلا،
ۋەتەن سۆيگۈسگە تولغان يۈرەكنى.

ياۋلار كاللىدىن تىكلىگەن مۇنار،
رىۋايەت تۆپىلار ئەمدى ئۇ بۇگۈن.
ھىس قىلغان .ئادەملەر ئاشۇ مىنۇتلار،
كاللىدىن ئايرىلىسمۇ ئانا ۋەتەندىن،
ئايرىلىشنىڭ ئەڭ دەھشەتلىكنى.
قان بىلەن يېزىلغان دوستۇم بۇ تارىخ,
بەدەل كېرەك ئۇنى ئوقۇماق ئۇچۇن..

خوجا جاھان ئەرشى
تاشلاپ كەتتى شۇنداق بىر ھېكمەت:
قورال بىلەن قوغدىيالمىغان ۋەتەننى،
شېئىر بىلەن قوغداش مۇمكىندۇر، مۇمكىن...

مەن -جەسەت

تەلئەت قادىرى

مەن بىر جەسەت - مەن بىر ئابىدە ،
تۇن قوينىغا قىزىلغان قەبرەم .
تەلۋە سۆپەت غالجىر بورانلار ،
ۋەيران قىلسا قەبرەمنى ھەردەم .
غاجىلىسا قۇرت-قوڭغۇزلار ،
ئالسا قاغا -قۇزغۇنلار چوقۇپ .
تۇن قوينىدا ئېزىققان ئىلاھ ،
كۆمۈپ قويار ناخشىلار ئوقۇپ .

يەم بولغاندا لىكىن ھاياتلىق ،
ئۆچمۋاتقان زەئىپ گۇگۇمغا .
تىرىلەرمەن يەنە قايتىدىن ،
لەشكەر تارتىپ تاڭدىن ئۇپۇققا .

1988-يىلى 8-ئاي

قۇمۇلنىڭ ئارخىپى

ئوسمان زاھىر

ھېچكىمگە تىنمىدىم بۇ كەلگۈلۈكنى ،
بىر قەبرە كولانغان بوسۇغامغىلا .
چىن مودەن ،مەردانىنى ساقلىدى باغداش ،
سۆيگۈ بۇ قۇمۇللۇق قىلغان ئىختىرا .

بۇغدايدەك ئورۇلغان 66 جان ،
ئۆمەرنىڭ تىغىغا بەرگەن جاسارەت .
چېرىكنى ھەرياندىن سوقىدۇ ياچى ،
شېھىتنىڭ قېنىدىن كەتمەس ھارارەت .
سۈغۈرۈپ ئالغاندا يۈرەك باغرىنى ،
مت قىلىپ قويمىغان كۆزىنى راجى .
بىر ئەرۋاھ سوزلەيدۇ ئاقچۇق سېپىدا :
«ياچىنى ساتقىنى خائىن سامانچى ».
رەڭ بەردى قەبرىگە ،يېشىل گۈمبەزگە ،
پالۋاننىڭ ئارمنى ،يۇلغۇن گۈللىرى
زىنداندا چۈمۈلە بىلەن گەپلەشكەن ،
توختىنىڭ يولىدا قاۋان كۆپ ئىدى .
چۇش كۆرەر يۇلغۇنى ئارا يۇلتۇزنىڭ ،
ھاشاردىن يوللارنىڭ سۇنغان دۈمبىسى .
«شىڭشىڭشىيا »تۇغۇلغان شىرىن ئازاپتىن ،:
ناخشىدىن ئاۋۇغان ۋاڭنىڭ قايغۇسى .

ھەسرىتا ،تەڭگىدىن ئوقنى ئۆتكۈزگەن ،
پالگاننىڭ قەبرىسى مەستلەرگە ئۇۋا .
كىم سېنى بەختسىز ،دەيدۇ قۇمۇللۇق ،
ھەر تۇكۇڭ يۈز يىللىق كەچمىشكە گۇۋاھ .

ئاھ كۇچۇم

مەتىمىن توخنىياز سۈزۈك

ئاھ كۇچۇم .ئاھ ،ئۆز كۇچۇم !نېمەت ئىكەنسىز مىسلىسىز ،
سەن بىلەن ئەمگەك قىلىپ تۇرمۇشنى ئۆتكۈزدۇم لەزىز .
تەندە سەن بولغاچ ماڭا مېھنەت ئازابى بولمىدى ،
سەم مىنىڭ يۈزۈمنى ئاق قىلدىڭ بېشىمنى ھەم ئېگىز .
سەن بىلەن مەغرۇر نەپەس ئالماق مۇيەسسەردۇر ماڭا ،
چۈنكى مەن قۇردۇم ھاياتنىڭ قەدرىگە سەندىن نېگىز .
خىسلىتىڭنىڭ ئۇندا بىرىنى ئەگەر قىلسام بايان ،
سەن بىلەن كىتاپ يېزىلدى ،كۆكلىدى باغۇ ئېتىز .
بىلمىدىم قەدرىڭنى مەن جىسمىمدە بارىڭدا تولا ،
گەرچە ئاز قىلدىڭ ،بىلىندىڭ سەن بۇرۇنقىدىن ئەزىز .
ئى سۈزۈك يۇقتۇر ئۆمۈرنىڭ توھپىسىز ھېچ قىممىتى ،
كۇچ چىقار قالسۇن دېسەڭ ،ئومرۇمدىن ئەلگە توھپە -ئىز .
1953-يىلى

يوشۇرۇن تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىش
قەيسەر تۇرسۇن

مەن ئۇزاق قوغلىدىم قەيسەر تۇرسۇننى
قايتۇرۇپ كېلەي دەپ قەبرىگە تىرىك.
يوشۇرۇن نازارەت قىلماقتا ئۇنى
تىپتىنىچ يوللاردا قاتمۇقات ئىشىك.

ئوتتۇز يىل مەن قوغلاپ كەلگەنتىم ئۇنى،
زۇڭتۇڭنى قوغلىغان لەشكەردەك گويا.
مەن ئۇنىڭ قېنىنى تۇراتتىم ئىچىپ،
ئۇ مىنىڭ قېنىمدىن ياسايتتى دورا.

ھىچكىمگە بەرمەيتتىم دورىنى، بىراق
ئىچەتتۇق ئىككىمىز تۈندە بىمالال.
ئۇ مېنىڭ ئالدىمدىن قېچىشتىن بۇرۇن،
مەن ئۇنىڭ تېنىدىن قاچقانتىم ئاۋال.

بار ئۇنىڭ ھەممىدىن روشەن بەلگىسى،
سۆيگۈ دەپ يىغلايدۇ مەخپىيي شۇ قەدەر.
دېڭىزدىن شىددەتلىك بىر تامچە يېشى
ئاھ، ئۇنى ھەممىدىن ئاجىز كۆرسىتەر.

تەشنالىق ئىلكىدە كۆتمەكتە ئۇنى،
ئىشىكسىز ئۆيلەردە ھەيۋەتلىك قۇلۇپ.
ئۇچرىتىپ قالساڭلار ئېيتىڭلار ماڭا،
يا مېنى ئۇنىڭغا بېرىڭلار تۇتۇپ.

ئاشق نەي چالار، ئاتەش نەپەستە

ۋاھتجان ئوسمان
ئۇخلمايدۇ بەلكى بۇ ئاخشام ،

گۈل قىتىدا بىر جۈپ كېپىنەك .
تۇتاشماقتا ئوتقا ئايلىنىپ ،
ئوت قېتىدا بىر جۈپ ئوت يۈرەك .
قوشۇلماقتا دۇنياغا دۇنيا ،
توكۇلمەكتە سىرلار سەۋرىسىز .
ھېچنىمە يوق مېھىردىن ئۇلۇغ ،
باھار بولماس بەلكى سەرۋىسىز .

ئېشىكنى چەكتىم جەننەتنىڭ ،
قۇچاق ئاچتى ماڭا گۈل نەپەس .
روھنى پاكلاپ چۈشۈمنى تاپتىم ،
ئەمدى بۇ چۈش كۆرۈپ تۈگىمەس .

چۆچەكتىكى ئاچماق يولنىڭ ،
قالدى يىراق بارسا كەلمىسى .
ئەقدەمدە ئالتۇن چايقىدىم ،
تىللا چېچەك ئاچار كەلگۈسى .

كۆكلەم ياتار مەنزىلگاھىدا ،
قابائەتتىن ئۆركىگەن قۇشنىڭ ..
بۇ مەڭگۈلۈك ئەمەس گۇناھى ،
روھى بولغان سوزدە بىھۇشنىڭ .
ئۇچۇرىششىنىڭ ئوتى قېتىدا ،
سەمەندەردەك يارالدىم قايتا .
بىر باھارنىڭ تومۇرلىرىغا ،
زىبا بولۇپ تارالدىم قايتا .!
ئۇچۇرىشىشتىن كۇلەر مۆرۈۋۋەت ،
ئۇچۇرشۇشتا ھۆرلۈك سىماسى .
ئايلىندۇ ئالتۇن ۋادىغا ،
ئۇچۇرشۇشتا سۆيگۈ دۇنياسى .

ئاتىشگىدە سۇدەك ئېرىدىم ،
كۇۋۋەچىدىم ئېرىققا پىنھان .
شەبنەم بولۇپ تامچىغىن ماڭا ،
كېتەي سۆيگۈ ئارىلى تامان .
ئۇ يەرلەردە سۆيگۈ ئىلاھى ،
بىزنى ئالار ئوتلۇق باغاشقا .
تىنىقلاردىن ھۆرلۈك بالقىيدۇ ،
گۈل ئۈندۇ قاپقارا تاشقا .

گۈزەل خانىش بولسەن ئەركەم ،
ياسىنسەن شەپەقتىن چوغدەك .
ساداقەتنىڭ مەبۇدى بولۇپ ،

لەپىلدەيسەن ئۇپۇقتا تۇغدەك .

لەۋلىرىڭدىن يۇلتۇش توكىلىپ ،
ئاي تۇلۇنلار ھاياجىنىڭدىن .
ھاۋا ئانا قايتا تىرىلەر ،
ئۆركەش ياساپ ئاققان قېنىڭدىن .;

ئۇ يەرلەردە سىنىك بىلەن مەن ،
ئەسلىمىزنى تاپىمىز قايتا .
قوشۇلغاندەك ئېقىنغا ئېقىن ،
ۋەسلىمىزنى تاپىمىز قايتا .
3
تىنىڭقىڭدا ەۇلنىڭ ھىدى بار ، `
قۇچىقىڭدا مىڭ گۇلگۇن باھار .
باغاشلىغان روھىڭنى دۇنيا ،
بىر بېقىشىڭ مىڭ يۇلتۇش تۇغار .
سېنى سويىسەم ھېسلىرىم ئاتلىق ،
تىلىڭ تۆكەر گۆھەر-دۇردانە .
ساڭا كويۇش نىسىپ بولۇپتۇ ،
چولپان بولۇپ چاقناي يىگانە .

قىلىقلىرىڭ لال بولسۇن يۇرەك ،
سالام بەرسۇن كۆكلەم ۋادىسى .
يىمىرىلسۇن "ئايرىلىش "دىگەن ،
بۇ ئاشقىنىڭ قەسەم ،ۋەدىسى .
سەن يىغلىساڭ دۇنيا يىغلايدۇ ،
ئەگەر كۇلسەڭ جاھان رەڭلىنەر .
زىمىستاننى قوغلار نەپىسىڭ ،
باغرىڭدا بار مەڭگۇلۇك باھار .

قاشتىشنى چايقىغان دەريا ،
ئۆتكەن ئېقىپ ئىشىك ئالدىڭدىن .
ئاڭا جۇرداش ئېپىتقان ناخشىلار ،
كەتمىگەندۇر تېخى يادىڭدىن .

ناخشا بولۇپ يارالغان ئۆزۈڭ ،
ئەمما مەندىن ئۆزگە ئېيتمىسۇن .
بەخت كۇلسۇن ھەممە دىللاردا ،
دەرىتتە ھېچكىم مۇڭ يىغلىمىسۇن .

سەھەر بولۇپ كۆك ئاسمان يايسام ،
قۇياش بۇلۇپ نۇر چاچارسەنمۇ ؟
دەريا بولسام ،قېنىڭغا پاتماي ،

قاينام ياساپ بىر تاشارسەنمۇ ؟
بولسام ئەگەر دەشتى باياۋان ،,
شامال بولۇپ ئەكىلەرسەنمۇ ؟
يۇشۇرۇنسام بۇلۇت كۆكسىگە ،!
قانات ئۇرۇپ پەيلەرسەنمۇ ؟

چېچەك بولسام باغدا بىر تاللا ،
ئىزدەپ تېپىپ كېلەلەرسەنمۇ ؟
تەشنىلىكتە شۇئان كۆچۈرۈپ ،
دېرىزەڭگە ئېپ قويارسەنمۇ ؟

دەرۋىش بولۇپ چالسام ساپايە ،
ھىجرانىمغا چىدالارسەنمۇ ؟
ئوتنى بىرىپ ،ئوتۇڭنى ئالسام ،
تولغانماستىن ئۇخلالارسەنمۇ ؟
سىر قاتمىسۇن باغرىڭدا داغدەك ،
ھەممىمىزنى قىلغىن ئاشكارە .
بولسىمۇ گەر قامىتىڭ تاغدەك ،
دەرد يۈرەكنى قىلىدۇ پارە .,
6
ئالتۇن چايقىغان سۇغا سالساڭمۇ ،
بېلىق بىلىقدانىنى دېڭىز دىمەيدۇ .
زۇمرەت تاۋاقتا ئاش بەرسەڭ ئۇچ ۋاخ .
كۆڭلى تارتمىغان زىنهار يىمەيدۇ .
مەرمەر تۇۋرۇكلۇك ئايۋان -سارايغا ،
ئاشىق داق يەردە يېتىپ بىنەزەر .
ئۆزى سۆيۈنگەن قۇش تىلى ئەتىۋار ،
يىپىندا تۇغسىمۇ سەمەندەر گۆھەر .
زەرباب كۆشەكتە ،تىللا ياستۇقتا ،
جىسمى ياتقاننىڭ روھى ئۇخلىماس .،
ئاشىق نەي چالار ئاتەش نەپەستە ،
تاڭ سۇزۇلگىچە ئۇنى توختىماس .
نەقەدەر شىرىن چۇشىدە سۆيۈش ،!
دېڭىزنى بېلىق ،ئاشىقنى مەشۇق .
ھاياتنىڭ شۇندا بولۇر مەناسى ،
تۇننىڭ باغرىدىن ئىزدىسە يورۇق ،

سۇكۇناتلىق تۈن -غەبلەت پەسلىدە ،
بېلىق بېلىقداندا غەمكىن مۇڭلىنار .
فىرئەۋىنىڭكىدەك ئالتۇن قەسىردە ،
ئۇنسىز ياش تۆكۈپ بىر قىز تولغىنار .

كۆزۈمدە قەترە ياش،ئىزدىدىم سېنى

ئەكبەر داۋۇت تەنھا

كۆزۈمدە قەترە ياش ،ئىزدىدىم سېنى،
تاشلاندۇق بوۋاقتەك تىلسىز ۋە ئانىسىز.
ئىجتىھات يۈرەككە كۆمۈلدى چوڭقۇر:
شېئىرسىز روھىم چۆل،سۇسىز،گىياھسىز..
ئارزۇلۇق تەقدىرلەر پۈتۈلمىدى ھېچ
كەچمىشنىڭ تىز يۈتەر ۋىسال تېگىغا.
بەدەللەر تۆلىدۇق زادى قانچىلىك؟
بۆسۈپ كىردۇق بىز زادى كىمنىڭ ئېگىغا؟!
لەيلىگەن ياپراقلار...تامچىدۇر،تامچە،
ئۇ سېنىڭ ئاداقى ھىجران يېشىدۇر.
شامالىلار قولىدا تارار چېچىڭنى
ئۇ سېنىڭ قىش ئۈزرە تەنھالىقىڭدۇر!
ئاپئاق قار چۈشمەكتە ئاقارتىپ روھنى
ئۇ سېنىڭ كۆز يېغىڭ،بولغىنى خازان.
كۆك مۇزدا سۇنماقتا قوياشنىڭ نۇرى
ئۇ سېنىڭ كۆز نۇرۇڭ،ئۆچكىنى تامام....

تۆگەتۇق بىز ئاخىر ھاياتنى ياشاپ
سۆيگۈ داستانىمىز پىنھان يېزىلدى.
بىلمىدى ھېچكىممۇ خوشلاشتۇق جىمجىت،;
بىلگۈچى بىر سۋائۈزاق يىغلىدى....

67-بىۋاپا ---------------ئابدۇللا ياقۇپ
68-تەكلىماكان ،خوراز ،ئۇرۇمچى -----------ھەبىبۇللا توختى
69- قىشتىكى ھەمراھ ....زاماندىن پاكزات
70-شەرىق باياۋىنى -----------------ئەكبەر سالىھ
71- بار مەندە پەقەت ....ئەسقەر ياسىن
72-ئادەم -------------------ئايگۆل ھەمدۇللا
73-ئاچا يول -----------------مۇسا ئەھەت `
74-جىمجىت ئاۋاز -----------ئىلھامجان ئابلىز

75-قىينىلىش ------------------مۇختەر سۇپۇرگى
76-يەتتە قىزلىرىم ------------------مۇتەللىپ جۇماخۇن
77- ئاتىلارنىڭ كۇنلىرى--------------مۇتەللىپ سەيدۇللا
78- مۇھەببەتنىڭ بەلگىسى-----------------مۇختەر بۇغرا
79-مۇشۇ يەردە بىر ئىز بار --------------غەنى رەشدى
80-كېچىدىكى زىمىن ----------------پەرھات كازىمى
81-ھازىرقى زامان مەڭگۇ تىنشى --------------ئەلى غوجاخۇن ,
82-غەزەللەر -----------------ئابلىز ئوسمان

بىپەرۋا

ئابدۇللا ياقۇپ

بىرسى دىدى ،مىنى زەر گۆھەر ،
بىرسى دىدى،كىرەكسىز چالما .
بىرسى دىدى،مېۋىسىز بىر شاخ ،
بىرسى دىدى ،قىزارغان ئالما .

بىرسى مىنى ئۇستاز دەۋىلىپ ،

يۇرىگۇمگە دەرد -ئەلەم سالدى .
كۇلكىسى يالغان سورۇن تەلەتلەر ،
يۇرۇگۇمنى مۇجۇپ كۆڭلۇمنى ئالدى .

ئويلاپ كورسەم خىلمۇ -خىلمۇ ئىش ۋە-،
خىسلەتلەرگەتولغانكەن ئالەم .
بىرنى ياخشى دەپ ،بىرسنى يامان ،
ئوتكۇزەركەن ئومرىنى ئادەم .

ماختىغانىغا ئۇچۇپ كەتمىدىم ،
تىللىغانىغا قىلمىدىم پەرۋا .
دەرد تارتتىم ئەمما ،ئولۇم كەتمىدىم ،
كەڭ قوساقلىق بولدى ماڭا ھەمرا

تەكلىماكان ، خوراز ، ئۇرۇمچى
ھەبىبۇللا توختى

چەكسىزلىك چەكسىز
چىچىلغان ماكان ،
ئاڭا تۇتاشقان _
ئاخىرقى زامان .
ئەجەبمۇ سىرلىق بۇ تەكلىماكان .
بۇ تەكلىماكان _
ئۇيقۇغا چۆمگەن
ئۇيقۇسىز شەھەر .
جۇشقۇن جەسەتتەك
تۇيغۇسىز شەھەر ؛
ياتار پەرۋاسىز ،
تالايدۇ بوران ،
ھۇۋلار شۇرىغان . . .
* * * * *

بۇ تەكلىماكان _
كۆز ياشقا يېقىن ، !
دېڭىزدىن يىراق ؛
مەرمەر دېڭىزى ، ;
ئاتلانتىك ئوكيان ،
بەكمۇ يىراقتا .
نەمخۇش ساھىللار ،
دالا تامىقى ،
بىر مۆتىۋەرنىڭ ئېسىل قارمىقى ،
غەمسىز ئۇقۇلغان ئەركىن ناخشىلار ،
يوقتۇر بۇ يەردە .
چۈنكى بۇ قۇملۇق ماڭالماس قېيىق ،
سۇسىز چۆل دېمەك يوق ئالتۇن بېلىق .
توغراقزارلىقتا بولۇشى مۇمكىن _
پادىشا تۈلكە ، مەددىكار ئېيىق ،
بوۋام ئېيتقاندەك . -
* * * * *

بارخان باغرىدا ئۇيقۇچان مەھەللە .
پەرىشتە كەلسە چىللايدۇ خوراز .

جاڭگالغا ماڭار
پادىچى بالا ، بىر توپ مۆڭ كالا .
ناخشا توۋلىغاچ _
غەمكىن ئوتۇنچى ماڭار ئوتۇنغا : !
<< ئاھ خۇدا بەندەم دېسەڭ ،
تۆزچى ، ئوتۇنچى قىلمىغىن .
ئالتە ئېشەكنى ھەيدىتىپ ،
چۆللەردە ۋەيران قىلمىغىن >> .
پۇتلىرى ھارماس ئۇلاق ،
بىلىكى ياستۇق ئاتا .
دۆۋە قۇم دەل پەر تۆشەك ،
چىقسا ئاي - نۇرلۇق چىراق . . . !
خوراز چىللايدۇ . . .

* * * * *

قۇرۇپ قالغان ئاپئاق ئىسكىلىت ،
بەكمۇ مەغرۇر ياتار ھېجىيىپ ،
ئاۋۇل تىكىپ ساتۇق بۇغرا خان _
گۇلخان سېلىپ ئۆتكەن دالىدا .
ئوتۇنچىنىڭ جەستى چوقۇم ،
بەش بالىسى كۈلۈك ئالدىدا .
تېپىلمايدۇ ئەمدى بەربىر ،
كەر بالانى نۇرغا تولدۇرغان _
ھۇسەينەمدەك مەڭگۈلۈك جەسەت .
بۇ قانداق جەسەت ؟
ئۇ قانداق جەسەت ؟
بولدى قويغىنا ،
جەسەتكىمۇ قىلمايلى ھەسەت .
* * * * *

ماڭا ئەگەشمە كۆڭۈلسىز پاراڭ ،
سورىساڭ مەن بىر سۆيۈملۈك ساراڭ .
ئىزدەپ يۈرىمەن ھېلىقى شەھەرنى ، ,
خوراز چىللىغان نۇرلۇق سەھەرنى .

* * * * *

بوۋاينىڭ سۆزى :
سۇلايمان ئەلەيھىسسالام
قوشۇن تارتقانچە كەلسە بىر جايغا ،
سېپىل ئالدىدا ئېگىز بىر مۇنار ،
مۇنار ئۈستىدە بىر سەگەك خوراز _
چىللاپتۇ ، شۇ ئان باشلىنىپتۇ جەڭ .

موماينىڭ سۆزى :
خورازسىز ئەل ئاداشقان پادا ، .
ئەتراپىدا چىلبۆرى ھۇۋلار .
ئەركەك مىجەز سەگەك خورازدىن
يالماۋۇز ھەم ئىبلىسمۇ قاچار .
ئاڭلىغىن بالام ،
چىقما تالاغا نەسلىڭ گۇگۇمدا
توغراقلىق ئارا جىن - شاياتۇن بار .
يالماۋۇزمۇ بار _
چىنتۆمۈر ئاكاڭ چاپسا شەمشەردە ،
ھەر بىر بېشى ملىڭ بوپ يارالغان .
نەۋرىسى ئېيتار :
ئېيتقىنا موما
شۇنچە كەڭرى تەكلىماكاندا
بۇرۇنلاردا يوقمىكەن خوراز ؟ !
موماي كۆزىگە ياش يۇقار شۇ ئان :
كەچۇرگىن بالام جىنلار ئۆزگىرىپ _
خوراز ئالدىغا بوپ كەلگەن مېكيان .
ئاتقان چېغى تاڭ
ئاچچىقلاپ بالا غىلتاڭ خورازلارغا ،
تاش ئاتقاچ ئاڭا ،
يالىڭاياقلا ماڭار مەكتەپكە ، !
موماي قالدۇ كۇلۇڭ ئالدىدا .
* * * * *

لاپپاس ئاققان لاي سۇلۇق ئۆستەڭ ،
مىسىردىكى نىلغا ئوخشىماس .
نىل قۇيۇلار ئەرەبلەرنىڭ قەلبىگە .
بىراق ئۇ جايدا
دىللار چاڭقاق ، نىلمۇ توختىماس .
پۇراپ تۇرغان قۇمچاقلىق كۆلچەك
ئوخشىماس ھەرگىز _
ئالانىڭ ئەلچىسى ئۇلۇغ مۇساغا ، ,
(سالام ئۇ زاتقا)
خوراز چىللىغان نۇرلۇق سەھەردە ،
ماماتتقا باي قايناق سەپەردە ،
ئۆز قوينىدىن يول بەرگەن دېڭىز _
قىزىل دېڭىزغا .
قىزىل دېڭىز مويسىپىت دېڭىز ،
دولقۇنلىرى تەلۋە قىسمەتتەك ،
سۈيى ئاچچىق چىن ھەقىقەتتەك .
قوينى داغدام يول كەلگەندە مۇسا ،
پىرئەۋىن شۇ سۇدا جىنىدىن جۇدا

تەلۋە پىرئەۋىن
ئۆزى پەپىلەپ چوڭ قىلغان بالا
ئۇنى ئۆلۈمگە باشلىغان مۇسا .
ئۇنى ئۆلۈمگە باشلىغان مۇسا _
ئۆزى پەپىلەپ چوڭ قىلغان بالا .
ئەجەبمۇ ئاچچىق ھەقىقەت دېگەن .
بىراق بۇ جايدا ،
لاي سۇلۇق ئۆستەڭ _
كۆتەر شاۋقۇنسىز ،
خوراز چىللىسا ئېتىزغا ماڭغان _
ئورۇق ئۆكۈزنى ، غەمكىن قوشچىنى ، :
چاڭقاق پادىنى ، ;
دەرستىن قالغان گۆدەك بالىنى .
توغراق چىراي ، قويدەك مۆڭ بالا ،
قۇلاق سال ماڭا !
سەندەك چاغدا _ گۆدەكلىكىدە
بەكمۇ جەسۇر ، شوخ ئىدى مۇسا . . .
جاۋاب :
پاك ساددىلىق بۇلغىغان جاي بۇ ،
مەلۇن پىرئەۋىن چۈنكى بۇ جايدا _
باقماپتىكەن مۇسا كەبىي شوخ ،
جەسۇر ، زېرەك بىرەر مەرد بالا .

خوراز چىللىسا چىقىدۇ قۇياش ،
قانغا بوياپ چەكسىز بارخانىنى .
مەكتەپنىڭ يولى يېتىمسىرايدۇ ،
<< قىرى ئەپەندى >> ھالسىراپ كېلىپ _
ئۆينى سورايدۇ .
قوناقلىق بىلەن قاچىدۇ بالا ،
كۆتەر ئېتىزدا ئاتا ، قوش ، كالا .
خوراز چىللايدۇ ،
ئۆتەر يىللار
ئاۋاتلاشقانچە ھاشارنىڭ يولى .

گۈزەل ئۇرۇمچى خورازسىز شەھەر ،
مۇزدەك باغرىڭغا
ھېسسىياتسىز چۇقانلار بىلەن
غالجىرلارچە كىرەر باستۇرۇپ .
تۇتەك باسقان خورازسىز سەھەر .
ئوخشايمىز شۇ چاغ
ئۆزىمىزگە ، بىر - بىرىمىزگە ؛
ئارقا كوچاڭ قەلبىمىزدۇر دەل
چىرايىمىز پار - پۇر بىنايىك ،

نېرۋىمىزدۇر نەغمە - نەۋايىڭ . !
جاھالەتنىڭ شېرىن كەيپىدە _
ناخشا توۋلاپ تۇرۇپ چىقارغان
تىنىقىمىز تۇتەك ھاۋايىڭ . . .
روھىمىزغا ئوخشايدۇ ئەجەب ،
بايلار كىرمەس ، مۇساپىر تولا
بەكمۇ رەڭدار غېرىب مەسچىتىڭ . . .
* * * * *
سورىساڭ گەر مېنى ، مەن پەقەت _
قوينۇڭدىكى بىر گۇدەك بالا .
قاراپ باق ماڭا :
ئارمان قاچىلاپ خۇرجۇنلىرىمغا ،
كۆزۈمدەك خۇنۇك جەنۇبتىن كەلدىم .
ئەشۇ جەنۇبتىن ئۇزاتتى دادام
سىيلاپ بېشىمنى _
تارىخىمىزدەك قاداق قولىدا .
ئۇزاتتى ئانام ،
سۇ ۋە دۇئا ، سۈتتە يۇغۇرۇپ ،
مېھرىدەكلا ئاتەش تونۇردا _
تاۋلاپ توقاچنى .
مۇز رەڭ شەنبە ، مۇز رەڭ ياتاقتا
بۇ قۇياشسىز جۇل ئۇرۇمچىدە _
ساندۇق ئۇپۇقۇم ، شۇ توقاش _ قۇياش .

قالدى قەشقەردە
مەغرۇر ھېيتگاھ ،
لاي ئاققان تۇمەن ،
تەمكىن << ئوردا ئالدى >>
ياسانچۇق سەمەن .
ھېيتگاھ ئالدىدا قالدى تىزىلىپ
مىسكىن مەددىكار ، ئۆكتەم تىلەمچى ،
نوچى تۇماقچى ،
چىبەرقۇت يۇزلۇك كۇلالچى بوۋاي ،
ئوغلى ھوقۇقدار قېرىماس موماي .

* * * * *
خىلۋەت پېزامدا
ئوماق پاقلىنىم ئوينايتتى تاقلاپ ،
كەپىسىز ئوغلاقلار قېچىپ نايناقلاپ ،
قەلبىمدەك سۇزۇك ئېقىن بويىدا .
مىسكىن كەپەمدە بوۋامدىن قالغان _
قېرى خورىزىم چىللايتتى تاڭدا .

* * * * *

يەر شارىنىڭ قۇرغاق لېۋىگە
قىستۇرۇلغان شېرىن موخۇركا _
بەدبۇي سانائەت ،
ئاتىلىقنى ئايرىپ ئاتىدىن ،
ئاتىسىزنى يوق قىلدى تامام .
دۇمچەك بولۇپ يۆتەلگەچ شەھەر ،
ئىپلاس راكتىن بەرگەندەك خەۋەر ،
ئۇرۇمچىدىن كەتتى يىراقلاپ ،
خوراز لەرزان چىللىغان سەھەر .

* * * * *

گۈللۈك قەپەس كۆندۈرگەن يولۋاس ،
ئۇخلاپ ياتار بىر كۈن كەچكىچە .
مىجەزىنى يوقاتمىغان شىر _
خىرىلدايدۇ ئادەم كەتكۈچە .
گۆش چوقۇلاپ ئاۋارە بۈركۈت ،
بۆرە سۆڭەك غاجار يانپاشلاپ .
تىپىرلايدۇ مىسكىن توشقانلار ، !
قەپەسلەرنى يۇمشاق تاتىلاپ . .
ھەشەمەتلىك قان رەڭ قەپەستە ،
مەرۋايىت دان چېچىلغان پەستە ؛
توك چۆجىسى _ ئاتىسىز خورازلار !
چىللىيالماي تۇرار شۈمشىيىپ ،
توڭ قاغىدەك قىلىشىپ غاق - غاق .
چىللاپ كەتتى باشقىلار قانداق ؟ !
ھەم ئاتا ھەم ئانىسىز جانىۋار _
چىللىيالماي ، دان يەپ ، غاقىلداپ _ !
ناجىنسقا ئايلىنار شۇنداق .

* * * * *

نۇرلۇق ئېرانىڭ بوسۇغىسىدا ،
بىر - بىرىگە قاراپ شۈمشىيىپ ،
قېتىپ قېلىشقان
شەھەرسىز خوراز ، خورازسىز شەھەر .
تەلۋە ، مىسكىن بۇ گۈزەل شەھەر ،
تەبىئەتتىن يىراق بىر جايدا ،
بىر بوۋاينىڭ تەمكىن چۈشىدە :
تاش يۈز ، تاش قول ھەم تاش يۈرەكلىك ،
تاش كۆزىدە شېغىل يىغلىغان ،
نادانلىقنىڭ قاتلاملىرىدا _

ئۇخلاپ يېتىپ تاشقا ئايلانغان
تاش بەدەنلىك ، تاش ھېسسىياتلىق _
دېمەككى _ تاش ئادەملەر تولغان _ '
تاش شەھەرگە كەتتى ئايلىنىپ .
1999
- يىل ئاپرېل - ماي ، ئۈرۈمچى

بار مەندە پەقەت

ئەسقەر ياسىن

يوق مىنىڭدە ئەسەبى شاتلىق ،
يوق مىنىڭدە زىياسىز سۈكۈت .
يوق ھېچنىمەم !
باردۇر پەقەتلا

بەك قىممەتلىك ،بەك تاتلىق ئۈمىد .
ھەسرەتلىنىپ ياققان يامغۇرغا ،

نىمە دەرمەن دىل ئاۋۇندۇرۇپ .

تالاي سەھەر ئۆتتى شەپىسىز ،
تال -تال نۇردىن رىۋايەت توقۇپ .
چۈش مۈگدىلۈنۈپ قالغان بۇ ئەسنا ،

گۈلگۈن ھايات ئىز سالار قايان

نوھ قالدۇرۇپ كىتەر نىمىنى ؟،

يەنە باسسا دۇنيانى توپان .
كۈتكەن خىسلەت يوق مەندە ئەسلا ،
يوق بەستىمنىڭ ھېچقانچە سىرى .
ئورۇن ئالغان دىلىمدىن پەقەت ،
كوركەم نۇرلۇق ئۈمىددىن بىرى

مۇھەببەتنىڭ بەلگىسى

مۇختار بۇغرا

سەن كېلىپلا تاش ئاتتىڭ ،
مەن تىنچلا كۆل ئىدىم .
سەن بەرگىمدىن سىلكىدىڭ ،
خىلۋەتتىكى گۈل ئىدىم .

شاھمۇ بولۇپ كەتمىدىم ،
يا ماكانسىز مۇساپىر .
گادايى قىلغان شاھ قىلغان ،
مۇھەببەتتۇ بەرىبىر .

خىيالغىلا مەنسۇبمۇ ،-
گۆزەللىكنىڭ ھەممىسى .
ئازاپ چېكىش خىلۋەتتە ،
مۇھەببەتنىڭ بەلگىسى .,

ئاتىلارنىڭ كۆنلىرى

مۇھەممەتجان سەيدۇللا

ئېغىز ئاچسا تەۋرەر ئىدى بۇ ئالەم،
ئەجەپ ئاجىز تىترەپ چىقار ئۇنلىرى.0
شامال يالاپ ئۇپىرىغاندەك قىيالار،
ئاستا-ئاستا ئاتىلارنىڭ كۆنلىرى...
بۇ شەرمىسار،رەسۋا زامان كىتابى ،
خۇمىسلىقتىن،يۈزسىزلىكتىن ئاچتى بەت.
ئايالمۇ يانار بولدى ئەيمىنمەي،
ئاتىلارنىڭ قىسمەتلىرى نىھايەت...
يىقىلغاندەك ئىگىز، مەزمۇت چىنارلار،
ئۇچار ھەريان ئاجىز ، سەرسان ياپىراقلار.
مىنسەك ئاتقا ئاتىلاردەك مىنەتتۇق،
ئوينىتاتتۇق ئاتىلاردەك ياراقلار

ئەلى غوجاخۇن

زۇلمەت ئارا ئۇچۇپ كەلدى بىر توپ قۇش،
بىز بىلمەيمىز ئۇپكەلگىنى بەختمۇ؟
تاش پارچىلاپ ئېلىپ كەتكەن ئادەملەر،
يۈرەكلەرنى ئېلىپ كېتىش مۇمكىنمۇ؟

كۈنچىقىشتىن يېنىپ كەلگەن قەبىلە،

يۈزلەنمەكتە پاجىئەلىك تەقدىرگە.
قاقشال بولغان قەلبىمىزدىن يىراقلاپ،

قۇم ئۈستىگە يېزىلماقتا خاتىرە

غەزەللەر

ئابلىز ئوسمان

كۆڭۈلنى بەرمىسەم دىلبەر شەمس -كۈندەك كۈلۈپ باقتى
زىمىستان -مۇز بولۇپ قاتسام ماڭا دەريا كەبى ئاقتى .

قىزىق ئىش گەر بولۇپ ئاشىق ئۇنىڭ ۋەسلىگە تەلمۈرسەم ،
تەرەپپال قاڭقىغان تاشتەك كۆڭۈلنىڭ ئەينىكىن چاقتى .

ئۆزۈمنى قاچۇرۇپ ھەردەم مۇھەببەت دەشتىدە يۈرسەم ،
بولۇپ پەرۋانە شام ئەيلەپ يۈرەكىمگە يۈرەك ياقتى .

دىلىمنىڭ مەيلىدىن سۆيگۈ بېغىمنى كەڭ ئېچىپ بەرسەم ،
بىلىپ بى ئەتىۋا ئالمام ئېتىپ داڭگال ئۇرۇپ -قاقتى .

مۇھەببەت نەسەۋەپ ئوتتۇر ۋەياكى يامرىغان جۇتتۇر ،
يىتەلمەي تەكتىگە سىرنىڭ بېشىمنىڭ ئوڭ -سولى قاتتى .

كۆيۈكنىڭ ئىسغا تولغان كۆڭۈل رۇجەكلىرىن ئاچتىم ،
تەبەسسۇم بىرلە غايىپ روھ دىلىستانىمنى ياشناتتى .
2
بولۇپ ئەغيار ياشاپ كەلدىڭ ۋاپانى ئەللەمەل ئەيلەپ ،
كەمەك ئەييار كالامنى ۋۇجۇدۇڭغا ئەمەل ئەيلەپ ،

بىغىرلاپ ئەۋرىشىم ماردەك كاماكلاردىن كاماكلارغا ،
پۇراپ تەييار سەمەر -ئولجا ئىلىشنى دەرمەھەل ئەيلەپ .

ئىغىزلانغان چىغىك شەيتان سۈتىدىن بىگۇمان ناكەس ،
هارامنىڭ جىلۋىسىن زەرگەر كەبى روھىڭغا ھەل ئەيلەپ .

كۆزۈڭ غار خانۇمانىڭغا تويۇنماس بىر ئۆمۈر يا رەب ،
سۇباتسىزلىق شۇارىدا نومۇس- ئارنى بەدەل ئەيلەپ .
سەرەتان -راك كەبى پىنھان مۆكۈندۈڭ قاي دىلىستانغا ،
تەرەپپال ئاشىيان -باغنىڭ گۈلىگە قەست ئەجەل ئەيلەپ .

ئاگاھ بول جان ئەمەس باقى ئايان داغۋازلىقىڭ ئەلگە ،
زىمىنىنىڭ قەھرى -گىريانى باسار شۇملۇقنى سەل ئەيلەپ ..

قۇياش -ھەقنىڭ كۆزى نۇرلۇق توسالمايدۇ شەبىس -سايە ،
جازاسى يوق گۇنا بولماس ئۇرار مەھشەردە دەل ئەيلەپ .

3

ئىھ ،كۆڭۈل يالغان ئەۋىج ئالغان هاياتتىن رەنجىمە ،
تۈلكىلەر شاد ياخشىغا يەتكەن ماماتتىن رەنجىمە .

ئەلمىساقتىن ئاق-قارا ئۆتكەن ئىكەن چىرماقلىشىپ ،
قالمىدى ئەھلى ۋاپا دەپ پەيلى ياتتىن رەنجىمە .

ئۆرلىدىم دە غۇلىساڭمۇ ئەل ساڭا ئاچسا قۇچاق ،
پاشلارنىڭ غىڭ -غىڭى پىتنە -پاساتتىن رەنجىمە .

گاھىدا مەينەت چىۋىن بۇلغايدۇ ئاشنى سەربەسەر ،
ئىت دىگەن چىشلەيدۇ ماراپ هايۋاناتتىن رەنجىمە .

گاھىدا ئۆز شەمشىرىڭ تەككەي بېشىڭغا ۋاھ دەرىخ ،
شۇندىمۇ بابۇر كەبى بۇ « ئىلتىپات »تىن رەنجىمە .

چەكسىمۇ ھەسرەت ھۇمايۇن كۈلىدۇ ئەكبەر هامان ،
يوللىرىڭدا ھەق ئاتا قىلغان سۇباتتىن رەنجىمە .

تۈگۈمەيدۇ كۈن بىلەن تۈن جىدىلى مەھشەرگىچە ،
بۇ هاياتنىڭ ئىمتىھانى -پىلسىراتتىن رەنجىمە .!

تۇغۇلدۇم تاڭ -سەھەر ،كەچتە يىتىپ كەلدىم مازارىمغا،
ئەجەلنىڭ باغرىنى ياردىم ئۇرۇپ تىغ -زۇلپىقارىمغا .

يولۇمغا قۇردى مىڭ قاپقان لەھەتتىن يامرىغان شەيتان ،

ئىزىمنى نۇر-زىيا ئەيلەپ ئاتا قىلدىم ناھارىمغا .

شامال يۇتتى ناھارىمنى شامال يەم بولدى دولقۇنغا ،
يۈرەكىم قوندى بىر قاشقىپ غېرىپ - مىسكىن شۇۋاقىمغا .

شۇۋاق بىرجۇپ قانات بولدى سوقۇپ تۇرغان يۈرەكىمگە ،
يۈرەكىم قۇش بولۇپ ئۇچتى تۇمانلىق جىلغىگاھىمغا .

قاچانكى ئوق ئېتىپ ماشقۇرىت قۇشۇمنى پارە مىلك قىلدى ،
بولۇپ ھەر پارىسى يۇلتۇز قۇچاق ئاچتى سامايىمغا.

بۇلۇتلار چىرمىدى مەستخۇش قىلىپ بەخشەندە جەننەتنى ،
بىراق جان ئەيلىدى تەسلىم قۇياش يەشلىغ نىگاھىمغا .

دىمەككى ئۆلمىكىم تەستۇر ياساپ قويدۇم ئەبەتلىك جان،
قۇلاق سال ئەي ئەجەل بۇدەم ئاداقى رەت ئاگاھىمغا ....
...

خەپ سىنى

قاسىم سىدىق

چىقراپ ئۇخلاتمىدىڭ جەشجالچى چاشقان، خەپ سىنى!
ناشتىلىق نان ئۈستىدە قۇردۇڭ بەدەشقان،خەپ سىنى!
مەن ئۆزۈم تاپقان ئىدىم، سەندىن ئاشقان، خەپ سىنى!
دان ئوغرىلاپ ھەر كۈنى مىشكاپ ياماتقان، خەپ سىنى!
ھالىنى ھېچ چاغلىماي شىلتىڭ ئاتقان، خەپ سىنى!

قاغا-قۇزغۇنلارنى مەن قورىغاندا قايدىدىڭ،
مۇڭ بولۇپ، بۇغدايىنى ھەر سورىغاندا قايدىدىڭ،
كۆنبويى لاي-لاي ئېتىپ جورىغاندا قايدىدىڭ،
توپا يەپ، ئىنجىق بىلەن سورىغاندا قايدىدىڭ،
قىپقىزىل چەشنى كۆرۈپ نەپسى تارتقان خەپ سىنى!

تۆت پۇتۇڭ ئىز سالمىغان قالمىدى ئامبار-ئۆرەك،
ماي قاپاقتىن گۆر تىلەپ سۇ مايىنى قىلدىڭ بى كېرەك،

ئانچىكى قىلسام سۆكۈت بېشىمدا ئۆتكۈزدۈڭ كۆرەك،
ئېيتقىنا قايدىن ساڭا بوپ قالدى پەيدا بۇ خورەك،
ھاي، دېسەم، قاشقان پېتى كۆز ئالايتقان خەپ سېنى!

چىمايىن ھەددىڭ ئەمەس، بىر كۈن كاماردىن چىقسەن،
بۇ كاماردىن چىقمىساڭ، نەپسى بالادىن چىقسەن،
ئىشلىمەستىن چىشلىگەن ئەھلى تامادىن چىقسەن،
شۇ تامايىڭغا بىقىپ ئوبدان خۇماردىن چىقسەن،
ھەر بۇلۇڭدا كۈتىدۇ ئاسلانۇ، قاپقان، خەپ سېنى

ئۇيغۇر

مۇختەر بۇغرا

بىزنى تۇغدى بۇ زېمىن،!
يۇتار يەنە ھاپ قىلىپ.
كىيىنكىلەر چالىدۇ،
تىرىمىزنى داپ قىلىپ.
ئۆتۈشمىزجاھاندىن
غاجىلىشىپ پېتىشماي.
ئۇ يۇرتلۇق ھەم بۇ يۇرتلۇق،
بىر-بىرىنى قېتىشماي.

«ئۇيغۇر دىگەن ئۇيۇشقاق»
دېيىشىپ لاپ ئۇرىمىز.
ماجرا تىرىپ ئۆز ئارا،
ئويۇن كۆرۈپ تۇرىمىز.

نە كويلارغا سالمىغان،
بىزدىكى بۇ كەمچىلىك.
بۇ ئازابنىڭ ئالدىدا،
دوزاخ ئوتى قانچىلىك؟

ئىگىز ئۆسكەن تىرەكمۇ،
خالىي بولماس پۇتاقتىن.
تۇغۇلسىكەن مىللىتىم،
پەقەت بىرلا قورساقتىن

ئۆلۈم ناخشىسى

ئەيساجان تۇردى ئاچچىق

قولىمىزدا يوق ئەسلا ئۆلمەسلىككە خېتىمىز ،
مەڭگۇ ھاردۇق ئىلىشنىڭ ۋەسلىگىمۇ يېتىمىز ،
بۇ دۇنيادا قالدۇ ياخشى -يامان ئېتىمىز ،
قىرىساقمۇ بەزىلەر ،بەزىلەر ياش پېتىمىز ،
ئېچىلدۇرماي بىرمۇ گۈل كۆزنى نەملەپ كېتىمىز .

ئۆلۈم دىگەن كۈتكۈچى ،كۈتىلمىز بىر كۈنى ...
قىش ،باھارمۇ ؟!ياكى كەچ ...بارمۇ قىنى بىلگىنى ،؟!
مەنىستىمەستىن ئۆلۈمنى خۇشاللىنىپ كۈلگىنى ؟!
ئەزرائىلنى قورقۇتۇپ كۆكرەك كىرىپ يۈرگىنى ؟!
ھېچبىر ئامال تاپالماي ئاخىر "خەپ"دەپ كېتىمىز .

ئۆلگەنلەرگە زار يىغلاپ كۆمگەنلەرمۇ كىتىدۇ ،
ئاشۇ چاغدا مەست-ئەلەس يۈرگەنلەرمۇ كىتىدۇ ،
ئاجىزلارغا قاپاقنى تۈرگەنلەرمۇ كىتىدۇ ،
دائىم بەخت پەيزىنى سۈرگەنلەرمۇ كىتىدۇ ،
زۇۋان بەرسە خۇدايىم "سىر"نى سۆزلەپ كېتىمىز .

ياشىساق گەر ئادەمدەك قالار ياخشى سۆزىمىز ،
ئەگەر ۋىسال قۇچمىساق يۇمۇلارمۇ كۆزىمىز ،
ئۇرۇق -تۇققان ،يارەنگە تۇتىيادۇر يۈزىمىز ،
پەرياد چېكەر ئاجايىپ ياتقان بىلەن ئۆزىمىز ،
چاي ئورنىدا ئازاپنى راسا دەپلەپ كېتىمىز .

بىر كىم ئۆلسە ھەرگىزمۇ سۇلار توختاپ قالمايدۇ ،
سەپرا شامال باش ئېگىپ ئارقىسىغا يانمايدۇ ،
ئېچىلغان شۇ گۈللەرنىڭ بەرگى ھەرگىز سۇلمايدۇ ،
بۇ پەلەكنىڭ چاقىمۇ تەتۈرىگە ماڭمايدۇ ،!
تەبىئەتكە تۈيدۇرماي پۈتنى تۈزلەپ كېتىمىز .

ئەجەل دىگەن ئۆۋچىدۇر تۇيۇقسىزلا ئاتىدۇ ،
تاغدا يۈرسەڭ ئۆڭكۈردە سىنى ماراپ ياتىدۇ ،
قۇياش چىقىپ شەرىقتىن غەرىپتىلا پاتىدۇ ،
ئۆلمىگەنلەر ئۆلگەنگە مەرسىيەلەر قاتىدۇ ،
ئەۋلات ئۇچۇن بۇ جاننى پىدا ئەيلەپ كېتىمىز .

فىرئەۋنمۇ ،مۇسامۇ خۇدا بىلەن مۇڭداشتى ،
نۇھ ،سۇلايمان ،لۇقمانمۇ بۇ دۇنيادىن خوشلاشتى ،

سۇقرات دىگەن پەيلاسوپ جاللات بىلەن سوتلاشتى ،)
ناۋائىيمۇ ،نوبېلمۇ ئەجەپ داڭلىق يولداشتى ،
مىنۇتىغا ئىنسانلار نەچچە يۈزلەپ كېتىمىز .

چىغىر يولدا بەزىدە داغدام يولنى تاپالماي ،
يىگى مالنى ئەكېلىپ گاھى ئۆنى سويالماي ،
كونا ئۆينى يىڭلاپ بىر كىچىمۇ قونالماي ،
پەرزەنت كورۇپ مېھرىگە بىرەر قىتىم قانالماي ،
دەرمان تۇرۇپ ئارمانغا بەزى ھەي دەپ كېتىمىز .

ھاياتلىقنىڭ ئۆزىلا بىزگە پۇرسەت ئەمەسمۇ ؟
قايتىلانماس ھاياتلىق پەقەت بىر رەت ئەمەسمۇ ؟
نام -نىشانسىز ياشىساق چەكسىز ھەسرەت ئەمەسمۇ ؟
نۇر چاقناتساق ھاياتتىن ئاشۇ نۇسرەت ئەمەسمۇ ؟
ولۇق قانغا ئارمان يوق ھەممە غەم يەپ كېتىمىز .
قەدىرلىسەڭ ھاياتنى قۇچاق ئاچار ئادالەت ،
ئىلىم -پەننى دوست چاغلاپ قىلما ھەرگىز خىيانەت ،
شۇنداقتىلا شۆبھىسىز تاپالايسەن كامالەت ،
نادانلارنى قانداقمۇ يوقلاپ كىلەر سائادەت ،
ئاجىز بولساق كۇچلۇككە نانىنى تەڭلەپ كېتىمىز .

بۇ تۆت كۇنلۇك جاھاندا پايدا -مەنپەت تالاشما ،
ئادىمىيلىك يولىدىن تاكى مەڭگۇ ئاداشما ،
باشلىق بولساڭ ئاۋامغا يامان كۆزدە قاراشما ،
قاقتى-سوقتى قىپ ئەلنى ھارام پۇلنى ساناشما ،
جىنازىغا بۇ تەننى ئاران بۆلەپ كېتىمىز .

كەتتى ئەنە ئىسكەندەر جىنازىدا قۇرۇق قول ،
سەنمۇ جەزمەن ئۆلسەن مەيلى سۇلتان ،گاداي بول ،
ئىلغمايدۇ شۇم ئەجەل بولساڭ چېچەن ياكى گۇل ،
يانمايدىغان ئارقىغا ئۆلۇم يولى شۇنداق يول ،
ئىككى مېتىر لاتىنى تەنگە يۆگەپ كېتىمىز ...

يەتتە قىزلىرىم

مۇتەللىپ خۇرسەندى

ئانا يەرنى ياتار قۇچاقلاپ ،
يەتتە يۇرەك يەتتە قۇياشتەك .
يەتتە دىگەن ھەرىپنىڭ ۋەزنى ،
بىر بىرىدىن ئېغىردۇر تاشتەك .

كىم پۇتىدۇ يەتتە گۈل دىسە ،!
ھەر بىرىدۇر يەتتە تۇغ گويا .
سورىقىغا قالدى نەپرەتنىڭ ،
يەتتە قىزنى سورىغان دۇنيا .

دەرەخ كەبى سۇندى غاراسلاپ ،
مەن شېرنى باشلىغان ۋاقىت .
ئون ئىككىنچى مىسرا ئىچىدە ،
يەتتە قەبرە چېچەكلەر جىمجىت